



Elinkeino-, liikenne- ja  
ympäristökeskus

# Pirkanmaan Yritysharava

Kati Raunio, Mikael Andolin,  
Emmi Karjalainen, Jenni Ruukonen

9/2010

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)  
Pirkanmaan ennakointipalvelu



Euroopan unioni  
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2007-2013

# Pirkanmaan Yritysharava

Kati Raunio, Mikael Andolin,  
Emmi Karjalainen, Jenni Ruukonen

Vipuvoimaa  
EU:lta  
2007-2013



Elinkeino-, liikenne- ja  
ympäristökeskus

KUVAILEHTI

|  |                                 |   |                              |                                   |
|--|---------------------------------|---|------------------------------|-----------------------------------|
| Julkaisusarjan nimi ja numero<br><b>Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 9/2010</b>   |                                 |   |                              |                                   |
| Vastuualue<br><b>Elinkeinot, työvoima ja osaaminen</b>   |                                 |   |                              |                                   |
| Tekijät<br>Kati Raunio, Mikael Andolin,<br>Emmi Karjalainen, Jenni Ruokonen  |                                 | Julkaisuaika<br>Joulukuu 2010                                     |                              |                                   |
|  |                                 | Julkaisija<br>Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus |                              |                                   |
| Julkaisun nimi<br><b>Pirkanmaan Yritysharava</b>   |                                 |   |                              |                                   |
| Tiivistelmä<br>Yritysharava on työmalli, jossa puhelinhaastatteluilla tiedustellaan yrityksistä merkittäviksi huomattuja tarpeita. 2000-luvun alkupuolella erillisissä hankkeissa kehitelty malli on jatkunut vuoden 2009 alusta Työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamana valtakunnallisena KOTTI-hankkeena.  |                                 |   |                              |                                   |
| Pirkanmaan ennakointipalvelu on selvittänyt Pirkanmaalla 2009–2010 tehtyjen Yritysharavahaastattelujen toteutusprosessin eri vaiheita ja niiden sujuvuutta sekä Yritysharavahaastattelujen tuloksia. Selvitys jakautuu kahteen osaa, joista ensimmäisessä mielenkiinnon kohteena on Yritysharavan toteutuksen käyttöönotto- ja jälkihoitoprosessin kuvaus sekä prosessin arviointia ja kehitysehdotuksia. Selvityksen toinen osa keskittyy haastattelujen tulosten analyysiin.   |                                 |   |                              |                                   |
| Selvityksen aineistona on käytetty toteutusprosessin kuvauksen osalta asiantuntijahaastatteluja ja tilasto-osuuden osalta Yritysharavan Pirkanmaan tietoja. Tässä selvityksessä käytetään 3.9.2010 tilannetta, jolloin Yritysharavassa oli haastateltu 18 026 pirkanmaalaista yritystä.  |                                 |   |                              |                                   |
| Selvityksen aineistona olevasta yrityskannasta pääosa oli pieniä yrityksiä. Yli puolet yrityksistä oli alle kahden hengen yrityksiä, 81 prosenttia alle viiden hengen yrityksiä ja alle kymmenen hengen yritysten osuus oli 91 prosenttia.   |                                 |   |                              |                                   |
| Pirkanmaalaisten yritysten kehitysnäkymissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia syksyn 2009 ja kevään 2010 aikana. Suurimmat yritykset arvioivat tulevan 12 kuukauden kehityksensä positiivisemmaksi kuin pienet yritykset. Noin 10 prosenttia yrityksistä harjoitti joko tuontia tai vientiä, ja nämä yritykset toimivat yleisimmin teollisuuden toimialoilla. Noin kaksi prosenttia yrityksistä arvioi myös suunnittelevansa vientitoiminnan aloittamista. Sekä ilmoitetut työvoiman lisäys- että vähentämistarpeet olivat vähäisiä. Kaksi prosenttia yrityksistä ilmoitti välittömästä työvoimatarpeesta ja yksi prosentti vähentämistarpeesta. Noin viidesosa yrityksistä arvioi henkilöstömääränsä kasvavan kahden vuoden sisällä. Koko Pirkanmaan osalta henkilöstön kasvuksi arvioitiin yhteensä hieman alle 10 000 henkilöä. |                                 |   |                              |                                   |
| Yritysharavan toteutusprosessin palautteen perusteella kyselyä pidettiin toimivana tapana lähestyä yrityksiä, tutustua yrityskantaan ja markkinoida palveluja. Konkreettisten toimeksiantojen lisäämiseksi ja palveluvasteen turvaamiseksi esitettiin kyselyn kohdentamista kysymysten asetelua tarkentamalla ja kohderyhmää rajaamalla. Lisäksi korostettiin ennakkovalmistautumisen tärkeyttä ja riittävien resurssien varaamista haastattelujen jälkihoidon ja yritysten palvelemisen tehostamiseksi. Työn sujuvuuden edistämiseksi ratkaisevaksi koettiin monipuolinen ja avoin tiedon jakaminen.  |                                 |   |                              |                                   |
| Asiasanat<br>Pirkanmaa, Yritysharava, yritykset, toimialat, työvoimatarpeet, TE-toimiston ja ELY-keskuksen palvelut  |                                 |   |                              |                                   |
| ISBN (painettu)<br>978-952-257-180-9   | ISBN (PDF)<br>978-952-257-181-6 | ISSN-L<br>1798-7970   | ISSN (painettu)<br>1798-7970 | ISSN (verkojulkaisu)<br>1798-8861 |
| Kokonaissivumäärä<br>72  |                                 | Kieli<br>Suomi  |                              | Hinta (sis. alv 8%)<br>0 €        |
| Julkaisun jakaja<br>Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)<br>Pirkanmaan ennakointipalvelu, PL 297, Kauppakatu 4, 33101 Tampere<br>Julkaisu on saatavana myös verkossa: <a href="http://www.pirkanmaanennakointipalvelu.fi">www.pirkanmaanennakointipalvelu.fi</a>   |                                 |   |                              |                                   |
| Julkaisun kustantaja<br>Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus  |                                 |   |                              |                                   |
| Painopaikka ja -aika<br>I-print Oy Seinäjoki 2010  |                                 |   |                              |                                   |

ISSN-L 1798-7970  
 ISSN 1798-7970 (painettu)  
 ISSN 1798-8861 (verkojulkaisu)  
 ISBN 978-952-257-180-9 (painettu)  
 ISBN 978-952-257-181-6 (PDF)

Taitto: I-print | Plus  
 Painopaikka: I-print Oy

Seinäjoki 2010

# Sisällysluettelo

|   |           |
|---|-----------|
| <b>1. Johdanto</b>  | <b>7</b>  |
| <b>2. Yritysharavan toteutusprosessi</b>  | <b>9</b>  |
| 2.1. Yritysharavatietokanta ja palveluryhmät  | 10        |
| 2.1.1. Kysymykset ja haastattelu  | 10        |
| 2.1.2. Palveluryhmät  | 11        |
| 2.1.3. Haastattelu, kysymykset ja yritysten palveluryhmiin ohjautuminen   | 11        |
| 2.2. Yritysharavahaastatteluiden käynnistäminen   | 13        |
| 2.3. Palveluryhmien hoito   | 15        |
| <b>3. Yritystoiminta ja työvoiman kysyntä</b>   | <b>17</b> |
| 3.1. Aineiston esittely ja yrityslista  | 17        |
| 3.2. Yritystoiminnan jatkuvuus ja sukupolven/omistajanvaihdokset  | 21        |
| 3.3. Eläköityminen ja työvoimapoistuma  | 23        |
| 3.4. Työvoimatarpeet ja työvoiman saatavuus   | 24        |
| <b>4. Yritysten tulevaisuudennäkymät ja kilpailukyky</b>  | <b>35</b> |
| 4.1. Yritysten kehitysnäkymät   | 35        |
| 4.1.1. Kehitysnäkymien muutokset toimialan mukaan   | 36        |
| 4.1.2. Kehitysnäkymien muutokset yritysalueen mukaan  | 37        |
| 4.2. Pirkanmaan Yritysharavan kasvuyritykset  | 39        |
| 4.2.1. Kasvuyritykset toimialoittain  | 40        |
| 4.2.2. Yritysalueen ja iän vaikutus kasvuyrityksiin   | 44        |
| 4.2.3. Kasvuyritykset ja Työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden tuntemus  | 46        |
| 4.3. Yritysten kansainvälistyminen  | 47        |
| 4.3.1. Viennin aloittamista suunnittelevat yritykset  | 48        |
| 4.4. Koulutus- ja kehittämistarpeet   | 50        |
| 4.4.1. Omaan alaan liittyvät koulutustarpeet  | 52        |
| <b>5. Yhteenveto</b>  | <b>55</b> |
| <b>Liitteet</b>   | <b>60</b> |
| Liite 1: Yritysharavakyselyn haastattelulomake yrityksille  | 60        |
| Liite 2: Palveluryhmien määritelmät   | 64        |
| Liite 3: Sukupolven-/omistajanvaihdoksista ilmoittaneiden yritysten lukumäärät ja osuudet kunnittain ja seutukunnittain | 65        |
| Liite 4: Eläköityvien lukumäärät ja osuudet kunnittain ja seutukunnittain   | 66        |
| Liite 5: Kasvupotentiaali-indeksin määrittely   | 67        |
| Liite 6: Yritykset, joilla on koulutus- tai kehittämistarpeita toimialoittain ja koulutusteemoittain                    | 68        |

## 1 JOHDANTO

*Yritysharavointi pohjautuu Pohjois-Savossa 2001–2007 kahdessa eri ESR-projektissa kehitettyyn malliin. Toinen hankkeista, Työ 2000, synnytti mallin, jossa puhelinhaastatteluilla tiedusteltiin yrityksistä merkittäviksi huomattuja tarpeita. Niistä koottiin atk-pohjainen tietokanta, joka mahdollisti yritysten tarpeiden käsittelyn ja niiden muutosten kirjaamisen ajantasaisesti.*

Pohjois-Savon TE-keskuksen Toimivat työmarkkinat -hanke kehitti menetelmää edelleen laajassa alueen yritysaluekyselyssä 2004–2007. Hankkeessa kehitettiin muun muassa haastattelukysymysten osuvuutta. Lähtökohtana haastatteluissa on ollut kartoittaa tietoja yrityksiltä työhallinnon tarvetietoja laajemmin. Pohjois-Savon myönteisten kokemusten jälkeen malli laajeni Pohjois-Karjalaan, Varsinais-Suomeen, Keski-Suomeen ja Kuusamon seutukunnan alueelle. Toimintamallia on 2000-luvulla toteutettu eri tavoin. Esimerkiksi haastattelijoina on toiminut työvoimaneuvoja, hankehenkilöstöä tai haastattelu on ostettu ulkopuolisilta. Vuodesta 2001 alkanut kehitystoiminta on tuottanut uusia malleja ja palveluja. Yksi merkittävä toiminnan aikana syntynyt palvelu on rekrytoiva työvoimakoulutus, jonka tavoitteena on välitön työllistyminen kumppaniyritykseen.

Vuoden 2009 alusta malli on jatkunut Työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamana valtakunnallisena ESR-rahoitteisena KOTTI-hankkeena. KOTTI-hankkeessa tuotetaan lyhyen aikavälin ennakoitietoa, osallistutaan rakennemuutosalueiden ”lamantorjuutalkoisiin” ja tavoitellaan 200 000 yritystä haastatteluun. Alueilla on ollut halua ja kiinnostusta toteuttaa kyselyjä maanlaajuisesti. Kun haastattelut käynnistyivät syksyllä 2010 myös Uudenmaan ELY-

keskuksen alueella, kyselyt kattavat käytännössä koko maan.

Pirkanmaa on Suomen toiseksi suurin työmarkkina-alue, ja Yritysharavakyselyjen määrä 2009–2010 Pirkanmaalla oli siihen asti alueilla tehdyistä haastatteluista suurin koko maassa. Maakunnan ensimmäiset yritysharava-haastattelut tehtiin Pohjois-Pirkanmaan TE-toimiston alueella touko-kesäkuussa 2009. Elokuussa 2009 haastattelut alkoivat Tampereen, Sastamalan ja Keski-Pirkanmaan TE-toimistoissa. Etelä-Pirkanmaan TE-toimiston alueella haastattelut alkoivat alkuvuodesta 2010. Suuren yritysmäärän vuoksi Tampereen TE-toimiston alueella haastateltiin ensin kaupan ja palvelualan yritykset, jonka jälkeen siirryttiin rakentamisen ja teollisuuden yrityksiin. Muissa TE-toimistoissa haastattelut kohdentuivat heti kaikkiin toimialoihin. Yhteensä Pirkanmaalla haastattelujen määrä on noin 20 000.

Työ- ja elinkeinohallinnon uudistuksessa, jossa työministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön toimialat yhdistettiin, myös työvoimatoimistot muuttuivat työ- ja elinkeinotoimistoiksi vuoden 2009 alusta. Myös TE-toimistot toimivat nyt elinkeinoelämän kehittäjinä. Työväilytyksen lisäksi tehtäviin kuuluu entistä kiinteämpi yhteistyö elinkeinoelämän kanssa. Yritysharavan kautta voidaan toteuttaa kysyntälähtöistä toimintatapaa.

Pirkanmaan Yritysharavakyselyjen aikana taloudellinen tilanne oli vaikea. Vuoden 2008 finanssikriisistä alkunsa saanut maailmanmarkkinoiden ja vientikysynnän lama näkyi Suomen taloudessa syvemmin kuin useimpien muiden teollisuusmaiden. Pirkanmaa on Suomen teollisuuden ydinalueita, ja lama vaikutti vuoden 2009 aikana keskimääräistä voimakkaammin vientivetoiseen maakuntaan. Vuonna 2009 kaikkien toimialojen liikevaihto supistui Pirkanmaalla lähes 19 prosenttia edelliseen vuoteen.

verrattuna. Teollisuuden liikevaihto pieneni lähes 32 prosenttia ja vientiteollisuuden noin 35 prosenttia vuoden aikana. Lama näkyi yritysten maksuongelmien lisääntymisenä, investointien vähenemisenä, työvoiman kysynnän laskuna ja lomautuksina. Vuoden 2010 alusta elinkeinoelämän suhdannekuva alkoi kirkastua. Tuotannossa ja viennissä alkoi näkyä kasvun merkkejä. Yritysharavan avulla oli mahdollista löytää työpaikkoja, tarjota palveluja yrityksille ja osaltaan auttaa yrityksiä selviämään tilanteesta.

Yritysharavakyselyyn liittyvien tehtävien järjestämisestä ei ole ollut alueilla yhtenäistä käytäntöä, vaan käytössä on erilaisia malleja. Tässä Pirkanmaan Yritysharavakyselyn pilottikierrosta koskevassa selvityksessä käydään läpi Pirkanmaan TE-toimistoista ja ELY-keskuksesta saatua palautetta Yritysharavan

toteuttamisesta prosessin kehittämistä varten sekä tuotetaan tilastollista tietoa haastatteluista. Taloudellisen toimintaympäristön muutoksen ohella väestön ikääntyminen on keskeinen aluetalouden haaste. Tilastollisessa osassa tarkastellaan, miltä tilanne näyttää yritysten arvioiden valossa.

Selvitykseen sisältyy siten kaksi kokonaisuutta:

1. Yritysharavan toimintamallin kuvaaminen ja kehittämisehdotusten kartoittaminen.
2. Yritysharavan Pirkanmaata koskevien haastattelujen tilastollinen analyysi, jossa tuotetaan tietoa yritysten näkymistä, kasvuyrityksistä, koulutustarpeista, kansainvälistymisestä sekä työllisyydestä ja eläköitymisestä.

## 2

# YRITYSHARAVAN TOTEUTUSPROSESSI

Selvityksessä kartoitetaan Yritysharava-kyselyn toteutusprosessin eri vaiheita ja niiden sujuvuutta. Selvitystä varten haastateltiin TE-toimistoista ja ELY-keskuksesta henkilöitä, jotka olivat aktiivisesti mukana vastaamassa Yritysharavahaastatteluiden palvelutarpeisiin. Haastatteluihin osallistui jokaiselta TE-toimistoalueelta 1–3 henkilöä eli yhteensä 10 henkilöä sekä ELY-keskuksesta neljä henkilöä. KOTTI-projektista keskusteltiin kahden henkilön kanssa. Yhteensä haastatteluihin osallistui siten 16 henkilöä.

Haastattelut olivat keskustelunomaisia tilanteita, joissa käytiin läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Haastattelun teemarunko muodostui Yritysharavan toteutusprosessin eri vaiheista, ja teemoista keskusteltiin niiltä osin kuin ne liittyivät haastateltavan henkilön tehtäviin. Keskusteluissa käytiin läpi kyselyn käynnistäminen, palvelutarpeisiin vastaaminen eli jälkihoito ja muita toimia haastatteluiden jälkeen. Haastattelun teemarunko muodostui seuraavista osista:

### Käynnistämisen onnistuminen

- osallistuminen yritysharavaan liittyvien toimien suunnitteluun (toimiala- ja alueellinen rajausta, alueellisten kysymysten valmistelu, haastatteluiden aloitus ja vauhti)
- vastuuhenkilöiden nimeäminen
- sisäinen viestintä: toiminnasta ja aikataulusta ilmoittaminen henkilöstölle

- tiedottamien yhteistyökumppaneille: toimintamallin ja aikataulun käsittely sekä kerätyn tiedon hyödyntämisestä sopiminen
- ulkoinen viestintä: tiedotus tiedotusvälineiden kautta

### Palvelutarpeiden käsittelyn sujuvuus

- työnjako ja vastuutus
- resurssit riittävyys / projektit apuna
- yhteydenottotarpeen arviointi (sähköposti, soitto, käynti)
- onko kaikkiin tietokantaan kirjautuneisiin palvelutarpeisiin reagoitu
- yleinen tunnelma / vastaanotto
- miten laajasti ennen oltu yhteydessä yrityksiin
  
- millainen väline yritysharava on kysyntälähtöisenä palveluvälineenä
- kirjaaminen URA- ja/tai ASKO-järjestelmiin, tietokannan käytettävyys
  
- palvelutarpeen delegointi alueellisille sidosryhmille
- yhteistyö kumppanien kanssa käytännössä
- miten tietoja on vaihdettu
- ennalta sovitut pelisäännöt asian käsittelylle
- asiakkaan ohjaaminen tarvittaessa sidosryhmän palveluun
  
- säännölliset tulos- ja seurantapalaverit
- keitä osallistuu, vetäjä, kuka organisoi
- palvelumuistioden käsittelytilanteen arviointi (jälkihoidon ajantasaisuus)
- jos on ilmennyt ongelmia, miten tilanne on saatu korjattua

<sup>1</sup> URA on TE-toimistojen asiakastietorekisteri. Rekisteristä löytyvät mm. asiakkaan tunniste- ja yhteystiedot, TE-toimiston asiakkuuteen liittyvät perustiedot, työmarkkinavalmiiksiin liittyvät tiedot, työvoimakoulutukseen liittyvät tiedot, ammatillisen kuntoutuksen vaatimat tiedot, työvoimapolitiittiset lausunnot sekä työhallinnon toimenpiteisiin ja tukiin liittyvät tiedot. ASKO on ELY-keskusten yritysasiakasrekisteri. ASKOssa on ajantasaista tietoa yritysasiakkaiden palveluhistoriasta ja toimenpiteistä.

- sisäinen tiedotus haastatteluiden etenemisestä ja haastatteluiden tuloksista
- ulkoinen tiedotus sidosryhmille haastatteluiden etenemisestä ja tuloksista
- tietojen/tulosten hyödyntäminen strategisessa suunnittelussa

### Haastatteluiden jälkeen – Miten tietoja hyödynnetty?

- haastatteluaineiston hyödyntäminen strategisessa suunnittelussa
- haastatteluaineiston hyödyntäminen asiakaspalvelutyössä:
  - yrityslistausten perusteella järjestetyt tilaisuudet
  - teemahaastattelut jollekin ryhmälle
  - erityisryhmien työllistämisen välineenä esim. nuoret/maahanmuuttajat/vajaakuntoiset

## 2.1. Yritysharavatietokanta ja palveluryhmät

### 2.1.1. Kysymykset ja haastattelu

Yritysharavassa kartoitetaan yritysten kehittämis-, osaamis- ja työvoimatarpeita sekä suhdannenäkymiä call centerin suorittamien puhelinhaastattelujen avulla. Puhelinhaastatteluissa haastattelijat käyttävät yhdenmukaista valtakunnallista kyselylomaketta, johon on voitu lisätä enintään kolme alueiden omaa vapaavalintaista kysymystä. Kyselylomakkeen yhdenmukaistamisella on pyritty saamaan valtakunnallisesti vertailtavissa olevaa tietoa yritysten tarpeista. Kysymykset ovat muovautuneet ja niitä on kehitetty johdannossa mainituissa 2000-luvulla toteutetuissa yrityksille suunnatuissa kyselyissä. Vapaavalintaisten kysymysten avulla on kerätty myös alueellisesti erikoistunutta tietoa yrityksiltä. (Liite 1)

Haastatteluiden tekemiseen osallistui Pirkanmaalla neljä eri call centeriä; Taloustutkimus Oy, IROResearch Oy, Endora Oy ja Kantele Varainhankinta Oy. Haastattelijoille annetaan koulutusta, jossa selvitetään, miksi haastattelu tehdään ja mitä sillä tavoitellaan. Haastattelijoiden tulee kirjata vastaukset määrittelemättä palveluja tai neuvomatta vastaajia. Haastattelutilanteessa esittely ja esitetyt kysymykset ovat strukturoidut lomakkeen mukaisesti.

Haastattelutyötä myös seurataan jatkuvasti. Haastattelijoiden työssä seurataan haastattelulomaketta, toimijoiden lausuntoja sekä analysoidaan haas-

tattelutyön laaturaportteja. Call center- ja haastattelijakohtaiset laaturaportit ajetaan säännöllisesti viikoittain. Laatulapalautte käsitellään säännöllisesti call center haastattelijoiden kanssa noin kahden kuukauden välein.

Kyselylomake on dynaaminen ja muotoutuu haastatteltavan vastausten perusteella. Yhden henkilön yrityksiltä jäävät lomakkeelta seuraavat kysymykset automaattisesti pois:

- 9.1. Tunteeko haastateltava palvelun, lukuun ottamatta kohtaa e) Onko ensimmäisen työntekijän palkkaus ajankohtainen lähiaikoina?
- 10. ja 11. Eläköityminen
- 15. Onko yritys aloittanut tai aloittamassa merkittävää tuotekehityshanketta?
- 16. Harjoittaako yritys tuontia tai vientiä?

Haastatteluista saatu tieto kerätään Internet-pohjaiseen tietokantaan (www.yritysharava.fi). Puhelinhaastatteluilla kerätyt tiedot päivittyvät Yritysharava-järjestelmään kello 17 päivittäin, mikä takaa tiedon ajantasaisuuden.

Yritysharavan henkilökohtainen käyttäjätunnus ja salasana voidaan luovuttaa työ- ja elinkeinohallinnossa toimiville. Käyttäjät voivat kirjautua Yritysharavan kotisivujen kautta oman alueensa Yritysharavatietokantaan, josta avautuu tietoja yrityksistä.

### 2.1.2. Palveluryhmät

Järjestelmässä yritykset poimituvat haastattelijoiden kirjaamien vastausten perusteella muodostettuihin palveluryhmiin joko TE-toimiston tai ELY-keskuksen alle. (Taulukko 1.) Palveluryhmien määrittelyssä käytetään yksittäisiä vastauksia tai vastausten yhdistelmiä kriteereinä (Liite 2).

| Taulukko 1. Käytössä olleet palveluryhmät: |
|--|
| Muutosurva                                 |
| Työvoimatarve                              |
| Oppisopimusmahdollisuus nuorille           |
| Henkilöstön osaamisen kehittäminen         |
| Maahamuutto                                |
| Sukupolven vaihdos                         |
| Eläköityminen                              |
| Yhteishankintakoulutus                     |
| Työmahdollisuuksia nuorille                |
| Palvelumarkkinointi                        |
| Työpaikka-aktivointi                       |
| Rekrytointi ulkomailta                     |
| Kansainvälistyminen                        |
| Tutkimus ja tuotekehitys                   |
| Investointisuunnitelmat                    |
| Liiketoimintaosaaminen                     |
| Syventävät työvoimapalvelutarpeet          |
| Tuettu työllistäminen                      |

Palveluryhmien tarkoituksena on helpottaa TE-toimiston ja ELY-keskuksen virkailijoiden tarttumista kerättyyn tietoon ja ottaa kontakti yritykseen. Yksi yritys voi kirjatusta vastauksista riippuen poimitua useaan palveluryhmään. Pirkanmaalla haastatteluista yrityksistä 6 161 (39 %) jäi palveluryhmien ulkopuolelle, yhteen palveluryhmään poimitui 3 870 (21 %) yrityksistä ja useampaan palveluryhmään poimitui 8 078 (45 %) yrityksistä.

Poimiumiskriteerit määrittelevät palveluryhmiin tulevien yritysten määrän. Yritysten poimiumista eri palveluryhmiin voidaan säätää tarvittaessa. Jos haastattelujen edetessä näyttää siltä, että yritykset poimituvat liian ”löysin” kriteerein eri palveluryhmiin, voidaan kriteereitä kiristää myös jälkikäteen. Kriteereistä keskustellaan ELY-keskuksen/TE-toimiston kanssa etukäteen.

Pirkanmaan haastattelujen aikana palveluryhmiä myös korjattiin käyttäjäpalautteen pohjalta. Liian suureksi osoittautunut palveluryhmä ”Osaamisen kehittäminen” jaettiin kahteen osaan eli ”Liiketoimintaosaaminen” ELY-keskuksen palveluryhmäksi ja ”Henkilöstön osaamisen kehittäminen” TE-toimiston palveluryhmäksi. Palveluryhmiin lisättiin myös nuorisotyöttömyyden kasvaessa ”Työmahdollisuuksia nuorille” ja ”Oppisopimuspaikka nuorille” -ryhmät. Lisäksi lisättiin ”Rekrytointi ulkomailta” -palveluryhmä.

Isoimmat palvelutarveryhmät olivat ”Osaamisen kehittäminen” ja ”Investointisuunnitelmat”, joihin poimitui yli 2 000 yritystä. Toiseksi eniten yrityksiä oli ”Oppisopimusmahdollisuus nuorille”, ”Työmahdollisuuksia nuorille” ja ”Palvelumarkkinointi” -ryhmissä. Vähiten yrityksiä oli ”Kansainvälistyminen” -palveluryhmässä.

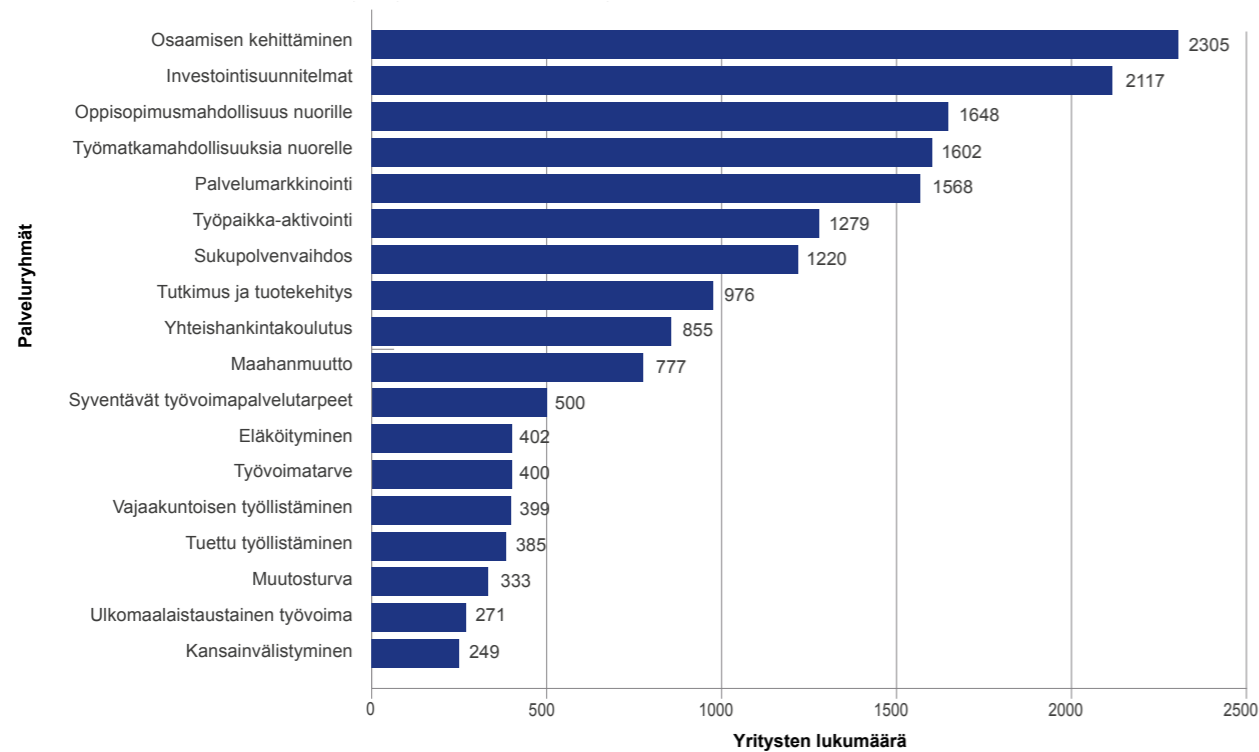
### 2.1.3. Haastattelu, kysymykset ja yritysten palveluryhmiin ohjautuminen

Haastateltavat näkivät laajan kysymyspatteriston hyödylliseksi kattavien yritystietojen kartoittamiseksi. Kyselyn avulla saatiin kuva alueen yrityskannasta.

Palveluryhmiin ohjautui kuitenkin myös yrityksiä, joilla ei kontaktoidessa ollut kirjattua tarvetta. Syyksi arveltiin etenkin, että osa kysymyksistä on vastaajalle hankalasti ymmärrettäviä (esim. oppisopimus-kysymys). Kysymyksiin toivottiin myös tarkennuksia palveluista, esimerkiksi kysymällä haluaako lisätietoa asiasta, onko palvelu jo käynnissä/toteutettu/tuleva tai hoitaako palvelun, kuten koulutuksen, itse. Yrityksen edustajan arveltiin vastanneen joskus myös hyvien tapojen mukaisesti myöntävästi, esimerkiksi nuorten työllistämistä koskevaan kysymykseen. Haastattelijoiden kirjaamat loppuyhteenvedot olivat joskus myös ristiriidassa lomakkeeseen merkittyjen vastausten kanssa.

Palveluryhmistä investointitukea ei myönnetty kaikille seuduille ja eläköitymiseen ei ollut palvelua tarjolla. Ehdotettiin myös, että yhden hengen yritykset tai alle viisi henkeä työllistävät yritykset voisi jättää kyselyn tai useiden kysymysten ulkopuolelle, koska niillä ei ole todellisia edellytyksiä asiakkuuteen. Nähtiin, että yritys voi tiedustelun jälkeen kuitenkin

Kuva 1. Palveluryhmiin ohjautuneiden yritysten määrä 18.5.2009 - 3.9.2010



jäädä odottamaan palvelua. Kyselyn kautta myös havaittiin, että yrityskanta muodostuu juuri pienistä yrityksistä, jolle olisi keskeistä suunnata palveluja.

KOTTI-hanke korostaa palveluryhmiin kirjautuneita tarpeita toiveina ja mahdollisuuksina. Tarpeet voivat joskus olla muita kuin lomakkeeseen kirjattuja tai palvelun tarve ei ole ajankohtainen. Yrittäjä voi kertoa puhelimesta toiveensa, jotka ovat vasta suunnitteilla. Vaikka kyse ei ole vielä todellisesta tarpeesta, yrittäjän tilanne saattaa muuttua. Palveluryhmät tulisi mieltää ennen kaikkea mahdollisuuksiksi. Hallinto voi palveluillaan tukea toimintaansa kehittämään pyrkivää yrittäjää. Kysely antaa mahdollisuuden osallistua yrityksen suunnitteilla olevaan kehitystyöhön ja toimia siten myös proaktiivisena työvälineenä.

Päätös yhteydenotosta voidaan tehdä lukemalla haastattelulomaketta ja tarkastelemalla useiden

kysymysten vastauksia, esim. rekrykoulutuksesta lisätietoja haluavan yrityksen vastauksia henkilöstömäärän lisäyksestä. Kun hoidetaan tiimissä yritystä kokonaisuutena, voidaan yrityksen tarpeita tarkentaa kontaktoidessa yritykseen ja saada yrityksen tilanne selville. Yhteistyö on yritysten tarpeiden hoidossa välttämätöntä.

Vaikka palveluryhmiin ohjautuneet tarpeet (esim. työvoimatarpeet, oppisopimus) eivät olisi ajankohittaisia yritykseen kontaktoidessa, yrityksestä voi tiedustella mahdollista tarvetta (esim. harjoittelupaikka) myöhemmin. Kyselyn avulla saadaan työtehtävissä tarvittavaa tietoa myös muista kuin oman hallinnon kautta tapahtuvista rekrytoinneista. Myös eläköityminen -palveluryhmä tuottaa tietoa tulevasta työvoimatarpeista. Tietoja voidaan oleellisesti hyödyntää tulevaisuudessa.

## 2.2. Yritysharavahaastatteluiden käynnistäminen

### Yritysharavaan liittyvien toimien suunnittelu

Käynnistäminen on erittäin tärkeä vaihe koko prosessin sujuvuuden kannalta. Ennen Yritysharavahaastatteluiden käynnistymistä keväällä 2009 KOTTI-hanke esitteli Yritysharavaa Pirkanmaan ELY-keskukselle ja TE-toimistoille. Pirkanmaan ELY-keskuksessa järjestettiin käynnistyspalaveri TE-toimistojen johtajille ja ELY-keskuksen yritysten kehittämisen parissa toimiville. Keskusteluissa KOTTI-projekti ja alueen toimijat sopivat haastatteluiden käynnistämiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Ennen Yritysharavahaastatteluiden käynnistymistä ELY-keskus ja TE-toimisto valmistelivat alueellisia kysymyksiä. Sastamalan TE-toimistoalueelle valittiin kysymys investoinneista, koska alueella saatiin investointitukea. Kysymys oli myös muiden alueiden haastatteluissa.

Yritysharavahaastatteluihin valitaan myös kohde-ryhmä ja sovitaan mahdollisista toimialoittaisista ja alueellisista rajauksista. Samoin valitaan haastatteluiden aloituspäivä sekä sovitaan vauhti ja eteneminen. ELY-keskus tekee valinnat TE-toimistojen esitysten perusteella. Resurssien ja palveluvasteen turvaamiseksi haastatteluja voidaan jaksottaa ja tehdä priorisointia esimerkiksi ensimmäisenä haastatteluihin mukaan lähtevien toimialojen suhteen.

Pirkanmaan TE-toimistoalueilla otettiin kaikki toimialat mukaan lukuun ottamatta Tampereen TE-toimistoaluetta, jossa yritysten suuren määrän vuoksi haastateltiin ensin kauppa ja palvelut ja niiden jälkeen teollisuus ja rakentaminen.

KOTTI-projekti valitsi kilpailutuksen perusteella haastattelut tekevät call centerit ja sopi call centerien kanssa haastatteluiden aikataulutuksesta ja resursoinnista. KOTTI-projektin tehtäviin kuului lisäksi yritysrekisterin tilaaminen Asiakastiedolta, sisällön tarkastaminen ELY-keskuksen kanssa ja lähettämisen tietokannan ylläpitäjälle.

TE-toimistoissa ja ELY-keskuksessa nimettiin myös vastuuhenkilöt, joiden tehtävänä oli koordinoita ja

seurata oman alueensa osalta tulosten käsittelyyn liittyviä asioita.

Haastateltavat myös korostivat, että ennen Yritysharavahaastattelujen aloittamista keskeistä on kiinnittää huomiota riittävien resurssien ja ajan suunnitteluun, jotta haastattelutiedon purku pysyy hallinnassa ja työhön ehditään paneutua täysipainoisesti.

### Tiedottaminen

TE-toimistoissa ja ELY-keskuksessa koko henkilöstölle tiedotettiin Yritysharavan toiminnasta ja aikataulusta intranetin kautta sekä yhteisissä henkilökunnan infotilaisuuksissa.

Myös sidosryhmille ja yhteistyökumppaneille tiedotettiin Yritysharavahaastatteluiden toteutuksesta. TE-toimistojen johtajat tiedottivat erilaisissa tilaisuuksissa haastatteluista ja niiden tavoitteista. Tampereen TE-toimisto ja ELY-keskus järjestivät yhdessä tilaisuuden, jossa keskusteltiin haastatteluiden käynnistämiseen liittyvästä tiedottamisesta ja tuloksien hyödyntämisestä. Tilaisuuteen osallistuivat muun muassa koulutusorganisaatiot, Teknologiateollisuus ry, Tampereen Kauppakamari, Pirkanmaan Yrittäjät ja Elinkeinoelämän keskusliitto.

ELY-keskus ja TE-toimisto tiedottivat alkavista haastatteluista lisäksi tiedotusvälineissä, kuten paikallislehdissä, Yleisradiossa ja TV-alueutisissa. Myös sidosryhmät, kuten Kauppakamari ja yrittäjäjärjestöt tiedottivat alkavista haastatteluista ja Uudistuva Yritys asiakaslehdessä oli tiedote Yritysharavasta.

### Toimintamallipalaveri

Toimintamallipalaverissa tehdään jälkihoidon toimintamalli. Jälkihoidon toimintamallissa kuvataan työn- ja vastuunjako nimeämällä palveluryhmien vastuuhenkilöt. Jokaisella palveluryhmällä on vastuuhenkilö ja lisäksi hänellä voi olla ryhmä apunaan jälkihoitoon. Jos työ- ja elinkeinohallinnolla ei ole palveluvastetta, hoito tapahtuu yhdessä kumppanien kanssa.

Toimintamalli tehtiin toimipaikoittain. Usein malliin kirjattiin myös käytännön ohjeita työnteekoon. Kaikis-

sa toimipaikoissa toimintamallin laatimista ei pidetty välttämättömänä, koska tehtävät ja työnjako olivat selviä. Usein myös palveluryhmiä hoitavat henkilöt vaihtuivat kyselyn aikana.

### Jälkihoidon käytännöistä sopiminen

Haastateltavat korostivat jälkihoitotyön käytännöistä sopimisen merkitystä työn sujuvuuden kannalta. Keskeistä olisi etenkin tiedonjaon pelisääntöjen selvittäminen kaikille ja toimivien yhteistyörakenteiden löytyminen yritysten tarpeiden hoitoon. Koska Yritysharavajärjestelmään ei voida myöntää tunnuksia kuin työ- ja elinkeinoministeriön alaisille toimijoille, täytyy yritystiedon käsittelyyn sopia toimintamallit yhteistyötahojen kanssa. Tiedon jakamisen käytännöissä oli kyselyn pilottikierroksella epäselvyyttä ja toimipaikkojen välillä vaihtelevia käytäntöjä. Yleisenä linjauksena tiedon jaosta oli, että tietoja voidaan vaihtaa hyvän virkamieskäytännön mukaisesti ja taanomaisien käytäntöjen puitteissa.

Ulkoisten kumppanien, ELY-keskuksen ja TE-toimiston välille tulisi sopia tarkasti myös vastuun jakamisesta sekä miten palveluryhmien jälkihoito konkreettisesti tapahtuu ja yhteydenotot yrityksiin hoideaan. Lisäksi korostettiin, että työnjako ja kontaktointi tulee suunnitella siten, että yhteen yritykseen ei tule monia yhteydenottoja, vaikka yritys on monessa palvelutarveryhmässä. Jos jälkihoitoa ei hoidettu yhteistyössä, useat palveluryhmien vastuuhenkilöt saattoivat olla yhteydessä yritykseen. Tällä kierroksella myös ELY-keskuksen ja TE-toimiston yhteistyössä oli epäselvyyksiä kansainvälistymiseen ja osaamisen kehittämiseen liittyvien palveluryhmien suhteen, mikä hidasti jonkin verran tarttumista palveluryhmien hoitoon. Samoin olisi etukäteen sovittava, miten yritysten tiedot ja toimenpiteet kirjataan TE-toimiston henkilötietojärjestelmään URAan ja yritystietojärjestelmään ASKOon.

### Seurantaryhmä

Käynnistysvaiheeseen kuuluu myös seurantaryhmän perustaminen. Ryhmä kokoontuu säännöllises-

ti perushaastatteluiden aikana. Alueella haastatelluista vastuussa oleva toimii seurantaryhmän vetäjänä. Palveluryhmien purkutilannetta ja mahdollisia ongelmia käydään läpi palveluryhmien vastuuhenkilöiden kanssa. Yritysharavan koordinaatiiovastuu oli Pirkanmaan ELY-keskuksella, jonka edustaja toimi Tampereen TE-toimistoalueen seurantaryhmän vetäjänä. Muilla alueilla sovittiin seurantaryhmistä erikseen. Osassa toimipaikoista järjestettiin kumppanien kanssa yhteisiä seuranta- ja yhteenvetopalavereja.

### Tietojärjestelmän tunnukset

ELY-keskus ja TE-toimisto nimeävät Yritysharavatieojärjestelmään käyttäjät ja käyttäjäroolit, joiden mukaan tunnukset luovutetaan. Tunnusten käyttöoikeuksien rajaamista pidettiin myös haasteena tiedon hyödyntämiselle, ja toivottiin oikeuksien laajentamista jälkihoitotyöhön osallistuville kumppaneille.

### Koulutus

KOTTI-projekti antoi perehdyttävää koulutusta ELY-keskuksen ja TE-toimistojen virkamiehille. Koulutukset pyrittiin myös järjestetävän siten, että koulutuksen ja varsinaisen käytön välille ei jäänyt turhaa väliä. Koulutuksissa käytiin läpi haastattelutilanne, haastattelukortti, tietokanta, palveluryhmät ja tekijät, jotka määrittelevät palveluryhmiin ohjautumisen sekä Excelin käyttöä. Tilaisuuksissa käytiin läpi myös muiden alueiden kokemuksia Yritysharavahaastatteluiden toteutuksesta.

Yritysharavan kokonaisuuden ymmärtämisen ja tietojen hyödyntämisen kannalta haastateltavat toteivat perehdyttämisen erittäin tärkeäksi vaiheeksi. Koettiin, että kerättyä tietoa voisi hyödyntää työssä myös nykyistä enemmän. Edelleen selvittämistä vaativiksi seikoiksi mainittiin koko Yritysharavaprosessin ja jälkihoidon joka vaiheen konkretisoinnin sekä kerätyn tiedon hyödyntämisen tavat ja Excelin mahdollisuudet tietojen hyödyntämisessä (tietynlaisten yritysten haku yrityslistausten avulla palvelun tarjontaa varten). Myös tietoteknisten taitojen tarkistaminen olisi tämän vuoksi keskeistä.

## 2.3. Palveluryhmien hoito

### TE-toimiston purkutyö

Ensivaiheen toimii TE-toimistossa sisältyi haastattelutietojen purku tietokannan palveluryhmistä. Purkajat, tai palvelurepun kopinottajat, kuten heitä myös nimitettiin, kävivät läpi haastattelulomakkeen tiedot yhteydenottotarpeen ja kontaktointitason arvioimiseksi. Tämän perusteella päätettiin, otetaanko yritykseen yhteyttä ja millä tavalla. Yhteydenottotarpeen arvioiminen aiheutti jossain tapauksissa myös epävarmuutta. Purkajat hoitivat välittömiä työvoimatarpeita ja siirsivät toimeksiantoja muiden palveluryhmien hoitajille.

Osa kopinottajista lähinnä siirsi toimeksiantoja eteenpäin ja osa kävi läpi vain TE-toimiston palveluja. Joissakin toimipaikoissa hoidettiin samalla myös yrityksen kehittämiseen liittyviä palveluja esimerkiksi tiedottamalla ELY-keskuksen vastuuhenkilöiden yhteystiedoista ja kehittämispalveluista.

Purkutyössä toimi 1–2 henkilöä toimipaikoittain. Purkutyötä tehtiin yleensä muun työn ohella. Usein palvelupyynnöiden määrä nähtiin mittavaksi ja työssä olisi toivottu enemmän aikaa paneutua yritysten tarpeisiin. Konkreettisia toimeksiantoja olisi toivottu myös lisää. Yritysharavan kautta yritystietous lisääntyi, luotiin uusia yrityskontakteja, voitiin markkinoida palveluja ja käyttää tietoja uusasiakashankintaan. Yritykset myös suhtautuivat positiivisesti yhteydenottoihin.

### Tietojen hyödyntäminen kumppanuusyhteistyössä

Jälkihoidon työnjaossa TE-toimiston virkailijat toimivat työvoimatarpeisiin liittyvien palveluryhmien vastuuhenkilöinä ja ELY-keskuksen virkailijat yrityksen kehittämiseen liittyvien palveluryhmien. ELY-keskuksessa keskityttiin erityisesti ”Kansainvälistyminen” ja ”Sukupuolenvaihdos” -palveluryhmien hoitoon. TE-toimiston toimipaikoissa hoidettiin yrityksen kehittämiseen liittyviä palveluryhmiä osin myös itse sekä yhteistyössä kumppanien kanssa.

Kumppanuusyhteistyössä myös hankkeet ovat voineet kohdentaa kehittämispalvelujaan Yritysharavan asiakkaille. Yrityspalvelupisteen tai elinkeinoyhtiön läheisyydessä sijaitsevilla TE-toimiston toimipaikoilla kumppanuusyhteistyö elinkeinotoimijoiden kanssa oli muita toimipaikkoja tiiviimpää. Yrityksen palvelutarpeita arvioitiin yhteisissä palavereissa ja myös kumppanit saivat uutta yritystietoutta.

Kun toimintamallina käytettiin yhteistyötä, jossa ensisijaisesti yksi henkilö hoitaa koko yritystä, vastuuhenkilö valittiin sen perusteella, mikä nousi yrityksen tärkeimmäksi palvelualueeksi. Vastuuhenkilö myös koordinoi tarpeita ja välitti tietoja yrityksen ja muiden jälkihoitoon osallistuneiden välillä. Tilanne tarkennettiin myös aina soitolla ja sovittiin mahdollinen yrityskäynti. Osassa toimipaikkoja Yritysharavan jälkihoito on tullut helposti osaksi jo aiemmin harjoitettua verkostoyhteistyötä. Yhteistyön kautta TE-toimisto on markkinoinut yrityksille myös yhteistyökumppanien järjestämiä tilaisuuksia ja koulutuksia.

Samoin paikallisten koulutusorganisaatioiden kanssa on tehty yhteistyötä. Yritysten ilmoittamien tarpeiden perusteella TE-toimisto on markkinoinut kumppanien järjestämiä koulutuksia, esimerkiksi markkinoinnin alalta.

### Tietojen hyödyntäminen haastattelujen jälkeen TE-toimistossa

Yritystietoja on hyödynnetty myös erityisryhmien työllistämisen välineenä. Esimerkiksi nuorten työllistämistä kiinnostuneiden yritysten tiedot on TE-toimistossa voitu siirtää toimipaikan nuorten neuvojalle. Yritystietojen avulla on ollut mahdollista tavoitella nuorille harjoittelu- tai työpaikkoja. Samoin vajaakuntoisten työllistämistä kiinnostuneiden yritysten tiedot on voitu välittää Työvoimanpalvelukeskukseen, jossa tietoja hyödynnetään vaikeasti työllistyvien työllistämistä. Myös oppisopimuskoulutuksen järjestäjälle on voitu siirtää oppisopimuksesta kiinnostuneiden yritysten tietoja. Yritysharavatietojen avulla on esimerkiksi löydetty myös kansainvälistymisestä kiinnostuneet yritykset ja järjestetty teemasta tilaisuus.



## Palvelutarpeen kirjaaminen

Yhteydenoton jälkeen asian käsittelystä tehtiin merkinnät Yritysharavatiekantaan sekä työllistämistä koskevista palveluista URAan ja kehittämispalveluista ASKOon. URAan perustettiin uusia asiakkaita ja kirjattiin myös tietojen perusteella yritysprofileja. Osa toimipaikoista kirjasi URAan vain toteutuneet asiakkuudet. Kehittämispalveluita hoitavilla Tekesillä, yrityspalveluilla ja elinkeinoyhtiöillä on myös erilliset tietokannat. Puutteeksi haastatteluissa todettiin, että ilman yhtenäistä järjestelmää ei tiedetä yhteydenottoilanteessa aiempia kontakteja ja toimenpiteitä. Toivottiin myös tietojen automaattista siirtymistä Yritysharavasta URAan/ASKOon, mikä tehostaisi työtä.

## Seuranta

Tampereen TE-toimistossa järjestettiin seurantar ryhmä ELY-keskuksen ja TE-toimiston jälkihoitoon osallistuville haastattelu- ja palvelumuistioiden käsittelytilanteen arviointia varten. Palavereja pidettiin noin kerran kuukaudessa käsittelijöiden kesken ja ryhmään osallistui joitakin kertoja myös KOTTI-projektin edustaja. ELY-keskus järjesti myös koko Pirkanmaan alueen käsittelijöille yhteisen työpajan

jälkihoidosta. KOTTI-hanke välitti haastatteluiden etenemistä ja käsittelytilannetta koskevia seurantaraportteja vastuuhenkilöille ja esimiehille.

## Tiedotus

ELY-keskuksesta tuloksia on ulkoisesti esitelty muun muassa koulutussuunnitteluun liittyvissä tilaisuuksissa, kuten Täydennyskoulutuskeskus Edutechin ja Pirkanmaan Aikuiskoulutusfoorumin tilaisuuksissa. Tuloksista on kerrottu myös Tampereen kaupungille, paikallislehdistölle ja -radiolle sekä tv-alueuutisissa. Sisäisesti tuloksia on käytetty taustamateriaalina strategisen tulossopimuksen valmisteluun, koulutussuunnitteluun ja erilaisiin tilaisuuksiin ja julkaisuihin (Pirkanmaan talous ja Alueelliset talousnäkyvät -julkaisut). Myös TE-toimistot ovat tiedottaneet tuloksista sisäisesti ja ulkoisesti esimerkiksi erilaisissa yhteistyöryhmissä. Haastatteluissa nousi esiin, että sekä työ- ja elinkeinohallinto että yhteistyökumppanit toivovat Yritysharavasta edelleen yksityiskohdaisempien ja ajantasaisempien tulosten esittelyä. Toivottiin, että tuloksia välitettäisiin myös jokapäiväisessä työssään tietoa tarvitseville toimijoille kuten ammatinvalintapsykologeille, työvoimaneuvojille ja koulujen opinto-ohjaajille.

## 3

# YRITYSTOIMINTA JA TYÖVOIMAN KYSYNTÄ

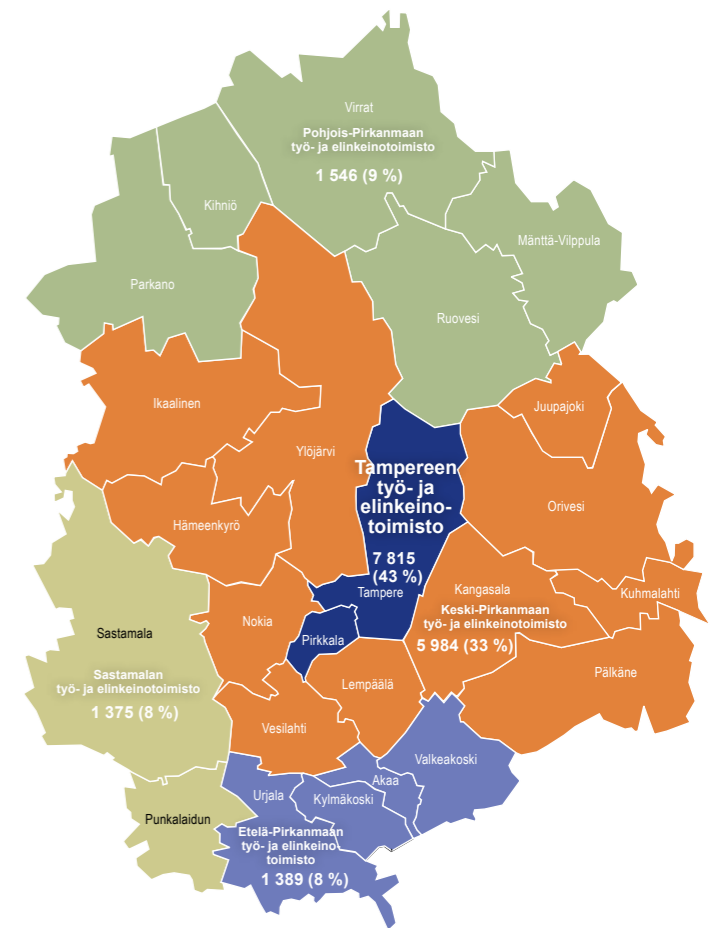
## 3.1. Aineiston esittely ja yritysanta

Selvityksen aineisto koostuu 18.5.2009–3.9.2010 Pirkanmaalla tehdyistä Yritysharava haastatteluista. Valmiita haastatteluja 3.9.2010 mennessä oli yhteensä 18 126.<sup>2</sup> Valmiista haastatteluista 7 815 (43 %) tehtiin Tampereen TE-toimistoalueella, 5 984 (33 %) Keski-Pirkanmaan TE-toimistoalueella, 1 546 (9 %) Pohjois-Pirkanmaan TE-toimistoalueella ja 1 375 (8 %) Etelä-Pirkanmaan TE-toimistoalueella ja 1 375 (8 %) Sastamalan TE-toimistoalueella (Kuva 2).

### Valmiit haastattelut jakaantuivat seuraavasti päätoimialoittain:

|   |      |
|---|------|
| G. Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus | 19 % |
| F. Rakentaminen   | 15 % |
| C. Teollisuus   | 12 % |
| M. Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta        | 9 %  |
| H. Kuljetus ja varastointi                                | 8 %  |
| S. Muu palvelutoiminta                                    | 7 %  |
| Q. Terveys- ja sosiaalipalvelut                           | 5 %  |
| N. Hallinto- ja tukipalvelutoiminta                       | 4 %  |
| J. Informaatio ja viestintä                               | 4 %  |
| I. Majoitus- ja ravitsemistoiminta                        | 3 %  |
| R. Taiteet, viihde ja virkistys                           | 3 %  |
| L. Kiinteistöalan toiminta                                | 2 %  |
| A. Maatalous, metsätalous ja kalatalous                   | 2 %  |
| K. Rahoitus- ja vakuutus toiminta                         | 1 %  |
| P. Koulutus   | 1 %  |
| Muut  | 4 %  |

Kuva 2. Yritysharava haastattelut TE-toimistoalueittain Pirkanmaalla. Kartassa alueittain haastattelujen lukumäärä sekä osuus kaikista haastatteluista.



<sup>2</sup> 3.9.2010 mennessä Asiakastiedolta saaduista 25 795 pirkanmaalaisesta yrityksestä tavoitettiin 70 %. Haastattelut jatkuivat vielä myöhemmin syksyllä ja tavoitteena oli haastatella vielä n. 1 000 yritystä.

**Taulukko 2. Yritykset päätoimialoittain ja henkilöstön kokoluokan mukaan**

|   | Alle 2 | 2-9 henkilöä | Yli 10 henkilöä | Yhteensä |
|---|--------|--------------|-----------------|----------|
| G. Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus | 1 531  | 1 553        | 334             | 3 418    |
| F. Rakentaminen   | 1 447  | 970          | 205             | 2 622    |
| M. Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta        | 1 596  | 690          | 156             | 2 442    |
| C. Teollisuus   | 950    | 794          | 386             | 2 130    |
| H. Kuljetus ja varastointi                                | 593    | 679          | 92              | 1 364    |
| S. Muu palvelutoiminta                                    | 1 002  | 214          | 15              | 1 231    |
| Q. Terveys- ja sosiaalipalvelut                           | 563    | 210          | 82              | 855      |
| N. Hallinto- ja tukipalvelutoiminta                       | 423    | 283          | 101             | 807      |
| J. Informaatio ja viestintä                               | 405    | 226          | 88              | 719      |
| I. Majoitus- ja ravitsemistoiminta                        | 163    | 385          | 71              | 619      |
| R. Taiteet, viihde ja virkistys                           | 378    | 96           | 24              | 498      |
| L. Kiinteistöalan toiminta                                | 252    | 130          | 25              | 407      |
| A. Maatalous, metsätalous ja kalatalous                   | 203    | 149          | 26              | 378      |
| K. Rahoitus- ja vakuutustoiminta                          | 93     | 98           | 43              | 234      |
| P. Koulutus   | 150    | 65           | 10              | 225      |
| E. Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto                 | 20     | 24           | 9               | 53       |
| D. Sähkö-, kaasua- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta | 27     | 10           | 9               | 46       |
| B. Kaivostoiminta ja louhinta                             | 7      | 9            | 3               | 19       |

Suurin osa yrityksistä toimi tukku- ja vähittäiskaupan, rakentamisen, ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan sekä teollisuuden toimialoilla. Kaivostoiminta ja louhinta, sähkö-, kaasua- ja lämpöhuolto, jäähdytystoiminta sekä vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto olivat toimialoja, joilla yritysten määrät olivat selvästi vähäisimpiä. (Taulukko 2.)

Tukku ja vähittäiskauppa, rakentaminen sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta -alojen ohella alle kahden hengen yrityksiä oli eniten muun palvelutoiminnan alalla, 2–9 henkilön yrityksiä kuljetuksen ja varastoinnin alalla ja yli 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa.

**Taulukko 3. Yritykset toimialoittain (yli 200 yritystä toimialalla)**

|   |       |
|---|-------|
| G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus | 3 418 |
| Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa (TOL 45)   | 646   |
| Tukkukauppa (TOL 46)  | 1 023 |
| Vähittäiskauppa (TOL 47)  | 1 757 |
| F Rakentaminen  | 2 622 |
| Erikoistunut rakennustoiminta (TOL 43)                                      | 1 454 |
| Talonrakentaminen (TOL 41)  | 1 128 |
| M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta                           | 2 442 |
| Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi (TOL 71)  | 691   |
| Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle (TOL 74)                         | 556   |
| Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi (TOL 70)                | 441   |
| Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut (TOL 69)                               | 427   |
| Mainostoiminta ja markkinatutkimus (TOL 73)                                 | 267   |
| C Teollisuus  | 2 130 |
| Metallituotteiden valmistus (TOL 25)  | 487   |
| H Kuljetus ja varastointi   | 1 364 |
| Maaliikenne ja putkijohtokuljetus (TOL 49)                                  | 1 259 |
| S Muu palvelutoiminta   | 1 231 |
| Muut henkilökohtaiset palvelut (TOL 96)                                     | 1 106 |
| Q Terveys- ja sosiaalipalvelut  | 855   |
| Terveyspalvelut (TOL 86)  | 638   |
| N Hallinto ja tukipalvelutoiminta   | 807   |
| Kiinteistön- ja maiseman hoito (TOL 81)                                     | 424   |
| I Majoitus- ja ravitsemistoiminta   | 619   |
| Ravitsemistoiminta (TOL 56)   | 564   |
| R Taiteet, viihde, virkistys  | 498   |
| Kulttuuri- ja viihdetoiminta (TOL 90)                                       | 248   |
| Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut (93)                        | 244   |
| L Kiinteistöalan toiminta   | 407   |
| Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)  | 461   |
| P Koulutus  | 225   |
| Koulutus (TOL 85)   | 226   |

Toimialaluokituksen 2-numerotason mukaan selvästi suurin osa yrityksistä toimi vähittäiskaupan (1 757) ja erikoistuneen rakennustoiminnan (1 454) aloilla.

Yli tuhat yritystä toimi myös maaliikenne- ja putkijohtokuljetuksen, talonrakentamisen, tukkukaupan ja muiden henkilökohtaisten palvelujen toimialoilla. (Taulukko 3.)

| Taulukko 4. Yritykset ja henkilöstö henkilöstön kokoluokan mukaan |               |                     |                |                       |
|---|---------------|---------------------|----------------|-----------------------|
| Pienet yritykset:   | Yrityksiä lkm | Osuus yrityksistä % | Henkilöstö     | Osuus henkilöstöstä % |
| alle 2  | 9 860         | 54 %                | 9 706          | 9 %                   |
| 2–4   | 4 852         | 27 %                | 12 905         | 12 %                  |
| 5–9   | 1 738         | 10 %                | 11 078         | 10 %                  |
| 10–19   | 862           | 5 %                 | 11 057         | 10 %                  |
| 20–49   | 496           | 3 %                 | 14 253         | 13 %                  |
| Keskisuuret yritykset:  |               |                     |                |                       |
| 50–99   | 164           | 1 %                 | 10 710         | 10 %                  |
| 100–199   | 92            | 1 %                 | 12 295         | 11 %                  |
| 200–250   | 20            | 0 %                 | 4 404          | 4 %                   |
| Suuret yritykset:   |               |                     |                |                       |
| yli 250   | 42            | 0 %                 | 21 142         | 20 %                  |
| <b>Yhteensä</b>   | <b>18 126</b> | <b>100 %</b>        | <b>107 551</b> | <b>100 %</b>          |

Yritysharavakyselyssä yrityksistä suuria, vähintään 250 työllistäviä yrityksiä, oli 42. Pienten ja keski suurten yritysten (pk-yritys) osuus yrityskannasta oli 99 prosenttia. Näistä alle kymmenen hengen mikroyrityksiä oli 91 prosenttia. Mikroyrityksistä pääosa (9 859) työllisti alle kaksi henkilöä. Alle kahden hengen yrityksistä valtaosa eli 93 prosenttia oli yksinyrittäjiä, osa-aikaisten alle yhden hengen yritysten osuus oli neljä prosenttia ja yhden henkilön lisäksi osa-aikaisen työllistävien osuus oli kolme prosenttia. (Taulukko 4.)

Alle yhden hengen yritysten lukumäärä oli 603 ja henkilöstön lukumäärä 363. 1–2 henkilön yrityksiä oli 282 ja henkilöstöä niissä 417,25. Osa-aikaisuus selittää myös miksi alle kahden hengen yritysten henkilöstön määrä on pienempi kuin yritysten lukumäärä.

Kyselyssä ei eritelty yrittäjää työntekijöistä/palkan saajista, vaan henkilöstölukuihin sisältyvät myös yrittäjät. Pienten yritysten osuus henkilöstöstä oli 55 prosenttia ja keski suurten neljäsosa. Kokonaisuudessaan pk-yritykset työllistivät 80 prosenttia ja suuret viidesosan henkilöstöstä.

Yrityksistä suurin osa (42 %) oli toiminut yli kymmenen vuotta ja viidesosa 6–10 vuotta. Toiminta oli jatkunut 3–5 vuotta 16 prosentilla ja alle kolme vuotta viidesosalla yrityksistä. Yli kymmenen vuotta toimineita yrityksiä oli suhteellisesti eniten rahoitus- ja vakuutus toiminnassa, kiinteistöalan toiminnassa, teollisuudessa sekä kuljetuksen ja varastoinnin alalla. Alle kolme vuotta toimineiden yritysten yleisimpiä toimialoja olivat taiteet, viihde, virkistys, hallinto- ja tukipalvelut sekä informaatio ja viestintä.

## 3.2. Yritystoiminnan jatkuvuus ja sukupolven- /omistajanvaihdokset

Yrityskannan vaihtuvuudella viitataan uusien yritysten tulon ja vanhojen poistumiseen markkinoilta. Kansantalouden kilpailukyvyyn ja yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta kannattavan liiketoiminnan jatkumisella on suuri merkitys. 2010-luvulla kuitenkin suuri osa yrittäjistä tulee siirtymään eläkkeelle. Väestön vinon ikärakenteen seurauksena myös yrittäjiä on enemmän vanhemmissa kuin nuoremmassa ikäluokissa ja ikääntyvien yrittäjien määrä nousee 2010-luvun aikana nopeasti. Esimerkiksi Pirkanmaan Yrittäjien 10 287 jäsenestä 29 prosenttia on 51–60-vuotiaita ja 14 prosenttia yli 60-vuotiaita. Ikääntymisen myötä myös sukupolven-/omistajanvaihdokset lisääntyvät, millä viitataan yrityksen johdon ja pääomistuksen siirtymiseen toiselle henkilölle. Jos vanhoja edelleen toimivia yrityksiä lopetetaan ilman, että korvaavaa uutta yritystoimintaa syntyy tilalle, kehitys voi johtaa varsinkin harvaan asutuilla seuduilla paikallisen elinkeinorakenteen yksipuolistumiseen. Jäljelle jääneen elinkeinotoiminnan edellytykset heikkenevät ja yritysten lopettamiset lisääntyvät.

Yritysharavakyselyssä asiaa tiedusteltiin kysymyksellä ”Onko sukupolven vaihdos tai muut omistajajärjestelyt ajankohtainen asia yrityksessä kolmen vuoden sisällä?” Vastausvaihtoehdot olivat ”Ei ajankohtainen”, ”Ajankohtainen heti”, ”Ajankohtainen lähivuosina” ja ”Yritys myytävänä”. Sukupolvenvaihdoksella viitattiin yrityksen siirtymiseen omistajalta toiselle sukulaisuussuhteeseen katsomatta. (Kysymys 17; liite 1.)

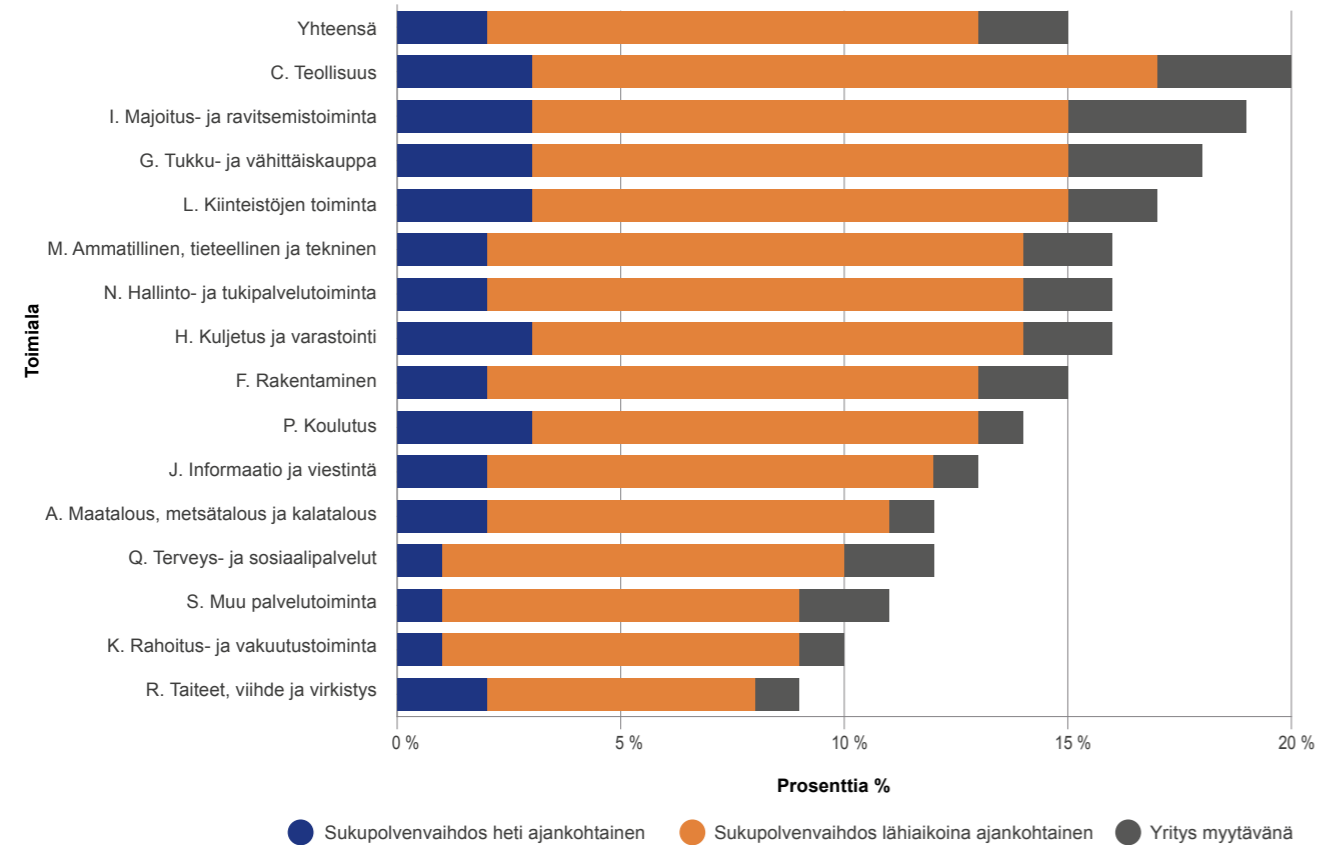
Yritysharavan vastausten mukaan sukupolven-/omistajanvaihdokset olivat selvässä kasvussa tulevina vuosina Pirkanmaalla. Sukupolvenvaihdoksen ilmoitti olevan heti 429 eli kaksi prosenttia yrityksistä ja lähivuosina 2076 eli 11 prosenttia yrityksistä. Yrityskauppa oli meneillään 399:llä eli kahdella prosentilla yrityksistä. (Liite 2.)

Sukupolvenvaihdostilanteessa heti olevien yritysten osuudet eivät vaihdelleet juurikaan kunnittain. Määrällisesti eniten heti tapahtuvia sukupolvenvaihdoksia oli Tampereella, Kangasalla, Sastamalassa ja Ylöjärvellä. Sukupolvenvaihdostilanteessa lähivuosina olevien yritysten osuudet olivat suurimmat Valkeakoskella (14 %), Akaassa (13 %) ja Tampereella (13 %). Myös Sastamalassa, Mänttä-Vilppulassa ja Pirkkalassa sukupolvenvaihdoksen ilmoitti lähivuosina tapahtuvan 12 prosenttia yrityksistä. Määrällisesti tarkasteltuna lähivuosina tapahtuvia sukupolvenvaihdoksia oli yrityksissä eniten Tampereella ja toiseksi eniten Sastamalassa. Myynnissä olevien yritysten osuudet eivät juurikaan eronneet kuntien välillä. Myytävien yritysten määrä oli suurin Tampereella, Ylöjärvellä, Kangasalla, Nokialla sekä Sastamalassa.

Kuvasta 3. voidaan nähdä, että sukupolvenvaihdos oli ajankohtainen heti 1–3 prosentille yrityksistä kaikilla päätoimialoilla. Kolmella prosentilla yrityksistä sukupolvenvaihdoksen ajankohta oli heti tukku- ja vähittäiskaupassa, teollisuudessa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, kuljetus- ja liikenne -alalla, koulutuksessa ja kiinteistöhoitoalalla.

Lähivuosina sukupolvenvaihdoksessa olevien yritysten osuus oli suurin teollisuudessa, jossa 14 prosenttia yrityksistä ilmoitti olevansa sukupolvenvaihdostilanteessa kolmen vuoden sisällä. Toiseksi yleisimpiä sukupolvenvaihdokset olivat lähivuosina ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alalla, hallinto- ja tukipalveluissa, kiinteistöalan toiminnassa, majoitus- ja ravitsemistoiminnassa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Sukupolvenvaihdoksien ja yritysmyyntien kokonaisosuus oli selvästi suurin teollisuudessa, jossa viidesosa ilmoitti sukupolven-/omistajanvaihdoksesta. Vastaava osuus oli lähes viidennes myös majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, tukku- ja vähittäiskaupassa sekä kiinteistöalan toiminnassa.

Kuva 3. Sukupolven- /omistajanvaihdoksesta ilmoittaneiden yritysten osuudet (%).



Toimialaluokituksen 2-numerotasolla sukupolvenvaihdoksen ajankohtaiseksi lähivuosina ilmoittaneiden yritysten määrä oli selvästi muita korkeampi vähittäiskaupassa ja erikoistuneen rakennustoiminnan

alalla. Myös maaliikenteen ja putkijohtokuljetuksen, tukkukaupan, talonrakentamisen sekä arkkitehti- ja insinööripalvelujen aloilla sukupolvenvaihdoksen ilmoitti tapahtuvan yli 100 yritystä seuraavan kolmen vuoden aikana. (Taulukko 5.).

| Taulukko 5. Sukupolvenvaihdoksista lähivuosina ilmoittaneiden yritysten lukumäärä toimialoittain |               |
|--|---------------|
| Toimiala   | Yritysten lkm |
| Vähittäiskauppa (TOL 47)   | 208           |
| Erikoistunut rakennustoiminta (TOL 43)   | 174           |
| Maaliikenne ja putkijohtokuljetus (TOL 49)   | 145           |
| Tukkukauppa (pl moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa) (TOL46)                           | 134           |
| Talonrakentaminen (TOL 41)   | 113           |
| Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi (TOL 71)                       | 101           |
| Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus (TOL 45)           | 93            |
| Metallituotteiden valmistus (TOL 25)   | 92            |
| Muut henkilökohtaiset palvelut (TOL 96)  | 77            |
| Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut (TOL 69)  | 65            |
| Ravitsemistoiminta (TOL 56)  | 62            |
| Terveyspalvelut (TOL 86)   | 58            |
| Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi (TOL 70)                                     | 52            |
| Kiinteistön- ja maisemanhoito (TOL 81)   | 52            |
| Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)   | 50            |
| Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta (TOL 62)                                   | 46            |
| Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle (TOL 74)  | 44            |
| Muiden koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 28)   | 27            |
| Mainostoiminta ja markkinatutkimus (TOL 73)  | 26            |
| Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut (TOL 93)   | 26            |
| Eliintarvikkeiden valmistus (TOL 10)   | 24            |
| Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (TOL 10)                                       | 24            |
| Koulutus (TOL 85)  | 23            |
| Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)   | 21            |
| Sahatavaran ym. valmistus (TOL 16)   | 20            |

### 3.3. Eläköityminen ja työvoimapoistuma

Samanaikaisesti ikääntymisen voimistumisen kanssa yritystoiminnan, työvoiman ja asumisen keskittyminen kaupunkeihin ja kaupunkiseuduille jatkuu ja myös laajenee keskuksia ympäröiville alueille. Työvoiman ulkopuolella olevien (alle 15-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat) määrän kasvun ja työikäisen väestön (15–64-vuotiaat) määrän laskun on odotettu lisäävän huomattavasti työvoiman kysyntää. Uhkaksi on nähty, että työvoiman voimistuva eläkkeelle siirtyminen johtaa työvoimavajeeseen sekä vähentää useiden alueiden mahdollisuuksia elinkeinotoiminnan kehittämiseen. Pirkanmaalla pääasiassa maassamuuton ansiosta väestönmuutos on kuitenkin edelleen ollut viime vuosina positiivista ja työikäisten määrän kasvu nopeaa. Erityisesti Tampere ja Tampereen seutu on ollut muuttovoittoaluetta. Myös Etelä-Pirkanmaalla ja Kaakkois-Pirkanmaalla väestömuutos on ollut positiivista. Negatiivista väestömuutos on ollut Luoteis- ja Lounais-Pirkanmaalla sekä erityisesti Ylä-Pirkanmaalla. Väestön ikärakenne vanhenee maakunnan reuna-alueilla sijaitsevilla muuttotappioalueilla.

Työvoiman poistumalla viitataan tässä eläköitymiseen liittyvään siirtymiseen työvoiman ulkopuolelle. Yritysharavakyselyssä tiedusteltiin vastaajan arvi-

ota siitä, montako henkilöä poistuu eläkkeelle vuoden, 1–2 vuoden ja 2–5 vuoden sisällä. Kyselyssä ei eritelty eläkkeelle siirtyvien eläkkeen lajia. (Kysymys 10; liite 1.)

Tulosten mukaan eläköityminen voimistuu lähivuosina, mutta eläköityvien määrät pysyvät melko pieninä. Koko Pirkanmaalla yhden vuoden sisällä eläköityvien osuus oli yksi prosentti, 1–2 vuoden sisällä yksi prosentti ja 3–5 vuoden sisällä neljä prosenttia henkilöstöstä. Yhteensä viiden vuoden sisällä eläköityy seitsemän prosenttia henkilöstöstä eli 6 573 henkilöä. (Liite 3) Useissa ennusteissa eläköityvien määrät ovat huomattavasti korkeampia. Yritysharavassa kysymys kysyttiin vain yli yhden hengen yrityksiltä, joten ulkopuolelle jäi noin puolet yrityksistä. Vastaajien arviot kysymykseen voivat olla myös hyvin epävarmoja.

Kunnittain tarkasteltuna yhden vuoden sisällä eläköityvien osuus oli 0–1 prosenttia ja vain Ylöjärvellä kaksi prosenttia. Samoin 1–2 vuoden sisällä eläköityvien osuus oli 0–2 prosenttia kunnissa lukuun ottamatta Ylöjärveä, jossa eläköityviä oli kolme prosenttia henkilöstöstä. Eläkkeelle 3–5 vuoden sisällä siirtyvien osuus oli suurin Kuhmalahdella (10%) sekä Akaassa, Urjalassa ja Sastamalassa, joissa eläköityviä oli seitsemän prosenttia henkilöstöstä.

Orivedellä ja Punkalaitumella eläköityvien osuus oli kuusi prosenttia.

Yhteensä viiden vuoden sisällä eläkkeelle siirtyvien osuus on suurin Kuhmalahdella, Akaassa, Orivedellä ja Ylöjärvellä, joissa kymmenesosa henkilöstöstä eläköityy. Vähäisin eläköityvien osuus on Kihniössä (4 %) ja Pirkkalassa (3 %). Seutukunnittain tarkasteltuna eläköityvien osuus henkilöstöstä on suurin Sastamalassa (9 %). Määrällisesti eniten henkilöstöä eläköityy viiden vuoden sisällä Tampereella, Ylöjärvellä, Sastamalassa ja Nokiolla.

Taulukosta 6. voidaan nähdä, että päätoimialoittain tarkasteltuna selvästi suurimpia eläkkeelle siirtyvien määrät ovat teollisuudessa. Toiseksi eniten eläköityviä on ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alalla sekä tukku- ja vähittäiskaupassa.

Toimialoista eläköityvien osuus on suurin kaivostöiden ja louhinnan alalla ja sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta alalla. Kahdeksan prosenttia eläköityy myös alkutuotannosta, teollisuudesta, rakentamisesta, rahoituksesta ja vakuutus- ja kiinteistöalan toiminnasta. Pienin eläköityvien osuus on informaatio- ja viestintätoimialalla.

Taulukko 6. Viiden vuoden sisällä eläköityvät ja eläköityvien osuudet päätoimialoittain

|   | Eläköityvät           |                     |
|---|-----------------------|---------------------|
|   | Yht. 5 vuoden sisällä | %-osuus toimialasta |
| C. Teollisuus   | 2 188                 | 8 %                 |
| M. Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta        | 981                   | 7 %                 |
| G. Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus | 946                   | 5 %                 |
| F. Rakentaminen   | 721                   | 8 %                 |
| H. Kuljetus ja varastointi                                | 357                   | 7 %                 |
| N. Hallinto- ja tukipalvelutoiminta                       | 257                   | 5 %                 |
| Q. Terveys- ja sosiaalipalvelut                           | 191                   | 5 %                 |
| K. Rahoitus- ja vakuutus- ja kiinteistötoiminta           | 184                   | 8 %                 |
| I. Majoitus- ja ravitsemistoiminta                        | 175                   | 5 %                 |
| J. Informaatio ja viestintä                               | 135                   | 3 %                 |
| L. Kiinteistöalan toiminta                                | 99                    | 8 %                 |
| A. Maatalous, metsätalous ja kalatalous                   | 98                    | 8 %                 |
| S. Muu palvelutoiminta                                    | 70                    | 6 %                 |
| R. Taiteet, viihde ja virkistys                           | 50                    | 5 %                 |
| D. Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta  | 35                    | 10 %                |
| B. Kaivostoiminta ja louhinta                             | 34                    | 12 %                |
| P. Koulutus   | 30                    | 7 %                 |
| E. Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto                 | 20                    | 6 %                 |
| <b>Yhteensä</b>   | <b>6 574</b>          | <b>7 %</b>          |

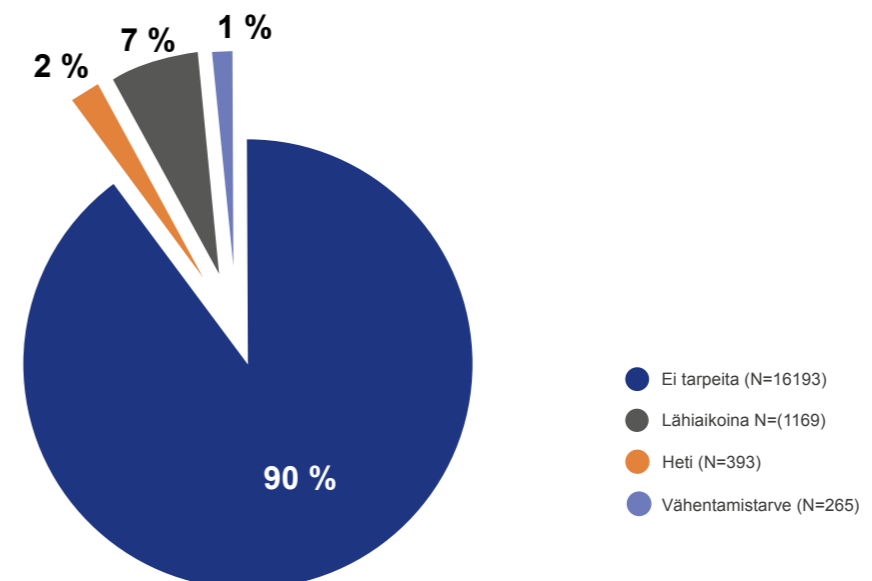
### 3.4. Työvoimatarpeet ja työvoiman saatavuus

Heikentynyt taloudellinen tilanne vuoden 2009 aikana näkyi työttömyyden ja lomautusten jyrkkänä kasvuna. Työttömien määrä kasvoi eniten teollisuudessa ja erityisesti konepaja- ja metalliteollisuudessa. Tampereen ja Etelä-Pirkanmaan seutukunnissa työttömyysasteet nousivat korkeimmiksi.

Yritysharavassa työllistämistä tiedusteltiin kysymyksellä ”Millaisia työvoimatarpeita on lähiaikoina?” Vastausvaihtoehdot olivat ”Hetimit”, ”Lähiaikoina”, ”Ei tarpeita” ja ”Vähentämistarve”. (Kysymys 8; liite 1) Laman myötä yritysten työvoimantarve oli erittäin vähäistä. Yrityksistä 393:lla eli kahdella prosentilla

oli työvoimatarpeita heti ja 1 169:llä eli seitsemällä prosentilla lähiaikoina. Yksi prosentti yrityksistä ilmoitti vähentämistarpeista. (Kuva 4.) Kaakkois-Pirkanmaalla työvoimatarpeita heti ilmoittaneiden osuus (3 %), työvoimatarpeita lähiaikoina ilmoittaneiden osuus (8 %) sekä myös vähentävien osuus (3 %) oli seutukunnista korkein. Vähentävien yritysten osuus oli pienin Etelä-Pirkanmaalla ja Lounais-Pirkanmaalla (1 %). Lounais-Pirkanmaalla myös seitsemällä prosentilla yrityksistä oli lähiaikoina työvoimatarpeita. Etelä-Pirkanmaalla työvoiman tarve sekä heti (1 %) että lähiaikoina (4 %) oli vähäisin.

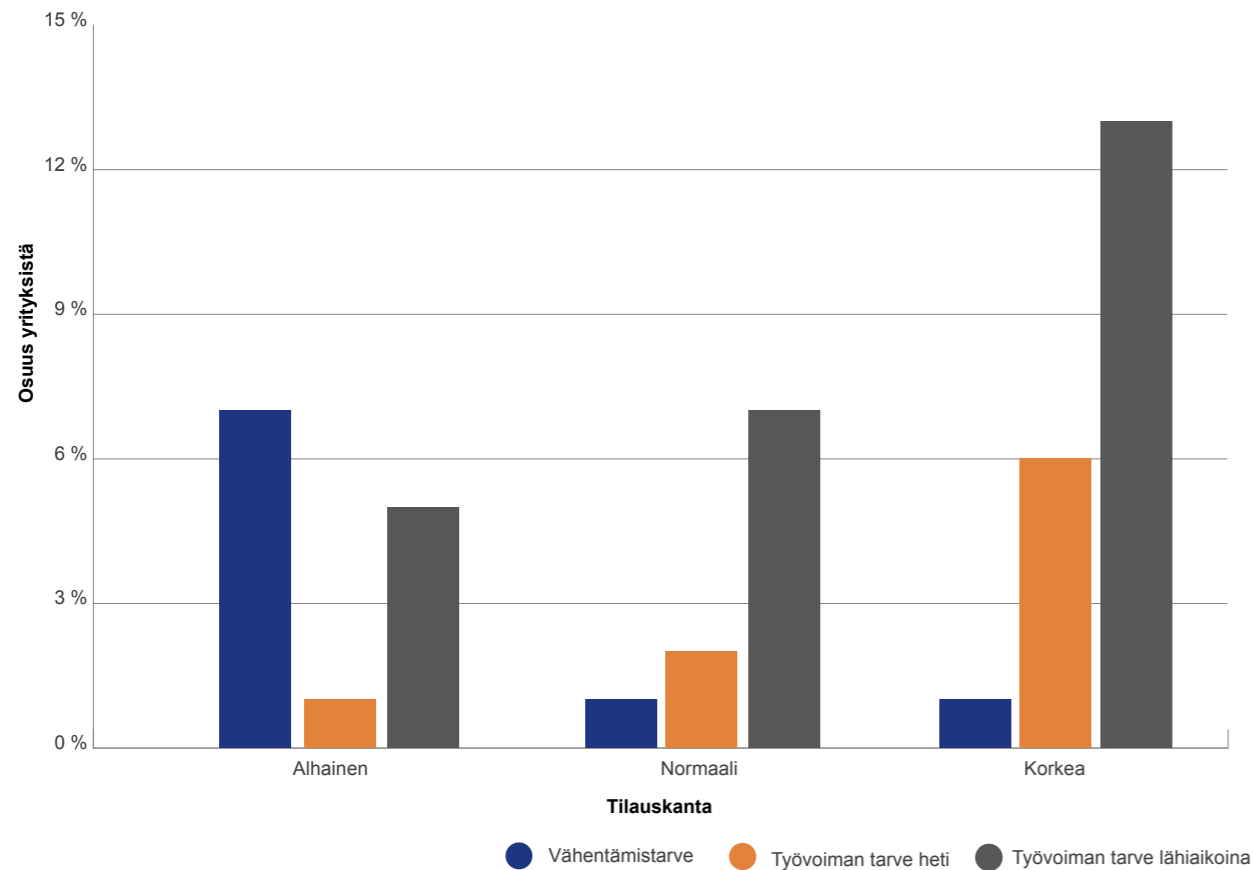
Kuva 4. Yritysten työvoimatarpeet ja niiden ajankohtaisuus Pirkanmaalla.



Toimialaluokituksen 3-numerotasolla tarkasteltuna työvoiman lisästarpeita lähiaikoina ilmoittaneiden yritysten määrä oli selvästi korkein asuin- ja muiden rakennusten rakentamisen alalla, jossa rekrytoivia yrityksiä oli 100. Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta alalla työvoimatarpeita oli 51:llä ja muiden tavaroiden vähittäiskauppa ja erikoismyymälät alalla 43:lla. Aloja, joilla työvoiman lisäyksessä ilmoittaneiden yritysten lukumäärä ylitti 30, olivat myös:

- Arkkitehti ja insinööripalvelut ja niihin liittyvä tekninen konsultointi
- Liikkeenjohdon konsultointi
- Ravintolat ja vastaava ravitsemistoiminta
- Tieliikenteen tavarakuljetus ja muuttopalvelut
- Muut henkilökohtaiset palvelut
- Sähkö-, vesijohto- ja muu rakennusasennus

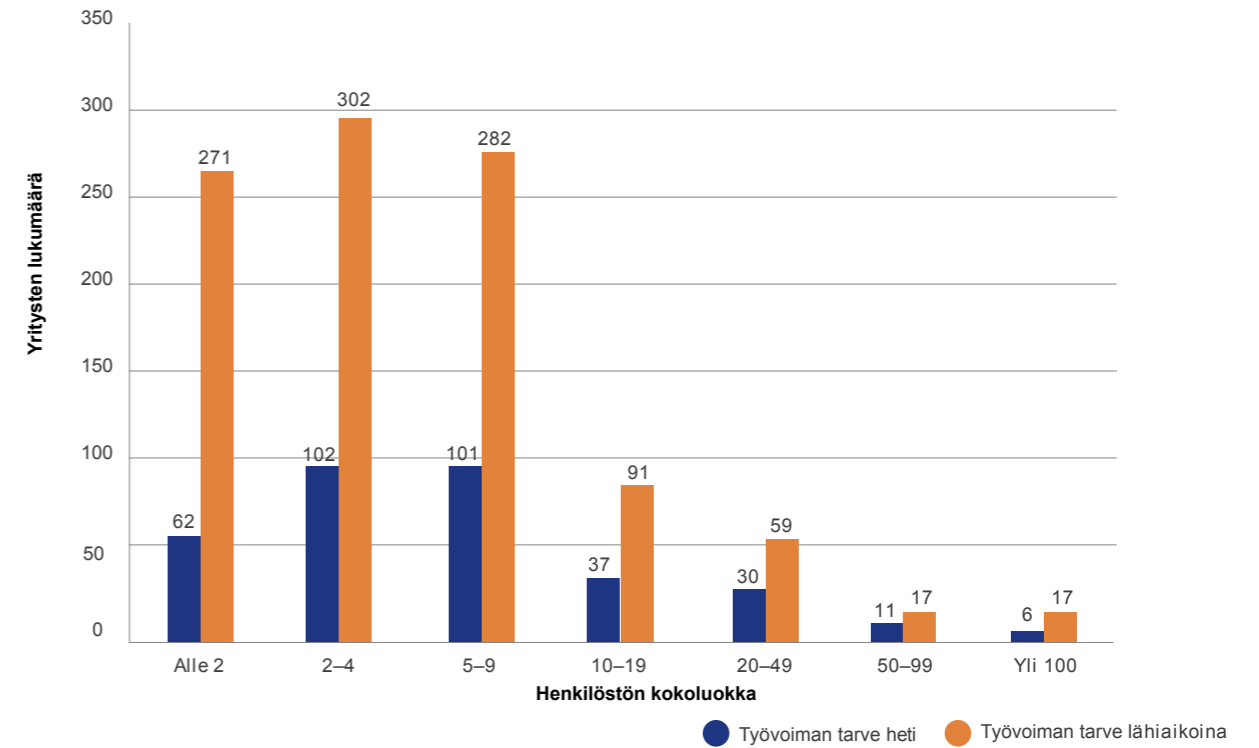
Kuva 5. Työvoiman lisäys- ja vähentämistarpeita ilmoittaneiden yritysten osuudet tilauskannan mukaan.



Teollisuusyrityksiltä tiedusteltiin myös "Millainen tilauskanta on tällä hetkellä?". Vastausvaihtoehdot olivat "Korkea", "Normaali", "Alhainen" ja "En osaa sanoa". (Kysymys 5.; liite 1) Yrityksillä, joilla tilauskanta oli korkea, oli myös muita yleisemmin työvoimatarpeita. Näistä kuudella prosentilla oli työvoimatarpeita heti ja 13 prosentilla lähiaikoina. Myös yksi

prosentti yrityksistä vähensi työvoimaa. Yrityksillä, joiden tilauskanta oli normaali, vastaavat osuudet olivat kaksi, seitsemän ja yksi. Alhaisen tilauskannan yrityksissä vähentämistarve oli selvästi yleisintä, mutta myös työvoimatarpeita ilmoitti lähiaikoina olevan viisi prosenttia yrityksistä. (Kuva 5.)

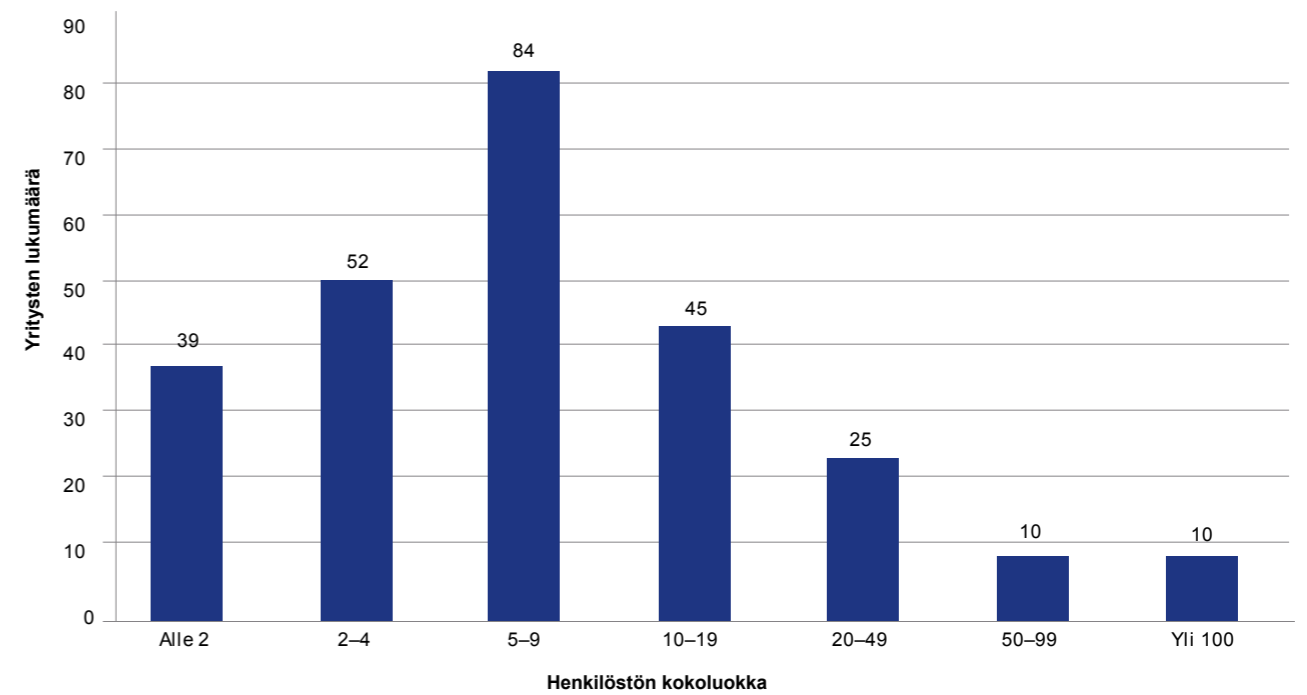
Kuva 6. Työvoiman lisästarpeita heti tai lähiaikoina ilmoittaneiden yritysten lukumäärä henkilöstön kokoluokan mukaan.



Työvoiman lisästarpeita heti ilmoittaneita yrityksiä oli määrällisesti eniten 2-4 ja 5-9 henkilön yrityksissä. Näissä yrityksissä myös lähiaikoina tulevia työvoimatarpeita oli eniten. Kolmanneksi yleisimpiä työvoimatarpeet olivat alle kahden henkilön yrityk-

sissä. Työvoiman lisästarpeita lähiaikoina oli alle viiden henkilön yrityksistä noin viidellä prosentilla, 5-9 henkilön yrityksistä 16 prosentilla, 20-49 henkilön yrityksistä 12 prosentilla sekä 10-19 ja yli 100 henkilön yrityksistä 11 prosentilla (Kuva 6.).

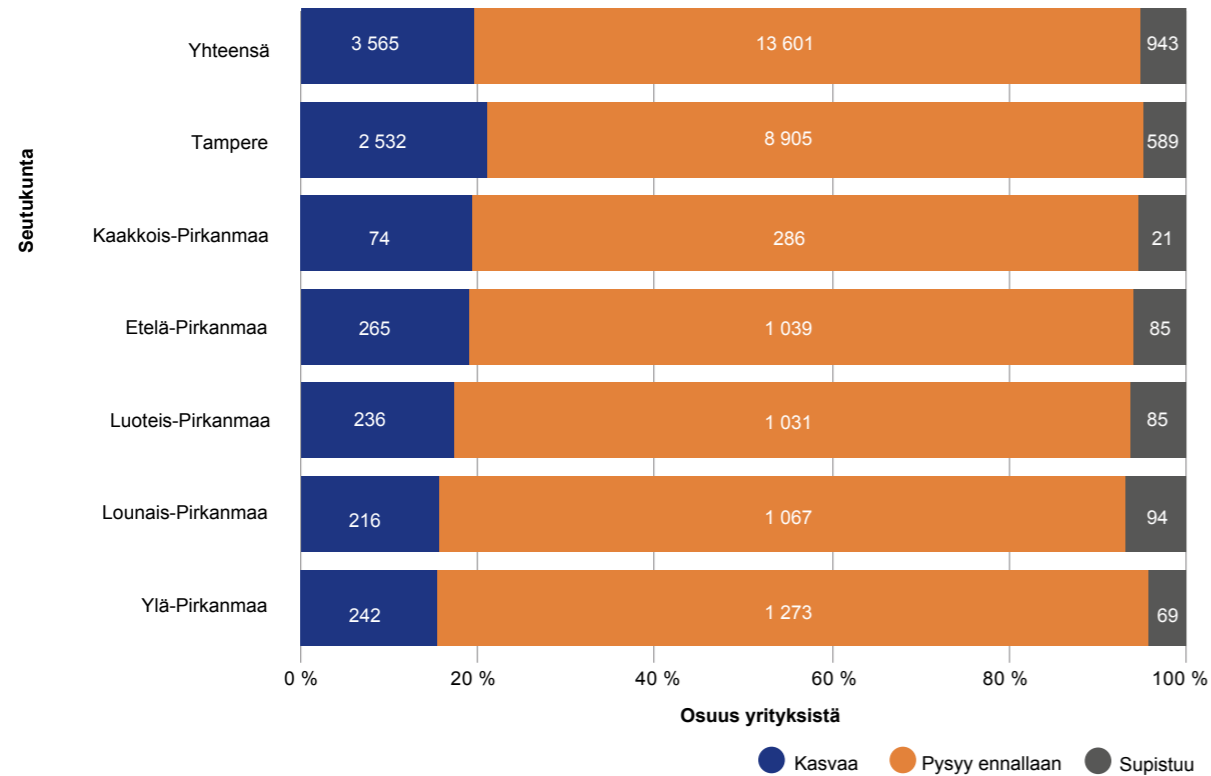
Kuva 7. Työvoiman vähennistarpeita ilmoittaneiden yritysten lukumäärä henkilöstön kokoluokan mukaan.



Työvoiman vähennystarpeita ilmoittaneita yrityksiä oli määrällisesti eniten alle 10 henkilöä työllistävien yritysten joukossa. Vähentävien yritysten osuus oli alle viiden henkilön yrityksissä yksi prosentti, 5-49 henkilön yrityksissä viisi prosenttia ja tätä suuremmissa noin kuusi prosenttia. Toimialaluokituksen 3-numerotasolla tarkasteltuna työvoimaa vähensivät eniten sähkö-, vesijohto- ja rakennuspaikan valmistelutyön yritykset (24 kpl), tieliikenteen tarvarakuljetuksen ja muuttopalveluiden yritykset

(19 kpl), asuin ja muiden rakennusten rakentamisen yritykset (18 kpl), metallien käsittelyn, päällystämisen ja työstön yritykset (17 kpl) ja metallirakenteiden valmistuksen yritykset (13 kpl). Rakennusten ja rakennelmien purku ja rakennuspaikan valmistelutyöt alalla vähennyksiä oli 11 yrityksellä, arkkitehti ja insinööripalvelut ja niihin liittyvä tekninen konsultointi alalla 11 yrityksellä ja muussa metallituotteiden valmistuksessa yhdeksällä (Kuva 7.).

Kuva 8. Yritysten arvio henkilöstömäärän kehityksestä kahden vuoden sisällä seutukunnittain. Palkkien sisällä olevat luvut ovat yritysten lukumääriä.



Henkilöstömäärän muutossuuntaa kartoitettiin Yritysharavassa kysymyksellä ” Miten arvioitte henkilöstömäärän kehittyvän? Paljonko yrityksessä on työntekijöitä kahden vuoden kuluttua?” (Kysymys 7; liite 1)

Noin viidesosa Pirkanmaan yrityksistä arvioi henkilöstömääränsä kasvavan seuraavan kahden vuoden

sisällä ja viisi prosenttia arvioi henkilöstömääränsä vähenevän. Enemmistö eli ¾ yrityksistä ilmoitti määrän pysyvän ennallaan. Yleisimmin henkilömäärän arvioitiin kasvavan Tampereen ja Kaakkois-Pirkanmaan yrityksissä. Ylä-Pirkanmaalla ja Lounais-Pirkanmaalla kasvuarvot olivat hieman muita seutukuntia vähäisempiä (Kuva 8.).

|   | Henkilöstö     |                |              |            |
|---|----------------|----------------|--------------|------------|
|   | Tällä hetkellä | 2 v. kuluttua  | Muutos       | %-osuus    |
| N. Hallinto- ja tukipalvelutoiminta                       | 5 568          | 6 487          | 919          | 17 %       |
| J. Informaatio ja viestintä                               | 5 241          | 6 094          | 853          | 16 %       |
| I. Majoitus- ja ravitsemistoiminta                        | 3 613          | 4 169          | 556          | 15 %       |
| F. Rakentaminen   | 10 740         | 12 364         | 1 624        | 15 %       |
| M. Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta        | 16 704         | 18 858         | 2 153        | 13 %       |
| Q. Terveys- ja sosiaalipalvelut                           | 4 455          | 4 978          | 523          | 12 %       |
| P. Koulutus   | 571            | 613            | 42           | 7 %        |
| G. Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus | 19 365         | 20 529         | 1 164        | 6 %        |
| R. Taiteet, viihde ja virkistys                           | 1 450          | 1 533          | 83           | 6 %        |
| K. Rahoitus- ja vakuutustoiminta                          | 2 464          | 2 593          | 129          | 5 %        |
| L. Kiinteistöalan toiminta                                | 1 417          | 1 486          | 70           | 5 %        |
| S. Muu palvelutoiminta                                    | 2 240          | 2 349          | 109          | 5 %        |
| E. Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto                 | 335            | 351            | 16           | 5 %        |
| H. Kuljetus ja varastointi                                | 5 472          | 5 667          | 195          | 4 %        |
| C. Teollisuus   | 28 344         | 29 322         | 978          | 3 %        |
| A. Maatalous, metsätalous ja kalatalous                   | 1 460          | 1 506          | 46           | 3 %        |
| B. Kaivostoiminta ja louhinta                             | 182            | 187            | 5            | 3 %        |
| D. Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta  | 378            | 350            | -28          | -7 %       |
| <b>Yhteensä</b>   | <b>110 000</b> | <b>119 435</b> | <b>9 435</b> | <b>9 %</b> |

Yhteensä Pirkanmaalla henkilöstön arvioitiin kasvavan kahden vuoden aikana 9 435:llä henkilöllä eli yhdeksän prosenttia. Eniten henkilöstömäärän arvioitiin kasvavan ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan ohella rakentamisessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Suhteellisesti eniten henkilöstö kasvaa hallinnon ja tukipalvelujen (17 %), informaation ja viestinnän (16 %), majoitus- ja ravitsemistoiminnan sekä rakentamisen (15 %) aloilla. Henkilöstö

vähenee vain sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta alalla (Taulukko 7.).

Tarkasteltaessa taulukossa 8. niitä toimialoja, joissa muutos on yli 10 prosenttia, toimialaluokituksen 2-numerotasolla henkilöstön määrä kasvaa etenkin talonrakentamisessa, muissa liike-elämän palveluissa, ohjelmisto- ja konsultointialalla sekä erikoistuneessa rakennustoiminnassa.

Taulukko 8. Toimialat, joissa henkilöstömäärä kasvaa yli 10 prosenttia

| Toimiala  | Henkilöstömäärän kehitys 2 v. aikana |
|---|--------------------------------------|
| <b>M. Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta</b>                             |                                      |
| Lakiasian ja laskentatoimen palvelut (TOL 69)   | 161                                  |
| Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi (TOL 70)                          | 250                                  |
| Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi (TOL 71)            | 619                                  |
| Mainostoiminta ja markkinatutkimus (TOL 73)   | 163                                  |
| Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle (TOL 74)                                   | 921                                  |
| <b>N. Hallinto- ja tukipalvelutoiminta</b>  |                                      |
| Vuokraus- ja leasingtoiminta (TOL 77)   | 106                                  |
| Työllistämistoiminta (TOL 78)   | 432                                  |
| Kiinteistön ja maiseman hoito (TOL 81)  | 505                                  |
| Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle (TOL 82)                                     | -170                                 |
| <b>J. Informaatio ja viestintä</b>  |                                      |
| Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta (TOL 62)                        | 712                                  |
| <b>F. Rakentaminen</b>  |                                      |
| Talonrakentaminen (TOL 41)  | 999                                  |
| Erikoistunut rakennustoiminta (TOL 43)  | 637                                  |
| <b>G. Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen korjaus</b>                      |                                      |
| Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku ja vähittäiskauppa sekä korjaus (TOL 45) | 190                                  |
| Tukkukauppa (TOL 46)  | 532                                  |
| Vähittäiskauppa (TOL 47)  | 465                                  |

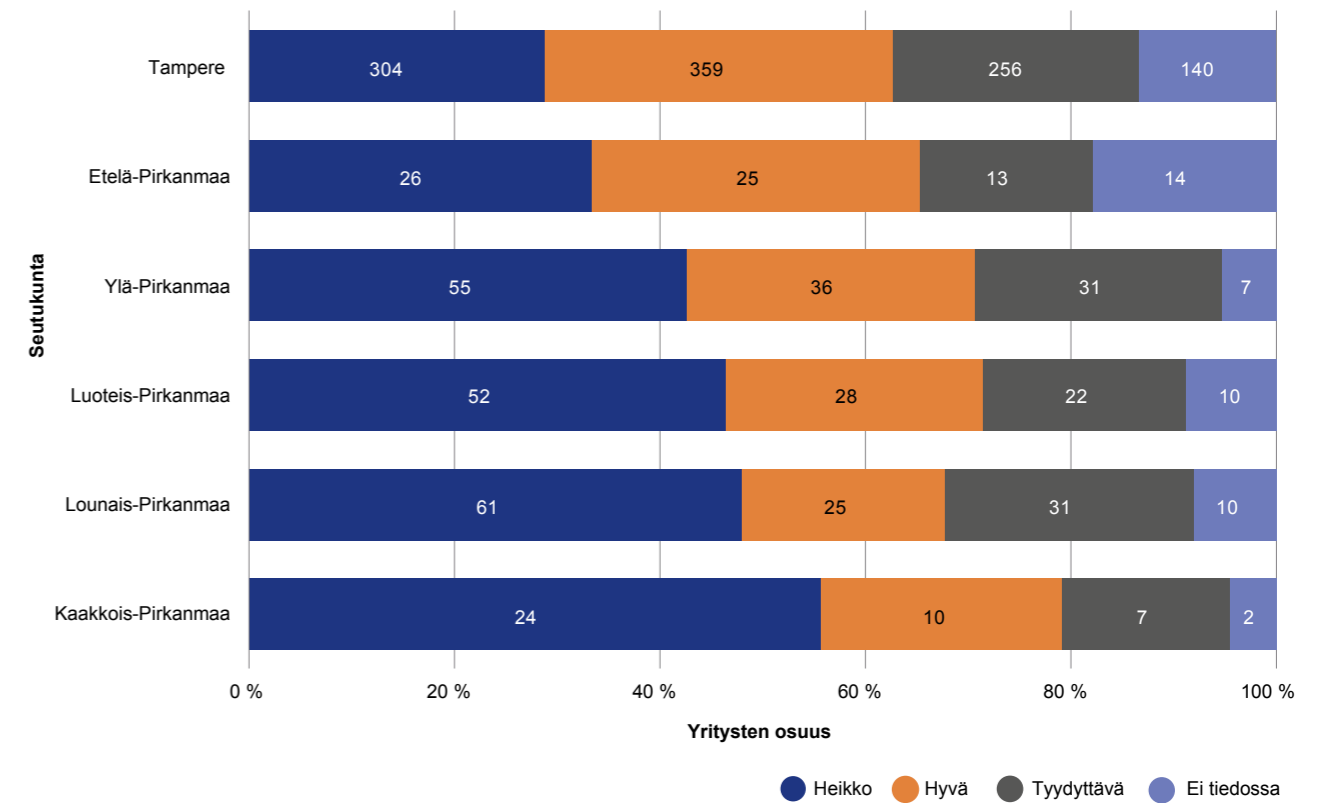
Teollisuudessa henkilöstömäärän lisäykseksi arvioitiin 978. Selvästi eniten henkilöstön arvioitiin kasvavan metallituotteiden valmistuksessa toimivissa yrityksissä. Myös muiden koneiden ja laitteiden val-

mistuksessa henkilöstön arvioitiin kasvavan 275:llä. Eniten henkilöstön vähennystä arvioitiin tulevaksi muussa valmistuksessa ja sähkölaitteiden valmistuksessa (Taulukko 9.).

Taulukko 9. Suurimmat henkilöstömuutokset teollisuudessa.

| Eniten henkilöstön lisäystä:  | Henkilöstömäärän kehitys |                     |
|---|--------------------------|---------------------|
|   | Lkm                      | %-osuus toimialasta |
| Metallituotteiden valmistus (TOL 25)                                      | 476                      | 14 %                |
| Muiden koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 28)                          | 275                      | 5 %                 |
| Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (TOL 33)                | 121                      | 8 %                 |
| Kumi- ja muovituotteiden valmistus (TOL 22)                               | 94                       | 5 %                 |
| Elintarvikkeiden valmistus (TOL 10)                                       | 55                       | 3 %                 |
| Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus (TOL 29) | 53                       | 6 %                 |
| Metallien jalostus (TOL 24)   | 44                       | 13 %                |
| Sahatavaran sekä ja korkkituotteiden valmistus (TOL 16)                   | 40                       | 3 %                 |
| <b>Eniten henkilöstön vähennystä:</b>                                     |                          |                     |
| Muu valmistus (TOL 32)  | -93                      | -14 %               |
| Sähkölaitteiden valmistus (TOL 27)  | -91                      | -24 %               |
| Tekstiilien valmistus (TOL 13)  | -45                      | -3 %                |

Kuva 9. Työvoimatarpeita ilmoittaneiden yritysten arviot työvoiman saatavuudesta seutukunnittain. Palkkien sisällä olevat luvut ovat yritysten lukumääriä.



Työvoiman saatavuuden ongelma liittyy kohtaanto-ongelmaan. Kohtaanto-ongelmalla viitataan tilanteeseen, jossa työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa toisiaan ja samaan aikaan on sekä työttömiä työnhakijoita että täyttymättömiä paikkoja. Kohtaanto-ongelma voi ilmetä alueellisesti, jolloin avoimet paikat ja työttömät työnhakijat ovat sijoittuneet eri alueille tai ammatillisesti, jolloin työvoiman kysyjän hakema ja tarjoajan olemassa oleva osaaminen ja ominaisuudet eivät kohtaa.

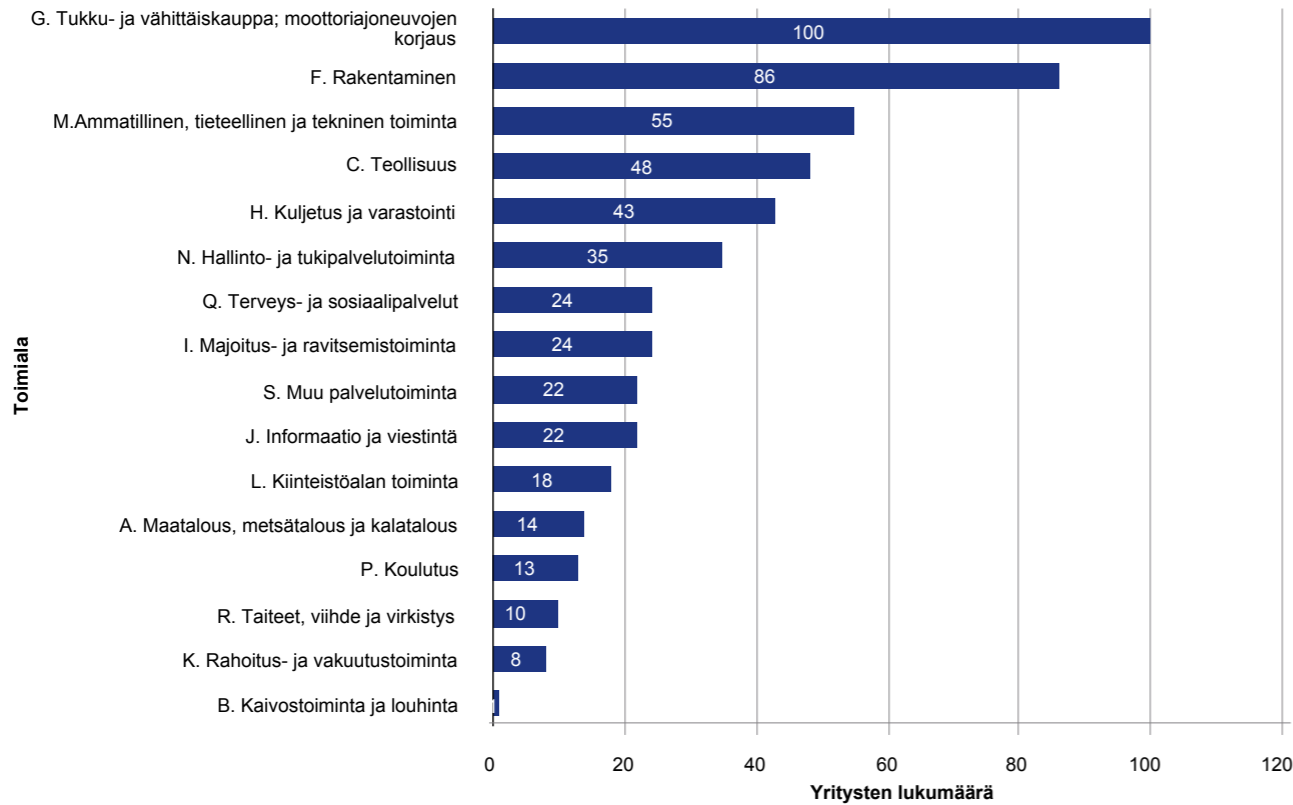
Yritysharavassa tiedusteltiin työvoimatarpeita ilmoittaneilta yrityksiltä myös "Millainen on osaavan työvoiman saatavuus?". (Kysymys 8 d; liite 1.) Yrityk-

sistä 523 (34 %) ilmoitti saatavuuden heikoksi, 483 (31 %) hyväksi ja 361 (23 %) tyydyttäväksi. Yrityksistä 183:lla (12 %) työvoiman saatavuus ei ollut tiedossa.

Eriyisesti Kaakkois-Pirkanmaan yrityksillä työvoiman saatavuudessa oli ongelmia. Seudun yrityksistä 55 prosenttia ilmoitti saatavuuden heikoksi. Myös Lounais-Pirkanmaalla saatavuus oli jonkin verran muita seutuja heikompi. Tampereen ja Etelä-Pirkanmaan seutukunnissa ongelmia oli vähiten. Etelä-Pirkanmaalla kolmannes yrityksistä koki työvoiman saatavuuden heikoksi ja Tampereella hieman alle kolmannes (Kuva 9.).



Kuva 10. Työvoiman saatavuuden heikoksi ilmoittaneiden yritysten lukumäärä päätoimialoittain.



Päätoimialoittain tarkasteltuna eniten saatavuusongelmia oli tukku- ja vähittäiskaupassa sekä rakentamisen alojen yrityksissä (Kuva 10.). Toimialaluoki-

tuksen 2-numerotasolla tarkasteltuna näkyy päätoimialojen mukainen kehitys (Taulukko 10.).

Taulukko 10. Työvoiman saatavuuden heikoksi ilmoittaneiden yritysten lukumäärä toimialoittain.

| Toimiala   | Yritysten lkm |
|--|---------------|
| Vähittäiskauppa (TOL 47)   | 47            |
| Talonrakentaminen (TOL 41)   | 44            |
| Erikoistunut rakennustoiminta (TOL 43)   | 42            |
| Maaliikenne ja putkijohtokuljetus (TOL 49)   | 39            |
| Tukkukauppa (TOL 46)   | 32            |
| Ravitsemistoiminta (TOL 56)  | 22            |
| Kiinteistön ja maiseman hoito (TOL 81)   | 21            |
| Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus (TOL 45) | 21            |
| Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)   | 18            |
| Muut henkilökohtaiset palvelut (TOL 96)  | 17            |
| Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi (TOL 71)             | 15            |
| Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta (TOL 62)                         | 13            |
| Koulutus (TOL 85)  | 13            |
| Terveyspalvelut (TOL 86)   | 13            |
| Lakiasiain ja laskentatoimen palvelut (TOL 69)   | 12            |
| Metallituotteiden valmistus (TOL 25)   | 10            |

Yhden hengen yrityksiltä kysyttiin Yritysharavakyselyssä myös "Onko ensimmäisen työntekijän palkkaus ajankohtainen?". Ensimmäisen työntekijän palkkaamisesta oli kiinnostunut 290 eli kolme prosenttia yhden hengen yrityksistä. Yrityksistä 64 prosenttia toimi Tampereen seutukunnassa ja Lounais-Pirkanmaalla 13 prosenttia. Kaakkois-Pirkanmaalla toimivien osuus oli kolme prosenttia. Päätoimialoittain tarkasteltuna rakentamisen alan yrityksistä 62 oli kiinnostunut ensimmäisen työntekijän palkkaamisesta. Kiinnostuneiden yritysten lukumäärä oli muita korkeampi myös ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alalla (39), hallinto- ja tukipalveluissa (24) sekä informaatio- ja viestintä alan yrityksissä (17).

Kysymyksellä "Työtä tarjolla jatkuvasti, jos sopiva henkilö löytyy?" kartoitettiin piilotyöpaikkoja (kysymys 8; liite 1). Piilotyöpaikkoja oli 351:llä (1,9 %) yrityksistä. Ylä-Pirkanmaalla piilotyöpaikkoja oli kolmella prosentilla ja Tampereella, Kaakkois-Pirkanmaalla ja Etelä-Pirkanmaalla kahdella prosentilla yrityksistä. Lounais- ja Luoteis-Pirkanmaalla osuus oli yksi prosentti. Toimialaluokituksen 2-numerotasolla yritysten lukumäärä oli korkein vähittäiskaupassa (39), erikoistuneen rakennustoiminnan alalla (34), maaliikenne ja putkijohtokuljetuksen alalla (22), talonrakentamisessa (21) ja tukkukaupassa (19).

## 4

# YRITYSTEN TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT JA KILPAILUKYKY

*Edellä tarkasteltiin Pirkanmaan Yritysharavan tarjoaman informaation kautta maakunnan yritysraakennetta ja yritysten työvoimatarpeita. Seuraavassa keskitytään maakunnan yritysten kilpailukykyisyyden selvittämiseen. Kilpailukykyä kuvaaviksi tekijöiksi valittiin yritysten kehitysnäkymät, yritysten kasvu ja kansainvälistyminen sekä yritystoiminnassa keskeisen osaamisen kehittäminen.*

## 4.1. Yritysten kehitysnäkymät

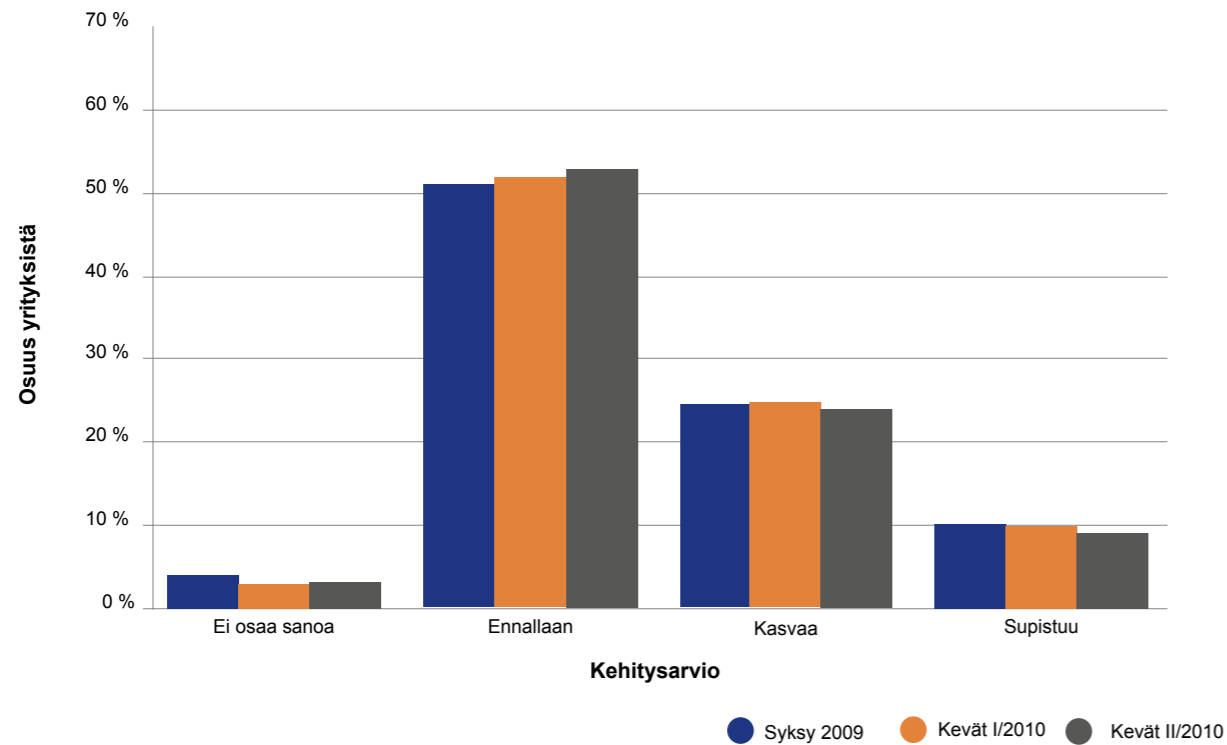
Yrityksiä pyydettiin heti haastattelun alussa arvioimaan kehitystään seuraavan 12 kuukauden aikana (kysymys 3; liite 1). Vastausvaihtoehdoiksi annettiin joko "Kasvaa", "Ennallaan", "Supistuu" tai "Ei osaa sanoa".

Kuten aiemmin tässä selvityksessä todettiin, yritys-haastattelut aloitettiin Pohjois-Pirkanmaalla keväällä 2009. Syksyn 2009 aikana haastattelut etenivät Sastamalan, Keski-Pirkanmaan ja Tampereen TE-toimistojen alueelle. Suuren massan vuoksi Tampereen TE-toimiston alueella haastatteluja tehtiin syksyllä ainoastaan kaupan ja palveluiden alan yrityksille. Keväällä 2010 aloitettiin muiden toimialojen haastattelut, jotka jatkuivat syksyille 2010 asti.

Haastatteluaineiston tilastollisessa analyysissä havaittiin, että pitkä haastattelu-aikaväli (lähes 1,5 vuotta) rajoitti jonkin verran tietojen käyttöä. Esimerkiksi yleinen taloustilanne noin pitkän ajanjakson aikana saattoi vaikuttaa yritysten arvioihin kehitysnäkymistään ja siksi oli vaikea tehdä yleispäätelmää yritysten kehitysnäkymistä noin pitkällä aikavälillä. Tämän vuoksi haluttiin tutkia, miten tulokset vaihtelevat haastattelu-ajankohdan mukaan. Toisaalta havaittiin, että tällaista tarkastelua ei ole erityisen mielekasta tehdä, sillä Tampereen seutukunnassa on haastattelut tehty toimialoittain ja pitkällä aikavälillä. Jatkossa voisikin miettiä, onko tarkoituksenmukaista edelleen edetä isolla alueella toimiala kerrallaan. Etenkin tämän kysymyksen kohdalla olisi myös hyvä yrittää saada haastatteluiden kokonaisuudesta lyhennettyä.

#### 4.1.1. Kehitysnäkymien muutokset toimialan mukaan

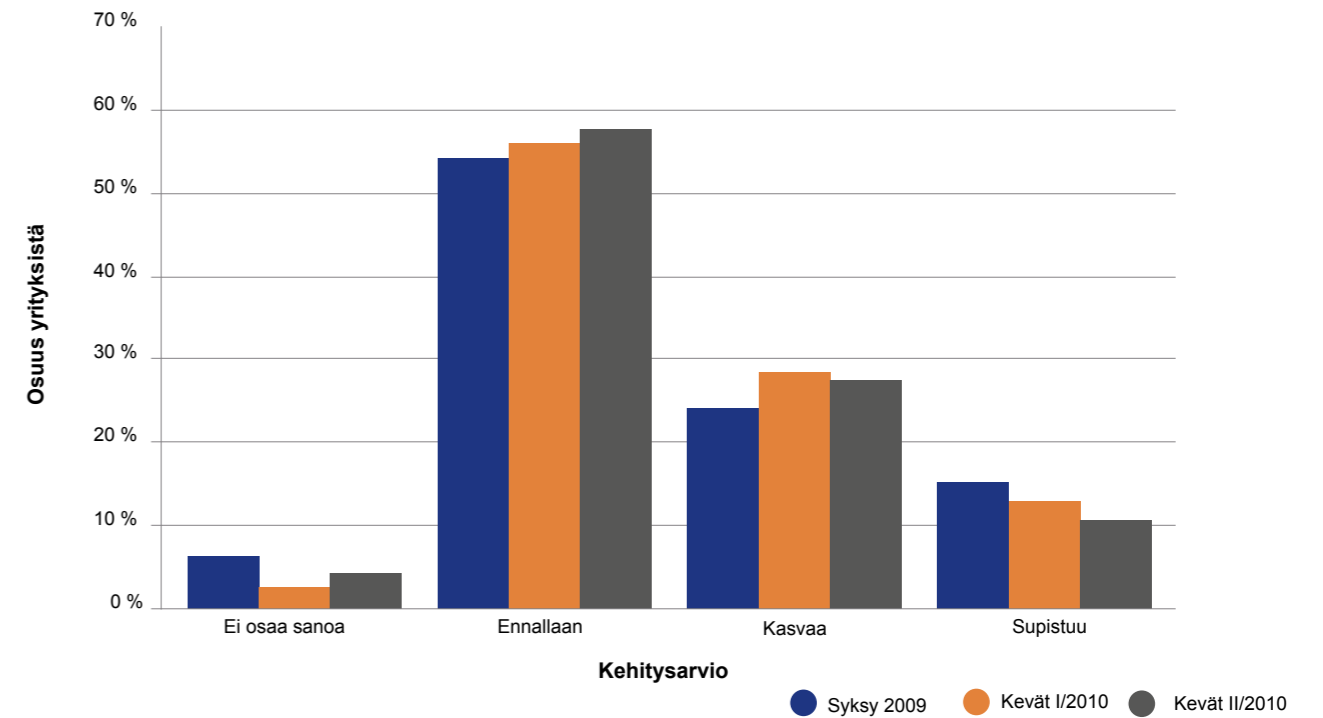
Kuva 11. Yritysten arvio kehityksestään seuraavan 12 kuukauden aikana.



Yleisesti voidaan todeta, ettei pirkanmaalaisten yritysten vastauksissa kehitysnäkymistä vastoin odotuksia tapahtunut merkittävää muutosta syksyn 2009 ja kevään 2010 aikana (kuva 11.). Monien muiden barometrien ja yleisen uutisoinnin perusteella on viestitetty, että talous alkoi virkistyä vuodenvaihteen 2010 jälkeen ja yritykset olisivat tuolloin alkaneet nähdä tulevaisuutensa valoisampana kuin vuoden 2009 aikana. Myöskään vuoden 2010 ensimmäisen ja toisen vuosineljänneksen välillä ei tapahtunut suurta muutosta. Epävarmuus tosin hieman laski ja kevään edetessä yritykset uskalsivat

arvioida näkymiään vähän paremmin. Merkittäviä muutoksia suuntaan tai toiseen ei kehitysarvioissa kuitenkaan syntynyt. Yli puolet yrityksistä arvioi sekä vuoden 2009 syksyllä että vuoden 2010 alkupuoliskolla kehityksensä pysyvän ennallaan seuraavan vuoden aikana. Yrityksensä kasvuun uskoi koko haastattelujen keston noin neljännes vastaajista ja supistumiseen noin 10 prosenttia vastaajista. Kokonaisuudessaan tämä ehkä kertoi edelleen vallitsevasta epävarmuudesta tai kasvuun ei tosiaan vielä uskottu. Haastatteluajankohdalla ei näin ollen yleisellä tasolla ollut merkitystä.

Kuva 12. Yritysten arviot kehityksestään seuraavan 12 kuukauden aikana teollisuuden toimialalla.

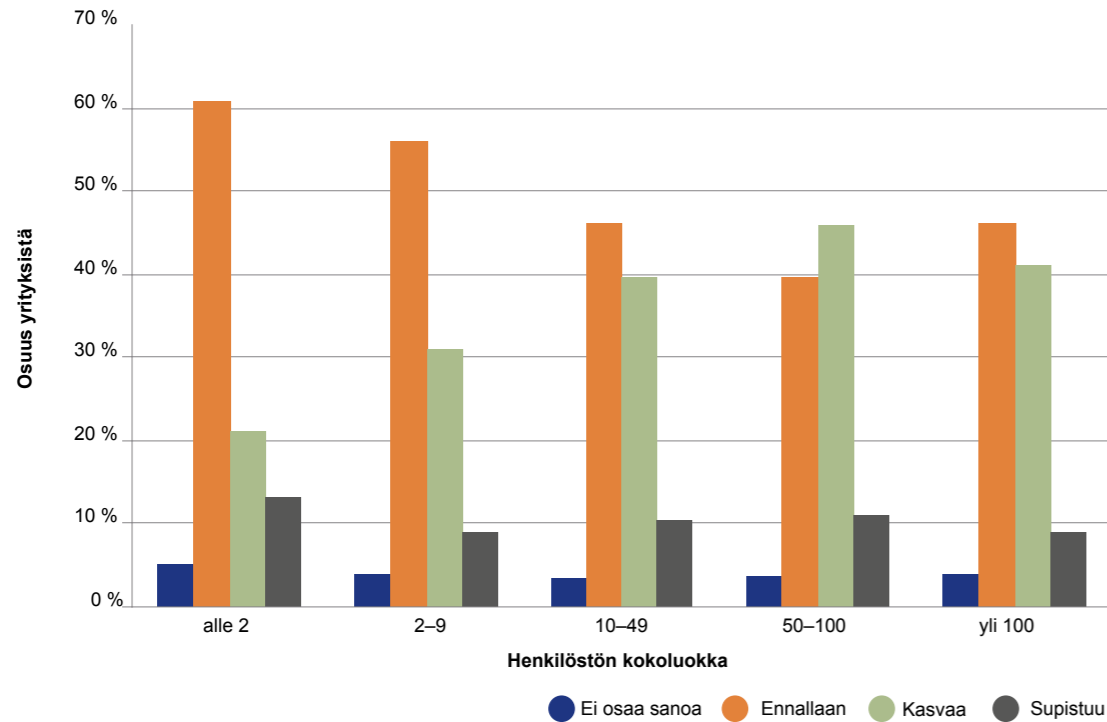


Yllä mainittua vertailtavuusongelmaa hahmottaa esimerkiksi teollisuuden toimiala (kuva 12.). Tampereen seutukunnan teollisuuden haastattelut tehtiin kahta yritystä lukuun ottamatta keväällä 2010 ja Pirkanmaan muiden alueiden haastattelut syksyllä 2009. Eli vertailu on näiden kahden ALUEEN välillä ja ei siten vastaa täysin toisiaan.

#### 4.1.2. Kehitysnäkymien muutokset yrityskoon mukaan

Henkilöstömäärältään suurimmat yritykset näyttivät arvioivan tulevan 12 kuukauden kehityksensä positiivisemmaksi kuin pienet yritykset. Yrityskoon kasvaessa epävarmuus kehitysnäkymistä hieman väheni mutta ei merkittävästi (kuva 13.).

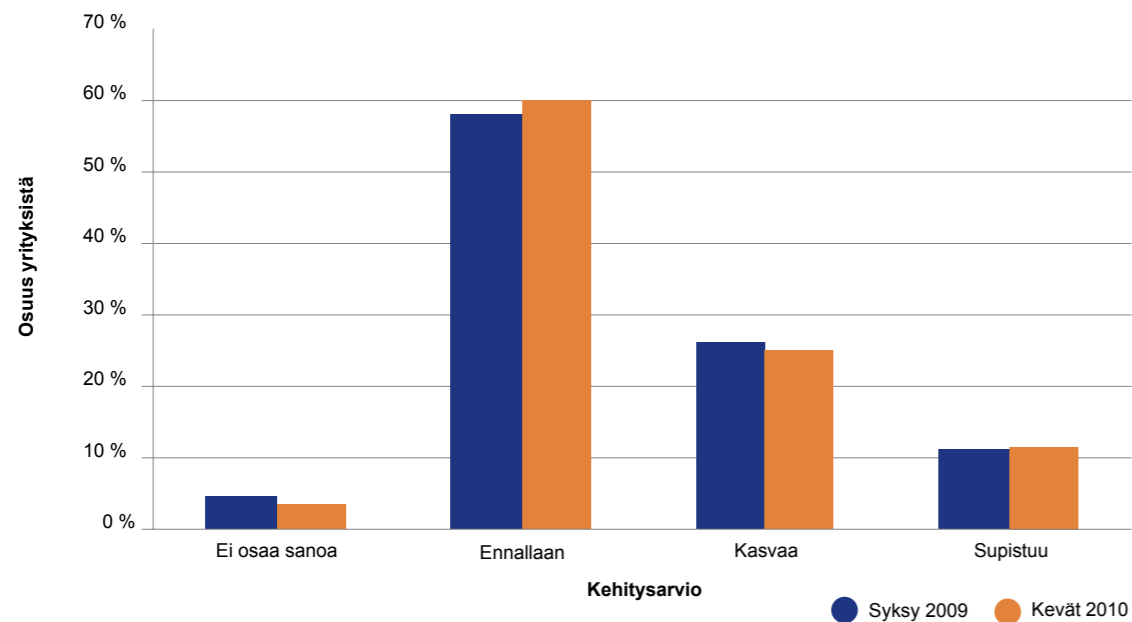
Kuva 13. Yritysten kehitysnäkymien arviot henkilöstön kokoluokan mukaan.



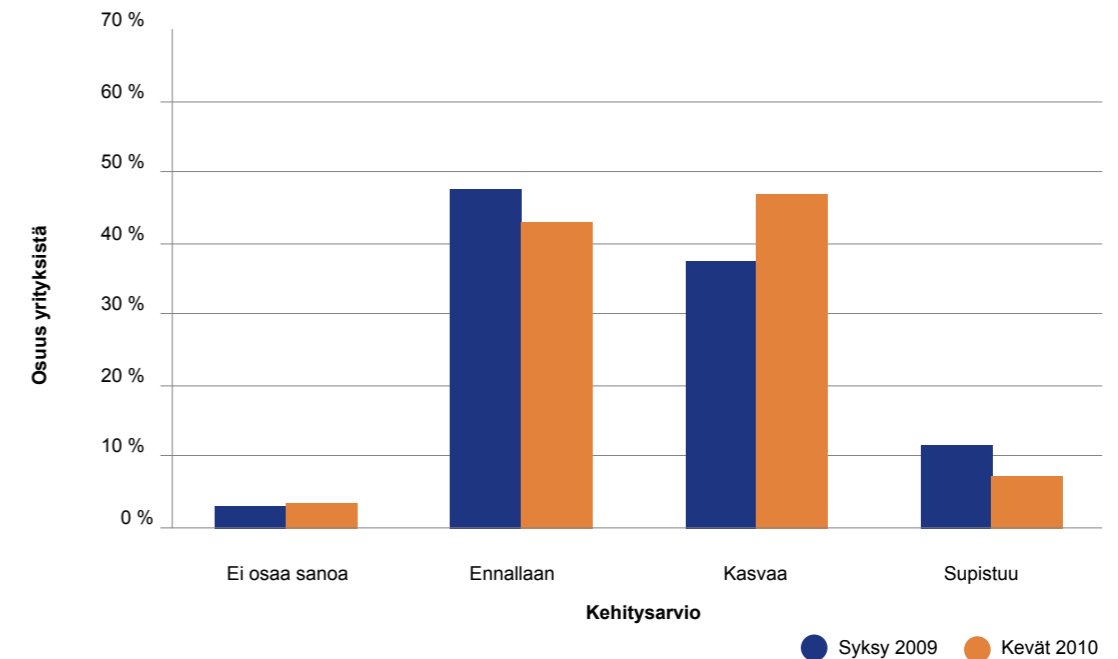
Yhteensä joka neljännessä alle 100 henkeä työllistävässä yrityksessä arvioitiin kehitysnäkymien kasvavan. Sen sijaan yli 100 hengen yrityksistä jo reilut 40 prosenttia arvioi kasvavansa seuraavan vuoden aikana. Samoin arviot yrityksen supistumisesta olivat vähäisempiä suuremmilla yrityksillä.

Yritykset jaettiin kahteen ryhmään: alle 10 henkeä työllistäviin ja yli 10 henkeä työllistäviin. Tämän jälkeen tarkasteltiin haastatteluajankohdan vaikutusta vastauksiin. Jaottelun tulos tuki yllä olevaa tulkintaa suurempien yritysten positiivisemmista kehitysnäkymistä. Jälleen tässä kohtaa on hyvä muistaa, että Tampereen seutukunnassa tiettyjen alojen yritykset haastateltiin syksyllä ja toiset alat pääosin keväällä 2010 (Kuvat 14. ja 15.).

Kuva 14. Alle 10 hengen yritysten arviot kehityksestään syksyllä 2009 ja keväällä 2010.



Kuva 15. Yli 10 hengen yritysten arviot kehityksestään syksyllä 2009 ja keväällä 2010.



Keväällä 2010 alle 10 hengen yritysjoukossa suhteellisesti useampi yritys arvioi kehityksensä pysyvän ennallaan. Toisaalta kasvua ennakoivien yritysten osuus laski. Yli 10 hengen yrityksillä puolestaan kasvua ennakoivien yritysten suhteellinen määrä kasvoi selvästi. Keväällä 2010 näiden yritysten osuus oli

noussut jo 47 prosenttiin, kun se edellisenä syksynä oli vielä noin 38 prosenttia. Pienemmissä yrityksissä supistumiseen uskoi sekä syksyllä että keväällä saman verran yrityksiä. Suurempien yritysten joukossa taas supistumiseen uskoi lähes 4 prosenttia vähemmän yrityksiä keväällä 2010 kuin syksyllä 2009.

## 4.2. Kasvuyritykset

Yritysharavaa haastattelulla on pyritty tunnistamaan sellaisia yrityksiä, joissa ilmenee erityisesti kasvuhaikuisuutta. Eri kysymysten vastauksia yhdistelemällä ja eri vastauksille erilaisia painotuksia antamalla on tilastollisesti luotu indeksi, joka kuvaa yrityksen kasvupotentiaalia. Kasvupotentiaali-indeksillä yritykset on luokiteltu neljään luokkaan: kasvua hakeviin, voimakasta kasvua hakeviin, asemansa säilyttämiseen pyrkiviin ja niihin, joilla toiminnan supistuminen on mahdollista. Tässä kappaleessa huomio kiinnittyy kasvua ja voimakasta kasvua hakeviin yrityksiin, joiden osuus koko aineistosta on 22 prosenttia (n=4005). Näistä yrityksistä kasvua haki 53 prosenttia ja voimakasta kasvua 47 prosenttia.

Kasvupotentiaaliin vaikuttavat yrityksen oma arvio kehitysnäkymistä, henkilöstömäärän kehityksestä, rekrytoinneista, tuotekehityksestä, vientisuunnitelmista ja lähiaikojen investoinneista. Eri tekijöiden painoarvo kasvupotentiaaliin vaihtelee, suurin merkitys on arviolla yrityksen henkilömäärän tuntuvasta lisäämisestä (Liite 1.). Kaikista sekä kasvua että voimakasta kasvua hakevista yrityksistä 71 prosenttia ilmaisi aikovansa kasvattaa henkilöstömääräänsä lähiaikoina.

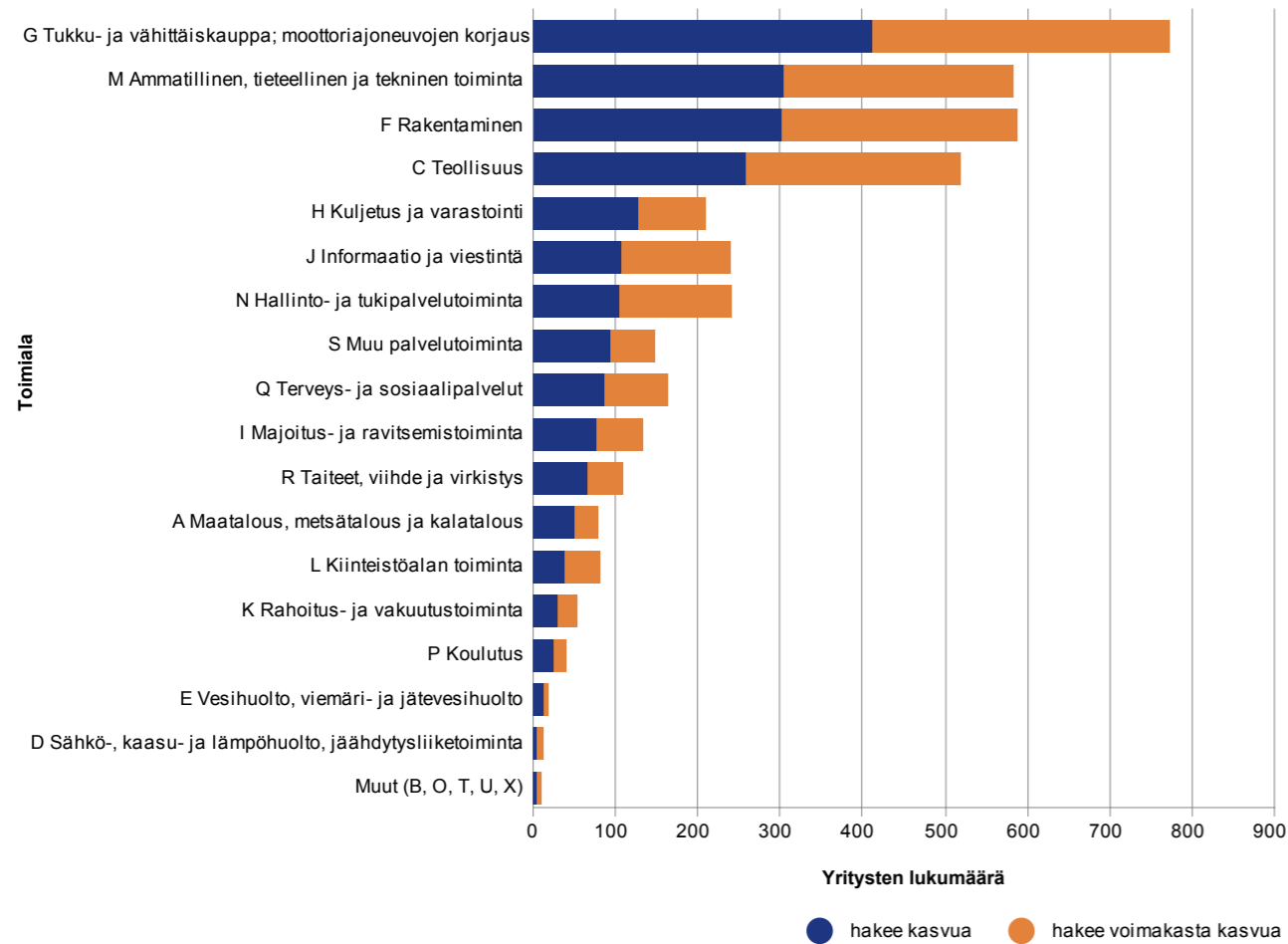
Tässä selvityksessä kasvua hakevia ja voimakasta kasvua hakevia kutsutaan myöhemmin kasvuyrityksiksi.

#### 4.2.1 Kasvuyritykset toimialoittain

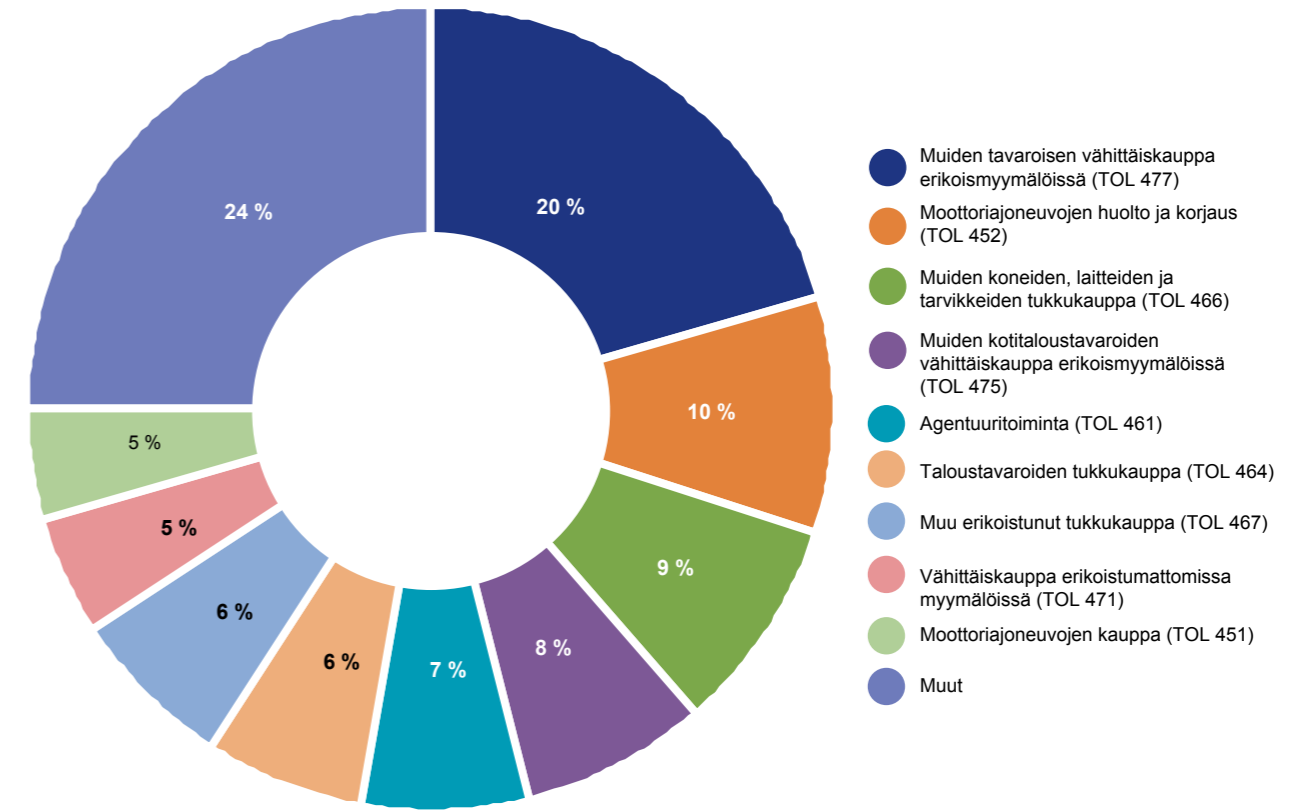
Suurin osa kasvuyrityksistä kuului joko kaupan alalle, ammatillisen, tieteellisen tai teknisen toiminnan, rakentamisen tai teollisuuden toimialoille (Kuva 16.).

Näille aloille lukeutui 61 prosenttia kaikista kasvuyrityksistä. Hieman vajaa viidennes (19,3 prosenttia) kasvuyrityksistä, eli 772 kuului kaupan toimialalle. Kolmen muun suurimman alan osuus oli hieman alle 15 prosenttia kullakin.

Kuva 16. Kasvuyritysten lukumäärä toimialoittain Pirkanmaalla.



Kuva 17. Kaupan alan kasvuyritykset Pirkanmaalla (%).



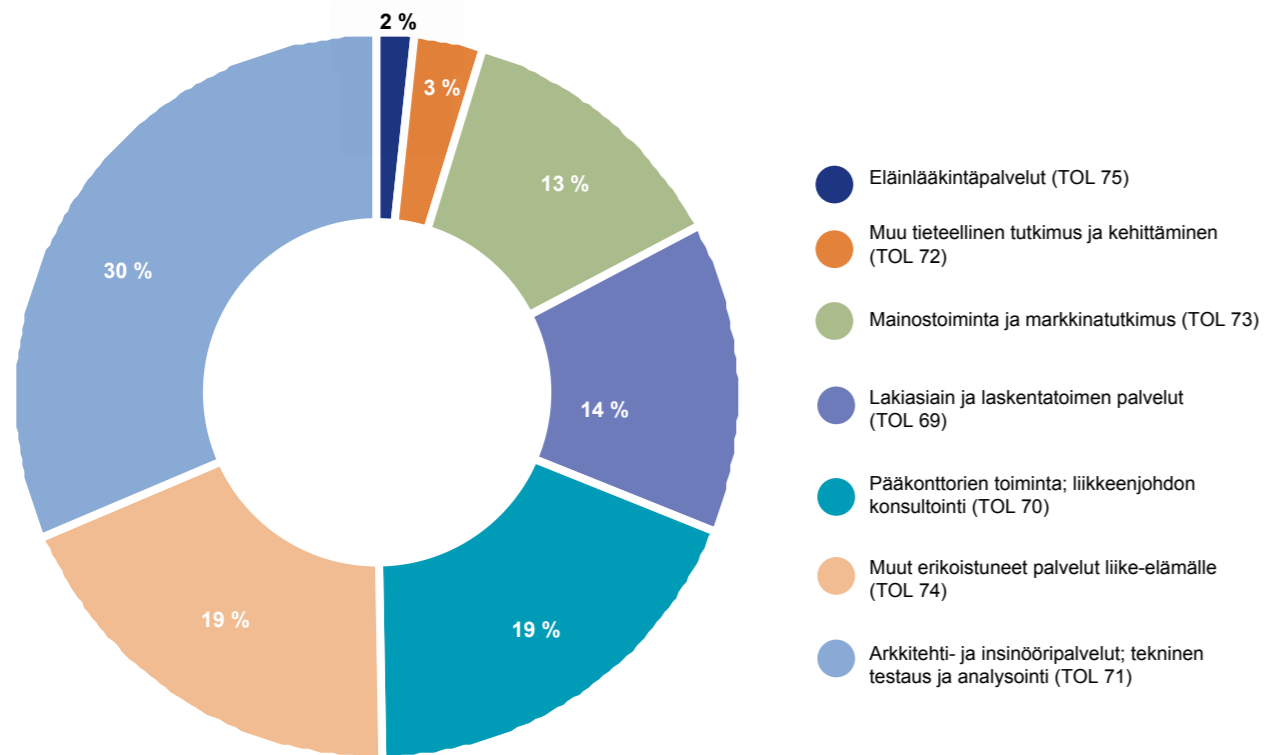
Kasvuyritykset jakaantuivat tukku- ja vähittäiskaupan alalla siten, että vähittäiskaupan osuus oli suurin, tukkukaupan toiseksi suurin ja moottoriajoneuvojen myynnin ja korjauksen osuus pienin (Kuva 17.).

Kolminumerotason tarkastelussa kaupan suurimpana alatoimialana nousi esiin Muiden tavaroiden vähittäiskaupan yritykset, joita oli 158 kappaletta.

Ala koostuu mm. vaatteiden vähittäiskaupasta, apteekkeista ja muista erikoismyymälöistä.

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminnan kasvuyrityksiä oli 584. Näistä melkein kolmannes kuului arkkitehti- ja insinööripalvelujen piiriin (Kuva 18.). Toiseksi suurimpana joukkona muut erikoistuneet palvelut sisältää mm. taideteollista muotoilua, valokuvausta sekä ohjelma- ja manageripalveluja.

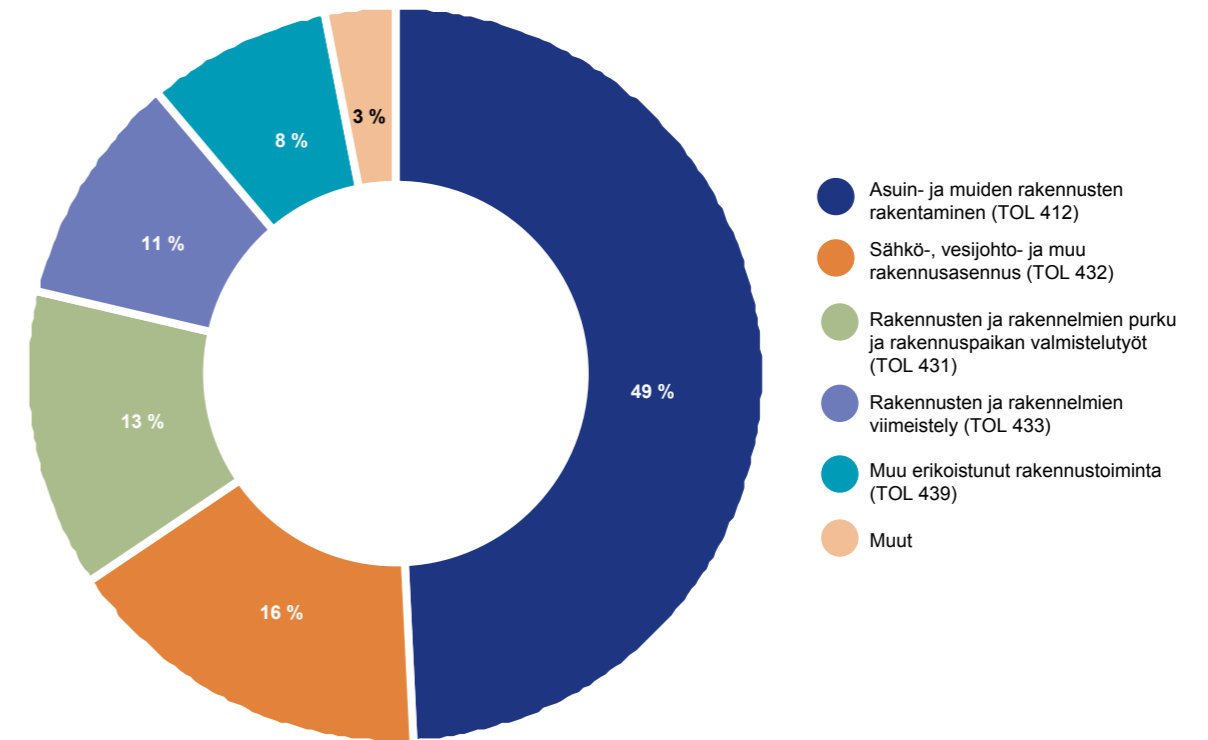
Kuva 18. Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan kasvuyritykset Pirkanmaalla (%).



Rakennusalan kasvuyrityksiä oli Pirkanmaalla 588. Tästä määrästä liki puolet kuului Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen -luokkaan (Kuva 19). Maa- ja vesirakentamisen osuus oli marginaalinen,

mikä selittyy ainakin osin sillä että yritysten päätoimiala voi olla jotain muuta, esimerkiksi kuljetus ja varastointi.

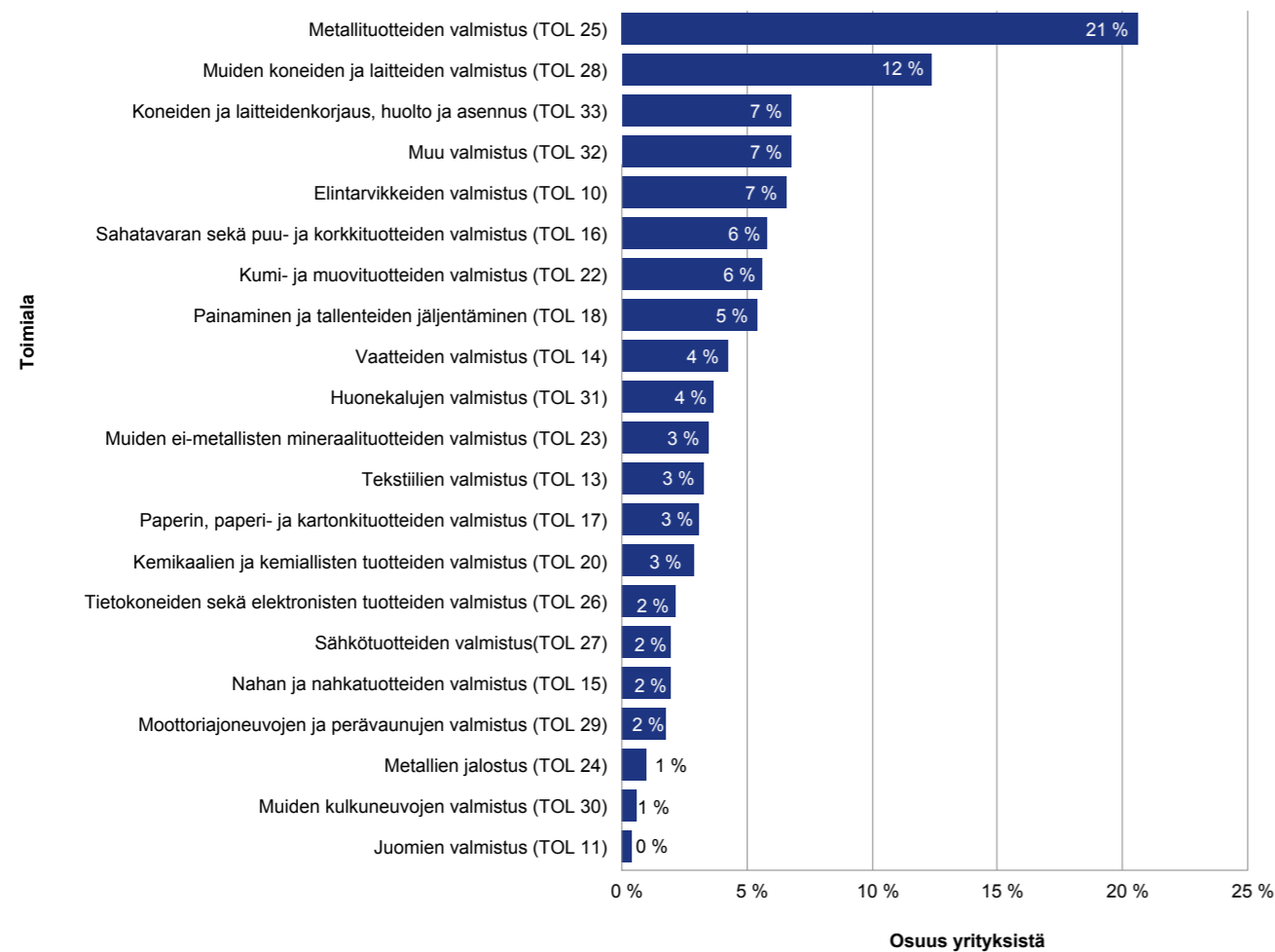
Kuva 19. Rakennusalan kasvuyritykset Pirkanmaalla toimialoittain (%).



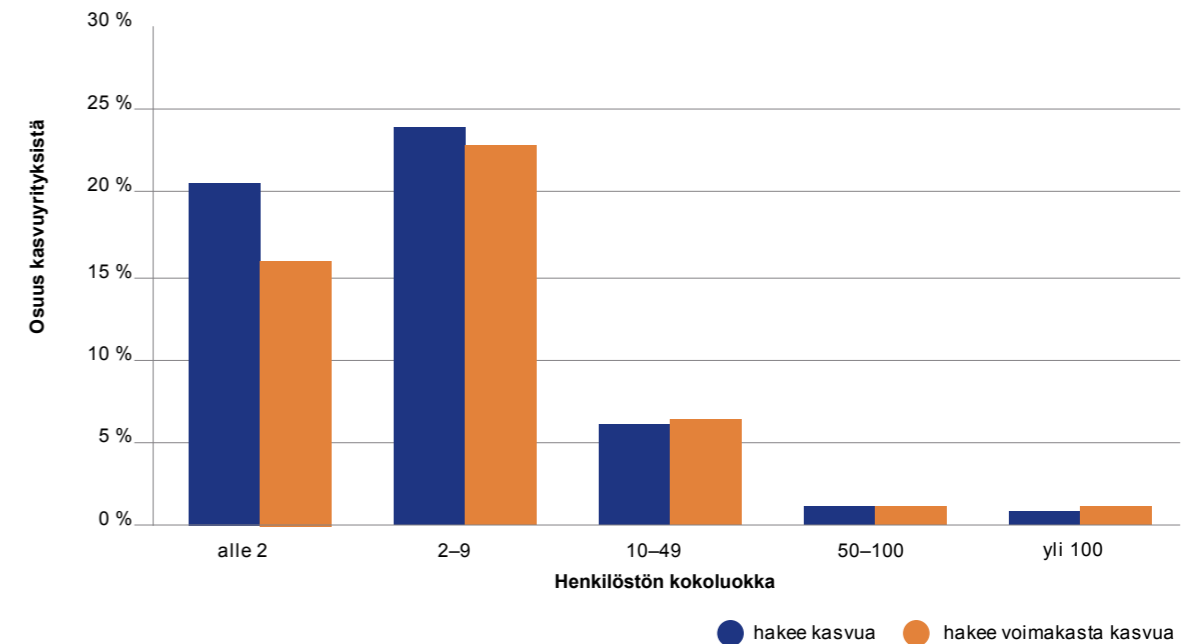
Teollisuuden kasvuyritykset jakautuivat siten että enemmän kuin joka viides yritys kuului metallituotteiden valmistukseen (Kuva 20.). Seuraavaksi suurin osuus oli muiden koneiden ja laitteiden valmistuk-

sella (12 %). Muutoin teollisuuden kasvuyritykset jakautuivat melko tasaisesti eri alatoimialojen kesken siten, että kasvuyritysten määrä kullakin alalla oli 1–7 prosenttia teollisuuden kasvuyrityksistä.

Kuva 20. Teollisuuden kasvuyritykset Pirkanmaalla (%).



Kuva 21. Kasvuyritykset henkilöstön kokoluokan mukaan.



Kolminumerotason tarkastelussa eniten kasvuyrityksiä oli seuraavilla aloilla:

- Metallien käsittely, päällystäminen ja työstö (TOL 256)
- Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden valmistus (TOL 282)
- Metallituotteiden, teollisuuden koneiden ja laitteiden korjaus ja huolto (TOL 331)

#### 4.2.2. Kasvuyritykset yrityskoon ja iän mukaan

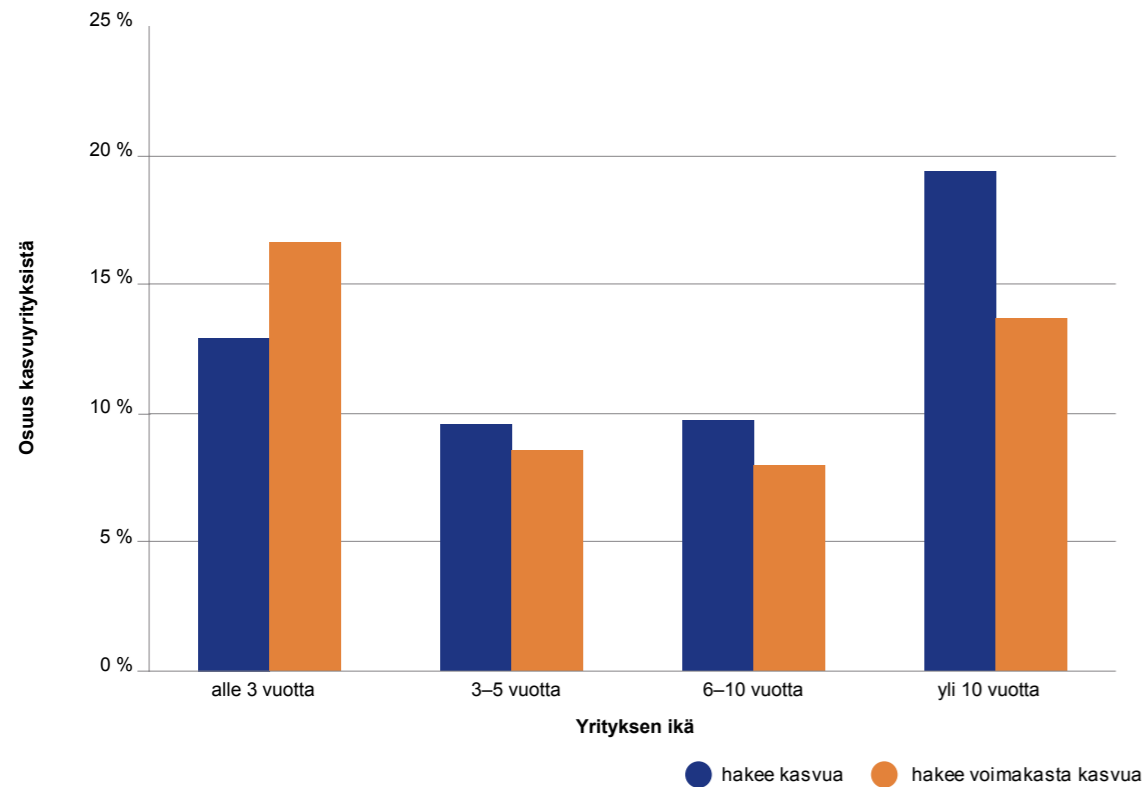
Tarkasteltaessa kasvuyrityksiä henkilöluokittain, oli kasvuhakuisuutta määrällisesti eniten pienissä yri-

tyksissä (Kuva 21.). Tulos painottuu pieniin yrityksiin paljolti myös aineiston perusteella; pieniä yrityksiä on enemmän kuin suurempia. Toisaalta on muistettava myös, että kasvupotentiaali-indeksin osalta suurin painoarvo on henkilöstön lisäyksellä. On oletettavaa, että pienillä yrityksillä kasvu tulee mieluummin ennakkoidusta henkilöstönkasvusta, kuin esimerkiksi investoinneista tai vientihankkeista. Muutoin yrityskoon suhteen on huomionarvoista, että voimakasta kasvua hakevien yritysten suhteellinen määrä suurenee sitä mukaa, mitä suurempia yrityksiä tarkastellaan. Isoilla näyttäisi olevan enemmän painotusta hakea voimakasta kasvua.

Aineiston mukaan eniten kasvuhakuisia yrityksiä (1 323) löytyi yli 10-vuotiaista yrityksistä (Kuva 22.). Suurin joukko (777) oli yli 10-vuotiaat kasvua hakevat yritykset. Näistä 76 prosenttia työllisti alle 10 henkeä. Toiseksi eniten kasvuhakuisia yrityksiä oli alle kolmevuotiaiden yritysten joukossa. Näiden nuorten yritysten joukossa oli kuitenkin voimak-

kaasti kasvuhakuisia yrityksiä enemmän kuin yli 10 vuotta vanhoissa. Näistä yrityksistä 94 prosenttia työllisti vähemmän kuin 10 henkilöä yksityisyrittäjien määrän ollessa 56 prosenttia. 3–10-vuotiaiden kasvuhakuisten yritysten määrä on pienempi kuin niitä nuorempien tai vanhempien.

Kuva 22. Kasvuyritykset yrityksen iän mukaan.

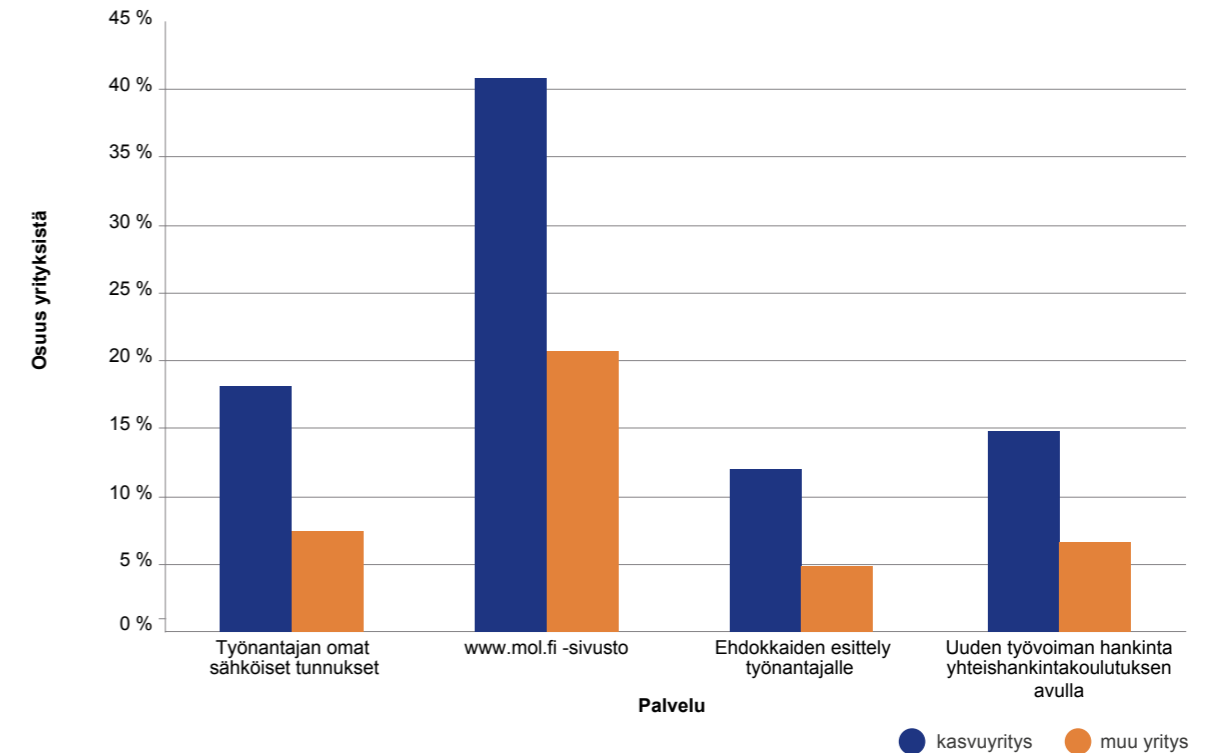


### 4.2.3. Kasvuyritykset ja Työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden tuntemus

Kasvuyritykset tunsivat TE-toimiston palvelut suhteellisesti paremmin kuin muut yritykset (Kuva 23.). Kaikissa tarkastelluissa kysymyksissä palvelun tuntevien osuus oli kasvuyritysten piirissä suurem-

pi. Määrällisesti kasvuyritysten osuus oli pienempi kaikissa tutkituissa kysymyksissä. Tosin määrä oli kunkin kysymyksen kohdalla vain muutaman sadan pienempi, paitsi www.mol.fi -kysymyksessä, jossa muita yrityksiä oli 1 300 enemmän. Selkeästi parhaiten tunnettu palvelu olikin juuri www.mol.fi -sivusto, jonka tunti yli 40 prosenttia kasvuyrityksistä ja yli 20 prosenttia muista yrityksistä.

Kuva 23. Työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden tuntemus.



Siinä, missä kasvu-uralla olevat yritykset näyttävät löytäneen työ- ja elinkeinohallinnon tarjoamat julkiset palvelut paremmin kuin muut yritykset keskimäärin, on huomattava, kuinka suuri osa yrityksistä ei tunne näitä palveluja. On pohdittava, kuinka yri-

tyspalveluita saataisiin kohdennettua pienimmillekin kasvua hakeville yrityksille, mutta toisaalta pitäisi päästä markkinoimaan palveluja myös muille kuin kasvuyrityksille.

## 4.3. Yritysten kansainvälistyminen

Yritysharavassa yritysten kansainvälistymistä kartoitettiin viennin ja tuonnin kautta (kysymys 16; liite 1). Kysymys viennin tai tuonnin harjoittamisesta esitettiin muille kuin yhden henkilön yrityksille. Jos yritys ei vielä harjoittanut tuontia tai vientiä, tiedusteltiin suunnitteleeeko vientitoiminnan aloittamista. Lisäksi kysyttiin, haluavatko yritykset lisätietoja kansainvälistymiseen liittyvistä palveluista viennin kehittämiseksi.

Vientiä ja tuontia käsittelevä kysymys esitettiin Pirkanmaalla siis kaikille enemmän kuin yhden henkilön työllistävälle yrityksille. Näitä oli Yritysharava-kyselyn aineistossa hieman alle puolet (8 267 kpl) kaikista haastatelluista yrityksistä (18 126 kpl). Vastanneista yrityksistä 12 prosenttia (963 kpl) kertoi harjoittavansa tuontia tai vientiä. Eniten vientiä tai tuontia harjoittavia yrityksiä oli teollisuudessa (388 kpl), vähittäiskaupassa (249 kpl) sekä ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (133 kpl) (Taulukko 11.).



**Taulukko 11. Toimialat, joilla eniten tuontia tai vientiä harjoittavia yrityksiä Pirkanmaan Yritysharavassa.**

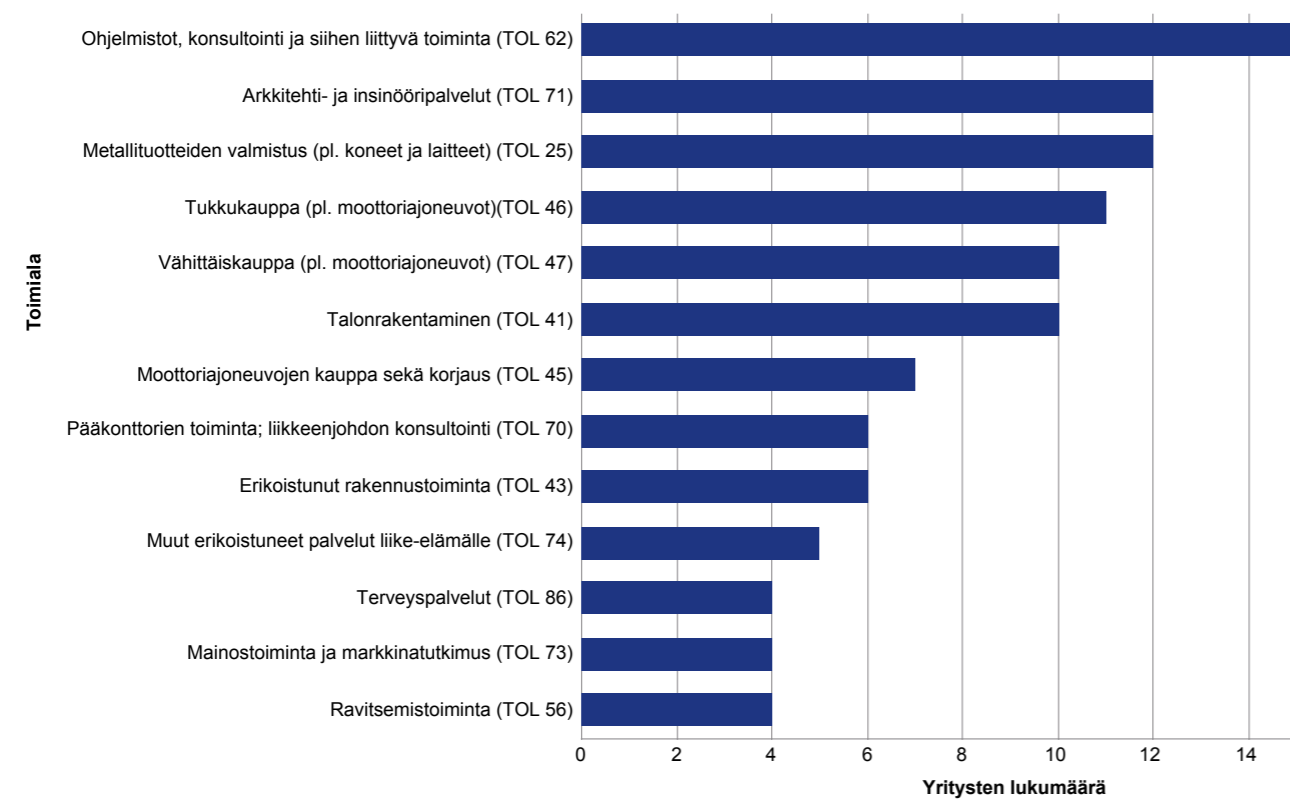
| Toimiala  | Määrä | Toimiala                             | Määrä | Toimiala   | Määrä |
|---|-------|--------------------------------------|-------|--|-------|
| C Teollisuus  | 388   | G Tukku- ja vähittäis-<br>kauppa     | 249   | M Ammatillinen, tieteellinen<br>ja tekninen toiminta | 133   |
| - Muiden koneiden ja laitteiden<br>valmistus (TOL 28) | 64    | - Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL 46) | 165   | - Arkkitehti- ja<br>insinööripalvelut (TOL 71)       | 70    |
| - Metallituotteiden valmistus<br>(TOL 25)             | 61    |                                      |       |  |       |
| - Kumi- ja muovituotteiden<br>valmistus (TOL 22)      | 37    |                                      |       |  |       |

### 4.3.1. Viennin aloittamista suunnittelevat yritykset

Yrityksiltä, jotka eivät vielä harjoittaneet tuontia tai vientiä (7 162 kpl<sup>3</sup>), kysyttiin suunnittelevatko he viennin aloittamista. 151 eli noin 2 prosenttia vastanneista yrityksistä kertoi suunnittelevansa vientitoiminnan aloittamista. Eniten viennin aloittamisesta olivat kiinnostuneet ohjelmisto- ja konsultointialan yritykset (kuva 24.).

Myös arkkitehti- ja insinööripalveluja tarjoavat yritykset sekä metallituotteiden valmistajat olivat kärkisi-joilla viennin aloittamiskiinnostuksen suhteen. Sekä tukku- että vähittäiskaupassa monella yrityksellä oli suunnitelmia vientitoiminnan käynnistämiseksi. Jos kaupan alaa tarkasteltaisiin yhtenä kokonaisuutena, se olisikin selkeästi suurin toimiala viennin aloittamiskaavailujen määrällä mitattuna.

Kuva 24. Viennin aloittamista suunnittelevien yritysten lukumäärä toimialoittain.



3 Vientiä ja tuontia koskeva kysymys esitettiin kaikille enemmän kuin yhden henkilön työllistävälle yrityksille (8 267 yritystä). Tyhjiä vastauksista johtuen kysymykseen 'kyllä' (963 yritystä) ja 'ei' (7 162 yritystä) vastanneiden yritysten summa poikkeaa hieman siitä yritysmäärästä, jolle kysymys esitettiin.

Viennin aloittamista suunnittelevat yritykset olivat yli 80 prosenttisesti pieniä, alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Kolmannes yrityksistä jäi alle 200 000 euron vuosittaiseen liikevaihtoon, mutta joukkoon mahtui myös 13 prosenttia yrityksiä, jotka ilmoittivat liikevaihtokseen yli 1 000 000 euroa. Puolet yri-

tyksistä sijaitsi Tampereella. Ylöjärvellä oli toiseksi eniten vientisuuntautuneita yrityksiä, yhteensä 10 kappaletta. Yrityksen iällä ei näytä olevan suurta vaikutusta vientihalukkuuteen, sillä vientiä suunnittelevien yritysten joukko jakautui tasaisesti yrityksen toimintaiän suhteen (taulukko 12.).

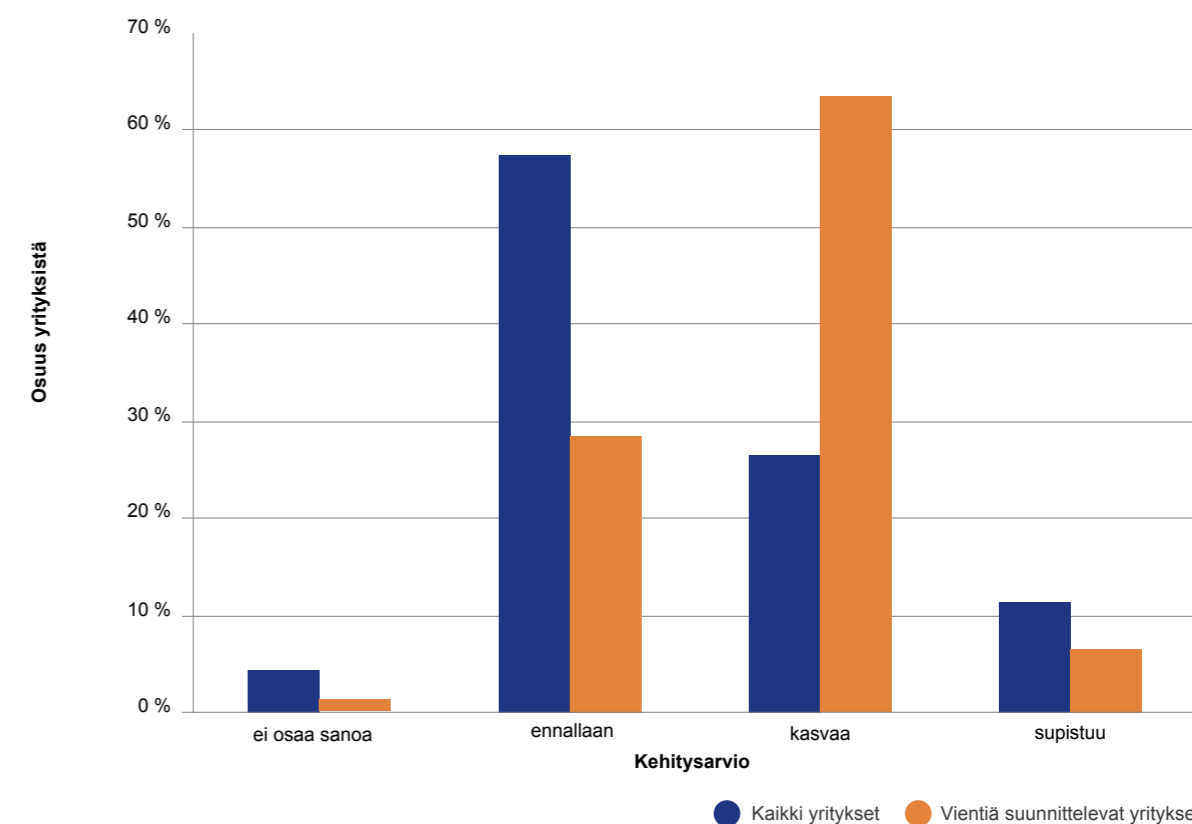
**Taulukko 12. Vientiä suunnittelevat yritykset iän mukaan.**

| Yrityksen ikä                           | alle 3 vuotta | 3-5 vuotta | 6-10 vuotta | yli 10 vuotta | yhteensä |
|---|---------------|------------|-------------|---------------|----------|
| Vientiä suunnittelevien yritysten määrä | 42            | 38         | 26          | 45            | 151      |

Viennin aloittamissuunnitelmat lisäsivät selkeästi uskoa yrityksen kehitykseen, sillä lähes 65 prosenttia vientiä suunnittelevista yrityksistä arvioi yrityksen kehityksen olevan kasvussa seuraavan vuoden aikana. Vain 7 prosenttia näki yrityksensä toiminnan

supistuvan ja loput uskoivat kehityksen pysyvän ennallaan. Koko aineistossa yrityksen toiminnan kasvuun luotti 26 prosenttia vastaajista ja 11 prosenttia yrityksistä kertoi, että heidän toimintansa supistuu seuraavien 12 kuukauden aikana (kuva 25.).

Kuva 25. Kehitysarviot vientiä suunnittelevissa yrityksissä ja kaikissa yrityksissä.



Yritysten myönteisistä kehitysnäkemyksistä kertoi myös suunnitelmat henkilöstömäärän lisäyksestä. Yrityksiltä tiedusteltiin nykyisen henkilöstömäärän lisäksi arviota työntekijöiden määrästä kahden vuoden kuluttua. Vientiä suunnittelevista yrityksistä puolet uskoi, että yrityksessä tulee olemaan kahden vuoden kuluttua 1–5 henkilöä enemmän nykyiseen verrattuna. Yli 25 työntekijän lisäystä ennakoivat 5 yri-

## 4.4. Koulutus- ja kehittämistarpeet

Koulutus- ja kehittämistarpeita tiedusteltiin Yritysharavassa kaikilta yrityksiltä (kysymys 14; liite 1). Jos kysymykseen koulutus- ja kehittämistarpeista vastattiin 'kyllä', tarkennettiin millaiset koulutustarpeet olivat ajankohtaisia. Vastausvaihtoehdoiksi oli määriteltä

- talouden hallinta
- markkinointiosaaminen
- tietotekniikkaosaaminen
- työssä jaksaminen
- johtaminen
- oman toimialan/ammattialan koulutus.

Vastaaja sai valita yllä olevista koulutusvaihtoehdoista kuinka monta tahansa, joten koulutusvaihtoehtojen mainintojen määrä ylittää niiden yritysten määrän, joilla oli koulutus- tai kehittämistarpeita.

Viidennes (3 767 kpl) Pirkanmaan Yritysharavaan vastanneista yrityksistä kertoi, että heillä on koulutus- tai kehittämistarpeita. Koulutuksesta tai kehittämisestä kiinnostuneet yritykset olivat pääosin pieniä, alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Erityisesti yhden henkilön yritykset ilmaisivat koulutus- ja kehittämistarpeista, sillä jopa 43 prosenttia koulutusta haluavista yrityksistä kuului tähän kategoriaan.

Yritysten sijainnin suhteen voitiin havaita, että eniten kehittämishaluisia yrityksiä löytyi Tampereen ohella Sastamalasta, Pirkkalasta ja Punkalaitumelta. Näissä kaikissa kehittämishaluisten yritysten osuus oli yli neljänneksen kaikista haastatelluista yrityksistä.

tystä, joista kaksi uskoi henkilöstömääränsä kasvuksi 80–96 henkilöä.

Kansainvälistymiseen liittyvät palvelut kiinnostivat 60 prosenttia niistä yrityksistä, jotka eivät vielä harjoittaneet tuontia tai vientiä. Pääosin kaivattiin yleistietoa kansainvälistymisestä, mutta myös markkinointi ja rahoitus viennin aloittamisessa olivat toivottujen palvelujen listalla.

Toimialoittain tarkasteltuna yritykset, jotka vastasivat 'kyllä' koulutus- tai kehittämistarpeiden tiedusteluun, edustivat palveluja, kauppaa ja rakentamista (kuva 26.). Muiden henkilökohtaisten palveluiden ja vähittäiskaupan yritykset olivat kaikkein kehittämishaluisimpia. Myös maaliikennettä, erikoistunutta rakennustoimintaa, terveystarpeita ja tukkukauppaa harjoittavat yritykset olivat toimialoja, jotka korostuivat kehittämistarpeista kertoneiden yritysten joukossa.

Yritysten kehittämishalukkuutta verrattiin myös toimialan kaikkien vastanneiden yritysten suhteen. Tuolloin terveystarpeet nousi selkeästi ykköstoimialaksi koulutustarpeissa, sillä jopa 34 prosenttia kaikista terveystarpeiden yrityksistä oli kiinnostunut koulutus- ja kehittämistoiminnasta. Yli 30 prosentin osuuksiin ylsivät myös lakiasian- ja laskentatoimen palvelut, koulutus sekä muut henkilökohtaiset palvelut. Toimialoja ja koulutustarpeita on eritelty tarkemmin liitteessä 6, jossa 20 eniten koulutustarpeista kertonutta alaa on jaoteltu koulutusvaihtoehdon mukaan.

Kiinnostus koulutukseen ja kehittämiseen oli selkeästi suurempaa kasvuyritysten parissa kuin koko aineistossa. Yrityksistä, jotka oli luokiteltu joko kasvuhakuisiksi tai voimakkaasti kasvuhakuisiksi (liite 5; kasvuideksi) jopa 35 prosenttia oli kiinnostuneita koulutuksesta ja kehittämisestä.

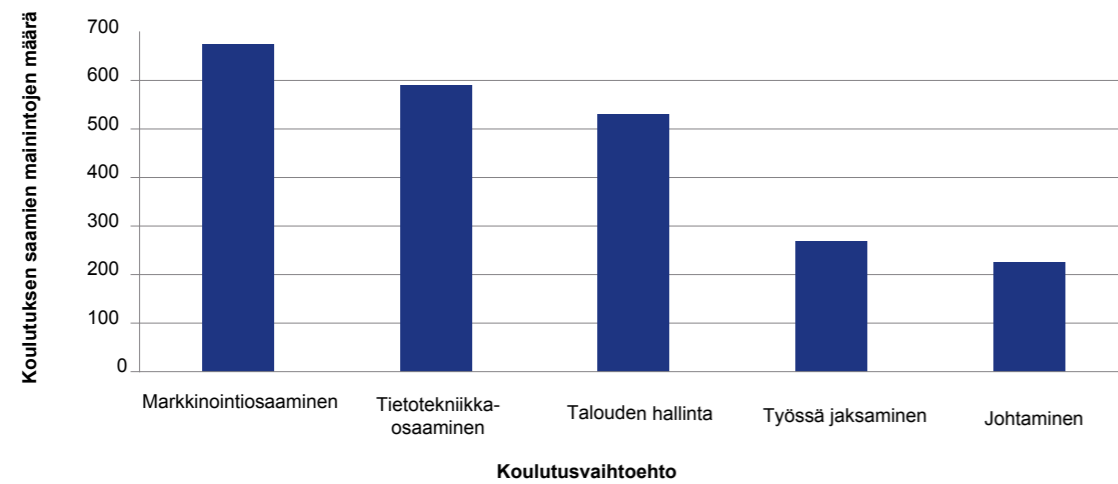
Kuva 26. Koulutus- tai kehittämistarpeista ilmoittaneet yritykset toimialan mukaan (TOP 20). Lukumäärä kertoo, kuinka monta toimialan yritystä kuului kehittämishaluisiin yrityksiin ja prosentti ilmaisee kehittämishaluisten yritysten osuuden kaikista kyseisen toimialan yrityksistä.



Koulutus- ja kehittämistarpeita täsmennettiin siis kuuden valmiiksi annetun vastausvaihtoehdon avulla. Eniten kaivattiin markkinointiosaamisen vahvistamista sekä tietotekniikka- ja taloushallinnon koulu-

tusta (kuva 27.). Työssä jaksamiseen ja johtamiseen liittyvät koulutukset olivat sen sijaan vähiten ajankohtaisia yritysten mielestä.

Kuva 27. Ajankohtaiset koulutus- ja kehittämistarpeet yrityksissä.



Yrityksillä oli myös mahdollisuus tarkentaa avoimessa vastauksessa sanallisesti, millaiselle koulutukselle olisi voimakkain tarve (taulukko 13.). Avoimesta vastausvaihtoehdosta huolimatta koulutustarpeiden yksilöiminen oli Yritysharavan kaltaisessa nopeassa puhelinhaastattelussa haasteellista, sillä avointen vastausten joukkoon mahtui paljon hyvin yleistasoista pohdintaa koulutuksesta ja sen toteuttamisesta

ylipäättään täsmällisen koulutustiedon asemesta. Alla olevaan taulukkoon on koottu koulutusaiheittain niitä tarpeita, jotka korostuivat avoimissa vastauksissa. Työssä jaksamiseen liittyvät yksilöidyt tarpeet olivat hyvin hajanaisia ja tapauskohtaisia, joten niistä ei voitu nostaa esiin selkeitä ryhmiä, jotka koskettivat useita yrityksiä.

Taulukko 13. Avoimissa vastauksissa eniten mainitut koulutustarpeet.

| Markkinointi  | Tietotekniikka   | Talous  | Johtaminen   |
|---|--|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• myyntiin ja sen tehostamiseen liittyvä koulutus</li> <li>• markkinointi- ja mainoskoulutus</li> <li>• sähköisen myynnin ja markkinoinnin koulutukset, myös sosiaalisen median hyödyntäminen markkinoinnissa</li> <li>• palvelujen tuotteistaminen</li> <li>• verkkokaupan peruskoulutusta</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ohjelmistokoulutus-ohjelmintokoulutus</li> <li>• AutoCad-koulutus</li> <li>• verkkokaupan toteuttamiseen liittyvä koulutus</li> <li>• sähköinen laskutus- verkkosivujen teko</li> <li>• yleinen atk-koulutus taitojen vahvistamiseksi ja päivittämiseksi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• kirjanpito-koulutus</li> <li>• verotukseen ja erityisesti verolakien muutoksiin liittyvä koulutus</li> <li>• tilintarkastuskoulutus</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• esimieskurssit</li> <li>• yrittäjäkoulutus</li> </ul> |

Sähköisen liiketoiminnan kehittäminen nousi useasti esiin sekä markkinointia että tietotekniikkaa koskevissa koulutustoiveissa. Vaikka monet eri koulutustahot ovatkin järjestäneet teemaan liittyvää koulutusta, yrityksillä oli selkeästi tarve saada tukea uuden markkinointi- ja liiketoimintatavan käyttöönotossa. Selkeimmin rajattuja kokonaisuuksia olivat sähköisen liiketoiminnan osalta verkkokauppaa ja sähköistä laskutusta koskevat koulutustarpeet.

#### 4.4.1. Omaan alaan liittyvät koulutustarpeet

Valmiiden koulutusteemojen lisäksi yritykset saivat halutessaan kertoa, mikäli heillä oli omaan alaan liittyviä koulutustarpeita. Kuten jo edellä mainittiin, avoimet vastaukset olivat hyvin moninaisia, ja etenkin oman alan koulutusta koskien vastaajat esittivät

monesti koulutustoiveita, joihin ELY-keskus tai koulutusorganisaatiot pystyvät harvemmin vastaamaan (esimerkiksi ilotulitteiden ampumiskurssi tai lentopuolen koulutus).

Kun oman alan koulutustarpeita analysoitiin koulutuksen järjestämismahdollisuuksien näkökulmasta, korostuivat liikennöintiin liittyvät koulutukset, kuten

kuljettajien uudet pätevyysvaatimukset ja taksiliikenteen koulutukset. Myös tulityökorttien ja hygieniapassien kaltaiset lakisääteiset koulutukset ja kurssit saivat paljon mainintoja. Yksilöidyimpiä kurssitarpeita edustivat AutoCad-koulutukset, CNC-koneistusohjelmointi sekä uuteen asunto-osakeyhtiölakiin liittyvät koulutukset. Alle on listattu aakkosjärjestykseen eniten mainintoja saaneet oman alan koulutukset.

- ADR-jatkokurssi
- ADR-lupakoulutus
- Alkoholilainsäädäntö
- Ammattiajolupa
- Ammattipätevyyskurssit
- Ammattipätevyyskurssi, autonkuljettajan
- Ammattitaidon lisääminen
- Ammattitaidon päivittäminen
- Arvonlisävero-koulutus
- As. oy laki
- Asbesti-, tulityö-, vesieristys-, turvallisuuskortit
- Autonkuljettajien pakollinen koulutus
- Autotekniikkaan liittyvä koulutus
- CAD-järjestelmien koulutus
- Cnc ohjelmointi koulutusta
- Cnc-koneen koulutus
- Direktiivien mukaiset ammattikuljettajatutkinnot
- Ensiapu ja työturvallisuus
- Fysioterapia alan täydennyskurssitusta
- Graafinen suunnittelu ja kuvitus
- Hitsausalan ammattikurssi
- Hius- ja kampaamoalan kursseja
- Hygieniapassi
- Isännöinnin ammattitutkinto
- Kielitaito, englanti
- Kiinteistöalan koulutus
- Kiinteistölainsäädäntö
- Kirjanpito/tilinpäätösalan täydennyskoulutusta
- Kosteantilan sertifikaatti
- Kuljettajan ammattitutkinto, direktiivikoulutukset
- Kuorma-auton kuljettajan ammattipätevyystutkinto
- Kylmälaitteet, niiden asennukset ja huollot
- Lain määräämät koulutukset
- Lainmääräämät ammattipätevyystutkinnot
- Lakisääteinen taksikurssi
- Liikennelupakurssi

- LVI-alan koulutus
- Lämpöpumppuasennus
- Maatalouskoulutusta
- Musiikkialan koulutus kiinnostaa
- Myyntikoulutus/myyntikurssit
- Märkätilatekniikka, vedeneristysertifikaatin uusiminen
- Ohjelmistopuolen koulutukselle
- Pakolliset lupakoulutukset; työturvallisuus, tulityökortit ym
- Pakolliset ajolupakurssit ammattiautoilijoille direktiivin mukaan
- Psykoterapia alan täydennyskoulutus
- Rakennusalan määräykset, uudistukset yms.
- Siivousalan koulutukselle olisi tarvetta
- Sisustussuunnittelu
- Sosiaaliseen median liittyvä koulutus
- Sähköala, määräykset ym. ammattitaidon ylläpitäminen
- Sähkötekniikan perustutkinto
- Taksialan vaatimuksiin liittyvää koulutustarvetta
- Tekninen piirtäminen, autocad, autocan
- Tieturvakurssi,
- Tilintarkastus, verotus
- Tulityökortti
- Työturvallisuus
- Uusi asunto-osakeyhtiölaki
- Vaarallisten aineiden kuljetus, tulityökurssi
- Vero-oikeusasiat
- Vesieristys kurssit
- Vesieristyskurssi
- Yhdistelmäajoneuvopäivitykset
- Yrittäjän ammattitutkinto
- Yrittäjän erikoisammattitutkinto
- Yrittäjän oppisopimuskoulutus

*Pirkanmaalla keväällä 2009 aloitettu Yritysharava-kysely lähestyy tätä yhteenvetoa marraskuussa 2010 kirjoitettaessa päätöstään. Lähes 20 000 yritystä on haravoitu läpi ja näin saatu kattava kokonaiskuva siitä, millaisia yrityksiä Pirkanmaalla toimii ja kuinka työ- ja elinkeinohallinto sekä muut yrityspalveluja tuottavat organisaatiot voivat tukea näiden yritysten toiminnan kehittämistä.*

Pirkanmaan ennakointipalvelu pääsi tuoreeltaan tarttumaan Yritysharavan tuloksiin. Tämä oli tärkeää ennen kaikkea siksi, että näin saatiin kerättyä mahdollisimman ajantasaista tietoa Yritysharavasta toimintamallin toteutuksen näkökulmasta. Tavoitteena olikin, että prosessinkuvauksen avulla voidaan esittää kehitysehdotuksia Yritysharavan jatkossa tapahtuville käytännön toteutuksille ympäri Suomen.

Selvityksen tilastollisessa osassa kartoitettiin Pirkanmaan yrityskehittämistä ja yritysten toimintaympäristön muutosten haasteita. Yrityskanta koostui pääosin pienistä yrityksistä. Yli puolet yrityksistä oli alle kahden hengen yrityksiä, 81 prosenttia alle viiden hengen yrityksiä ja alle kymmenen hengen yritysten osuus oli 91 prosenttia. Pienten yritysten korkean osuuden voidaan olettaa vaikuttaneen jossain määrin tuloksiin, etenkin eläköityvien määrään. Myös ajankohdalla oli vaikutusta, ja heikko taloudellinen tilanne näkyi esimerkiksi vähäisinä rekrytointitarpeina.

Pirkanmaalaisten yritysten kehitysnäkymissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia syksyn 2009 ja ke-

vään 2010 aikana. Suurimmat yritykset arvioivat tulevan 12 kuukauden kehityksensä positiivisemmaksi kuin pienet yritykset ja keväällä 2010 yli 10 hengen yrityksillä kasvua ennakoivien suhteellinen määrä kasvoi selvästi. Kasvua ja voimakasta kasvua yrityksistä haki noin viidesosa. Suurin osa kasvuyrityksistä toimi kaupan lisäksi ammatillisen, tieteellisen tai teknisen toiminnan, rakentamisen ja teollisuuden toimialoilla.

Yrityksistä 12 prosenttia harjoitti joko tuontia tai vientiä, ja yritykset toimivat yleisimmin teollisuudessa. Noin kaksi prosenttia yrityksistä arvioi myös suunnittelevansa vientitoiminnan aloittamista. Eniten viennin aloittamisesta olivat kiinnostuneet ohjelmisto- ja konsultointialan yritykset. Vientiä suunnittelevat yritykset olivat selkeästi luottavaisempia tulevan kehityksen suhteen kuin muut yritykset ja uskoivat myös henkilöstönsä kasvuun muita enemmän.

Viidesosalla yrityksistä oli koulutus ja kehittämistarpeita. Näistä 43 prosenttia oli yhden hengen yrityksiä. Yritykset toimivat yleisimmin henkilökohtaisten palveluiden ja vähittäiskaupan alalla. Eniten koulutustarpeita oli markkinoinnin, tietotekniikan ja taloushallinnon aloilla. Erityisesti korostuivat sähköiseen liiketoimintaan ja verkkokauppaan liittyvät koulutustarpeet.

Sekä ilmoitetut työvoiman lisäys- että vähentämistarpeet olivat vähäisiä. Vain kaksi prosenttia yrityksistä ilmoitti välittömästä työvoimatarpeesta ja yksi prosentti vähentämistarpeesta. Lähiaikoina työvoiman lisäystarpeita oli seitsemällä prosentilla. Työvoiman lisäystarpeita oli eniten rakentamisen alalla. Työvoiman saatavuus oli myös heikkoa noin kolmasosalla työvoiman lisäystarpeista ilmoittaneis-

ta yrityksistä ja etenkin talonrakentamisen ja vähittäiskaupan aloilla. Yleisintä työvoiman lisääminen oli 5–9 henkilön yrityksissä ja vähentäminen yli 100 henkilön yrityksissä.

Noin viidesosa yrityksistä arvioi henkilöstömääränsä myös kasvavan kahden vuoden sisällä. Yhteensä henkilöstön kasvuksi arvioitiin hieman alle 10 000 henkilöä. Lisäystä oli määrällisesti eniten ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan ohella rakentamisessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan alalla kasvua oli etenkin liike-elämän palveluissa sekä arkkitehti- ja insinööripalveluissa.

Tulosten mukaan sukupolvenvaihdokset ovat selvässä kasvussa tulevina vuosina Pirkanmaalla. Sukupolven vaihdos oli käynnissä kahdella prosentilla yrityksistä ja kolmen vuoden kuluessa yli kymmenesosalla. Eläköityminen taas oli arvioiden mukaan melko vähäistä viiden vuoden sisällä. Yhteensä viiden vuoden sisällä henkilöstöstä eläköityy arvioiden mukaan kuusi prosenttia. Sekä sukupolvenvaihdosten että eläköityvien määrät olivat suurimpia teollisuudessa.

Tilastollinen analyysi nosti esiin tiettyjä aineiston piirteitä, joilla on vaikutusta Yritysharavan jatkoteutukseen ja yleisemminkin yrityspalvelujen kehittämiseen. Työvoimatarpeiden suhteen on syytä pohtia haastatteluaajan merkitystä tuloksiin. Vuosi 2009 merkitsi Pirkanmaalle vaikeaa taloudellista suhdannetta, josta toipuminen on vasta alkanut vuoden 2010 aikana. Tämä varmasti heijastuu työvoimatarpeiden määrään ja edelleen työvoimasta johtuvien palvelutarpeiden määrään. Jos Yritysharavaa toteutetaan paremman taloustilanteen aikana, voidaan olettaa, että yrityksillä olisi enemmän työvoimatarpeita, joten myös niihin vastaaminen edellyttää työ- ja elinkeinohallinnolta nykyistä haravakierrosta vahvempia resursseja.

Aineistossa yhden hengen yritykset olivat suuressa roolissa. Työ- ja elinkeinohallinnon näkökulmasta heille tarjottavien palvelujen valikoima on suhteelli-

sen pieni. Osin onkin ehdotettu, että pienimmät yritykset jätettäisiin haravoinnin ulkopuolelle. Toisaalta voidaan pohtia pienten yritysten merkitystä uuden yritystoiminnan ja uusien innovaatioiden tuottajina tai itsensä työllistämisen lähtökohdista. Nämä kaikki tekijät puoltavat yrityskannan tuntemista myös yhden henkilön yritysten kannalta. Kyse on tietenkin myös resursseista ja niiden suuntaamisesta. Joka tapauksessa on katsottava yrityspalvelukenttää kokonaisuudessaan ja taattava palveluiden tarjonta myös alle 5 henkilöä työllistäville yrityksille, joita Pirkanmaan Yritysharavassakin oli valtaosa.

### **Yritysharavaprosessi ja sen kehittäminen**

Selvityksen ensimmäisessä osassa kartoitettiin toteutusprosessin eri vaiheita ja kehittämiskohteita. Pirkanmaan Yritysharavan pilottikierroksella käytössä oli vaihtelevia tapoja jälkihoidon käytännöissä ja työn järjestämisessä. Toteutusprosessia läpi käydessä nostettiin esiin samansuuntaisia kokemuksia. Palautteen perusteella kyselyä pidettiin toimivana tapana lähestyä yrityksiä. Yritysharavan kautta tutustuttiin yrityskantaan, uusiin yrityksiin ja voitiin markkinoida palveluja. Samoin voitiin toteuttaa yritysrekisterin päivitys ja ajankohtaisuuden varmistaminen.

Konkreettisten toimeksiantojen lisäämiseksi ja palveluvasteen turvaamiseksi esitettiin kuitenkin kyselyn kohdentamista kysymysten asettelua tarkentamalla ja kohderyhmää rajaamalla. Lisäksi palautteessa nousi esille työhön valmistautumisen keskeisyys. Ennen haastatteluja työhön tulee varata riittävät resurssit ja aika, jotta jälkihoitoon voidaan keskittyä riittävästi. Työn sujuvuuden kannalta merkittävää on koko prosessin ja tiedon hyödyntämisen tapojen ymmärtäminen sekä riittävät tietotekniset taidot. Sujuvuuden edistämiseksi ratkaisevaa on myös jälkihoidon käytännöistä ja työn organisoinnista sopiminen erityisesti tiedon jaon ja kaikkien toimijoiden vastuun suhteen.

# HARAVOI PAREMMIN!

Pirkanmaan ennakointipalvelu kokosi syksyn 2010 aikana tämän raportin Pirkanmaan Yritysharavan tilastollisista tuloksista sekä Yritysharavan toteutusprosessista ELY-keskuksen ja TE-toimistojen lähtökohdista. Selvitystyön aikana teimme havaintoja aineistosta, sen analyysistä ja ennen kaikkea kuulumme toteutusprosessiin osallistuneiden asiantuntijoiden näkemyksiä mallin toimivuudesta ja sen jatkokokehtamisesta. Lopuksi haluamme koota yhteen selkeimmät kehityskohteet ja huomionarvoiset seikat niin Yritysharavan toteuttamisen kuin sen tilastollisen tarkastelun osalta.

## YRITYSHARAVAN TOTEUTUSPROSESSI ELY-KESKUKSEN JA TE-TOIMISTON SISÄISENÄ TOIMINTANA

- **Tiedota – mieluummin liikaa kuin liian vähän!** Yritysharavanprosessin alkuun kuului aktiivinen tiedottaminen, mutta osin prosessin edetessä tiedottamisaktiivisuus laski. Muidenkin kuin palvelutarpeisiin vastaavien tai tietoja muuten hyödyntävien on hyvä tietää, mikä on Yritysharava, kuinka sitä toteutetaan, miten palvelutarpeita käsitellään ja ketkä tätä työtä tekevät. Hyvä käytäntö on myös laatia konkreettisia ja käytännönläheisiä tiivistelmiä tuloksista esimerkiksi koulutussuunnittelijoiden, työvoimaneuvojien ja ammatinvalintapsykologien hyödynnettäväksi.
- **Selkeyttä työnjako!** Yritysharava on mittava ponistus ja siihen tarvitaan monen asiantuntijan työpanos. Jotta palvelutarpeisiin voidaan vastata tehokkaasti ja yrityslähtöisesti, on työnjaon ja vastuiden oltava selkeästi määriteltyjä. Pirkanmaalla palvelutarpeisiin vastasivat pääasiassa sekä ELY-keskuksen että TE-toimistojen henkilöt ja joissain tapauksissa oli epäselvyyttä, kumman organisaation vastuulle tietty palvelutarve kuuluu.

- **Muista yritys!** Yrityksen palvelutarpeeseen vastaamisen kannalta on kätevintä, että yksi ihminen huolehtii kontakteista, jotta yritykseen ei oteta turhaan yhteyttä useita kertoja. Myös palvelutarpeiden käsittely asiantuntijatiimissä on koettu hyväksi käytännöksi. Yrityskontaktointia helpottaisi asiakkuustietojärjestelmien keskinäinen kommunikointi.
- **Hyödynnä haravoitu tieto!** Yritysharava on paljon muutakin kuin välittömiin palvelutarpeisiin vastaamista. Vaikka palvelutarve ei olisikaan vielä ajankohtainen, voidaan haravoinnin avulla saada kerättyä tietoa yrityksen tulevasta suunnitelmista. Niihin tarttumalla voidaan tukea toimintaansa kehittämään pyrkiviä yrittäjiä.

## YRITYSHARAVAN TOTEUTUSPROSESSI SIDOSRYHMÄTOIMINTANA

- **Tiedota – mieluummin liikaa kuin liian vähän!** Yritysharavan alussa on oleellista saada sidosryhmät informoitua siitä, mitä haravointi tarkoittaa ja kuinka sidosryhmät voivat hyödyntää haravasta saatavaa tietoa. Ennen kaikkea on tuotava realistisesti esiin, millaista tietoa haastattelujen avulla kerätään ja mitkä ovat tiedonjaon käytännöt. Olisi hyvä muistaa tiedottaa prosessin etenemisestä ja saaduista tuloksista. Myös tässä tapauksessa käytännönläheiset tiivistelmät ovat hyödyksi esimerkiksi koulujen opinto-ohjaajien työhön.
- **Sidosryhmät mukaan!** Vaikka tunnukset Yritysharavaan voi saada vain työ- ja elinkeinohallinnon virkamies, on syytä ottaa käytännön järki mukaan tiedon jaossa sidosryhmille. Tilastojen kautta voidaan tuottaa hyvinkin yksityiskohtaista tietoa eri palvelutarpeista ilman että yritysten nimet tulevat esiin. Harava on myös mainio markkinointikeino:

sitä kautta voidaan löytää hyvinkin rajattu yritysjoukko, jolle voidaan tiedottaa esimerkiksi sidosryhmien kyseiselle kohderyhmälle tarjoamista palveluista. Tällöin markkinointiviestin välittää ELY tai TE-toimisto ja sisällöstä huolehtii palveluntarjoaja.

## YRITYSHARAVA TULOSEN TILASTOLLINEN TARKASTELU

- **Huomioi haastatteluajankohta!** Varsinkin Pirkanmaan kaltaisella isolla työmarkkina-alueella Yritysharavaa haastattelujen toteuttaminen vie aikaa. Tämä voi vaikuttaa datan tilastolliseen analyysiin. Esimerkiksi Pirkanmaalla haastatteluja tehtiin keväästä 2009 syksyyn 2010. Tänä aikana taloudellinen tilanne muuttui ja vahvan vientiteollisuuden maakunta kärsi aluksi synkistä suhdanteista ennen vuoden 2010 aikana alkanutta talouden piristymistä. Myös mahdolliset toimialoitteiset rajaukset on muistettava huomioida. Tampereen TE-toimiston alueella haastattelut aloitettiin kauden ja palvelujen osalta ja tämän jälkeen siirryttiin teollisuuteen sekä muihin toimialoihin. Näin ollen tietynä ajanjaksona on haastateltu vain tietyn toimialan yrityksiä.
- **Kaikkia kysymyksiä ei ole kysytty kaikilta vastaajilta!** Tuloksissa on olennaista pitää mielessä vastaajajoukko. Esimerkiksi yhden henkilön yrityksiltä ei kysytty kaikkia kysymyksiä ja kuitenkin yhden henkilön yritykset muodostivat Pirkanmaan aineistossakin lähes puolet kaikista vastanneista yrityksistä. Etenkin eläköitymistä koskevassa kysymyksessä tällä on suuri merkitys, sillä tätä kysymystä ei esitetty yhden henkilön yrityksille.

- **Aineisto voi vaikuttaa tuloksiin!** Itse havaitsimme, että Excelillä tuloksia analysoitaessa jotkut muuttujat aiheuttivat hankaluuksia. Esimerkiksi 5-numerotason toimialaluokitus saattoi vääristää tuloksia, jos osa toimialakoodeista oli kirjattu aineistoon numeroina, osa tekstinä. Siispä tämän kaltaiset muuttujat on osattava tunnistaa ja muutettava yhtenäiseen muotoon. Osin aineistossa on ollut havaittavissa myös haastatteluja suoritaneiden call centereiden puutteellisia kirjauksia kirjoitusvirheistä aina väärään informaatioon. Tässä suhteessa on hyvä tunnistaa ne muuttujat, joissa on eniten epävarmuutta ja jättää ne analyysin ulkopuolelle.
- **Vastaaja voi vaikuttaa tuloksiin!** Joidenkin kysymysten, kuten eläköityminen, vastaukset vaikuttivat melko erilaisilta muihin asiaa käsitteleviin tietoihin verrattuna. On siis pohdittava, mitä vastaaja on halunnut viestittää vastauksellaan ja kuinka positiivista kuvaa hän on halunnut yritystoiminnastaan tai sen jatkosta antaa.
- **Yritysharava on mainio tietolähde!** Lopuksi on todettava, että Yritysharava on mainio tietolähde Pirkanmaan yrityksistä. Olemme analysoineet 18 126 yritystä, joka on erittäin mittava määrä ja aineistosta on mahdollista saada irti mitään erilaista tuloksia. Mielestämme keskeisimmät sekä mielenkiintoisimmat tulokset ja havainnot olemme koonneet tähän raporttiin kaikkien lukijoiden hyödynnettäväksi.

## Yrityksen yhteystiedot

|                                 |                                  |
|---------------------------------|----------------------------------|
| <b>Yritys</b> _____             | <b>Kunta</b> _____               |
| <b>TE-toimisto</b> _____        | <b>Seutukunta</b> _____          |
| <b>Y-tunnus</b> _____           | <b>Toi2008</b> _____             |
| <b>Kaupparekisteripvm</b> _____ | <b>Yritysmuoto</b> _____         |
| <b>Toimipaikan nimi</b> _____   | <b>Nimi</b> _____                |
| <b>Lähiosoite</b> _____         | <b>Tehtävä yrityksessä</b> _____ |
| <b>Postinumero</b> _____        | <b>Sähköposti</b> _____          |
| <b>Postitoimipaikka</b> _____   | <b>Kotisivu</b> _____            |
| <b>Liikevaihto</b> _____        | <b>Puhelin</b> _____             |
| <b>Henkilöstöluokka</b> _____   | <b>Virheellinen numero</b> _____ |

|                                   |
|-----------------------------------|
| <b>Haastattelun tila</b>          |
| <b>Lisätieto</b>                  |
| <b>Päiväys</b>                    |
| <b>Valmistumispäivä</b>           |
| <b>Haastattelija organisaatio</b> |
| <b>Projektitunnus</b>             |
| <b>Haastattelija</b>              |

|                          |
|--------------------------|
| <b>Numerohaku</b> _____  |
| <b>Uusi yhteys</b> _____ |
| <b>Historia</b> _____    |
| <b>Soittoloki</b> _____  |

## Haastattelu

1. Millaista liiketoimintaa yritys tekee?

2. Yritys voidaan luokitella pääosin kuuluvaksi seuraavaan ryhmään

- Kauppa  
 Palvelut  
 Teollisuus  
 Rakentaminen  
 Julkiset palvelut  
 Alkutuotanto

3. Miten arvioitte yrityksen kehittyvän seuraavan 12 kuukauden aikana?

- Kasvaa  
 Ennallaan  
 Supistuu  
 Ei osaa sanoa

4. Miten nykyinen suhdannetilanne vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen ja taloudelliseen asemaan?

- Ei vaikutusta  
 Heikkenee  
 Paranee  
 Ei osaa sanoa

5. Millainen on tilauskanta tällä hetkellä?

- Korkea  
 Normaali  
 Alhainen  
 Ei osaa sanoa

6. Paljonko henkilöitä työskentelee yrityksessä yrittäjä mukaan lukien?

7. Miten arvioitte henkilöstömäärän kehittyvän? Paljonko yrityksessä on työntekijöitä 2 vuoden kuluttua?

8. Millaisia työvoiman tarpeita on lähiaikoina?

- Heti  
 Lähiaikoina  
 Ei tarpeita  
 Vähentämistarve

Työtä tarjolla jatkuvasti, jos sopiva henkilö löytyy!

8.1 Jos on uuden työvoiman tarve:

a) Millaiseen tehtäviin työvoimaa tarvitaan? Mitä työntekijän pitää osata?

b) Nimike Määrä Numero

c) Onko rekrytointia aloitettu?

- Kyllä  
 Ei

d) Millainen on osaavan työvoiman saatavuus?

- Hyvä  
 Tyydyttävä  
 Heikko  
 Ei tiedossa

e) Mitä rekrytointitapoja aiotte käyttää?

- Työ- ja elinkeinotoimisto  
 Mol.fi  
 Muut työnvälitysyrietykset  
 Oma haku

f) Oletteko kiinnostunut rekrytoimaan toimintaa supistavien yritysten irtisanottua työvoimaa?

- Kyllä  
 Ei  
 Haluaa lisätieto

8.2 Jos on vähentämistarve:

a) Milloin vähentämistarve on ajankohtainen?

- Vuoden sisällä  
 Puolen vuoden sisällä  
 Heti  
 Työntekijöitä on lomautettu  
 Työntekijöitä on irtisanottu

b) Mistä ammateista työvoimaa vähennetään?

Nimike Määrä Numero

Työ- ja elinkeinokeskuksen palvelut

9.1. Tunteeko haastateltava palvelun?

a) Avoimen työpaikan vastaanotto / rekrytointi itsepalveluna ts työnantajan omat sähköiset asiointitunnukset

- Tuntee palvelun  
 Haluaa lisätieto

b) www.mol.fi sivusto (avoimet paikat + mainittava erityisesti cv-netti)

- Tuntee palvelun  
 Haluaa lisätieto

c) Ehdokkaiden esittely työnantajalle (eroon puhelin ja haastatteluruuhkasta)

- Tuntee palvelun  
 Haluaa lisätieto

d) Uuden työvoiman hankinta rekrykoulutuksen avulla TE-toimiston tuella.

- Tuntee palvelun  
 Haluaa lisätieto

e) Onko ensimmäisen työntekijän palkkaus ajankohtainen lähiaikoina?

- Kyllä  
 Haluaa lisätieto

9.2 Jos Yrityksellä on työvoiman vähentämistarve:

a) TE-toimisto tarjoaa työvoiman vähentämistilanteisiin muutosturvapalvelua. Onko palvelu teille tuttu?

- Tuntee palvelun  
 Haluaa lisätietoa

**b) Onko yrityksellä kiinnostusta kouluttaa valtion tuella nykyistä tai lomautettua henkilöstöä omissa tiloissaan ja omilla koneillaan?**

- Kyllä  
 Haluaa lisätietoa

**10. Eläköityminen:**

**a) Montako henkilöä poistuu eläkkeelle vuoden sisällä?**

**b) 1-2 vuoden sisällä?**

**c) 2-5 vuoden sisällä?**

**11. Onko yrityksellä suunnitelma eläkkeelle jäävien korvaamisesta ?**

- Kyllä  
 Ei

Lisätietoja

**12. Miten suhtaudutte hieman heikommalla työkyvyllä (osatyökykyinen/vajaakuntoinen) olevien henkilöiden palkkaamiseen, jos palkkaamiseen olisi saatavissa taloudellista tukea?**

- Kiinnostaa  
 Työtehtävien räätälöinti mahdollista  
 Haluaa lisätietoa  
 Ei tarvetta

**Lisätietoja vajaakuntoisen työvoiman käytöstä**

**13. Jatkossa odotetaan käytettävän yhä enemmän ulkomaalaistaustaista työvoimaa. Millaisia mahdollisuuksia ja tarpeita yrityksessä on?**

- Mahdollista käyttää ulkomaalaistaustaista työvoimaa  
 Suomen kielen taito pakollinen  
 Kiinnostunut toimimaan kotouttamistyönantajana  
 Ei työpaikkoja ulkomaalaistaustaisille  
 Haluaa lisätietoa ulkomaalaistaustaisen työvoiman käytöstä

**Lisätietoa ulkomaalaistaustaisen työvoiman käytöstä**

**14. Onko yrityksellä koulutus- tai kehittämistarpeita?**

- Kyllä  Ei

**14 a) Mitkä seuraavista aihealueista ovat ajankohtaisia ?**

|  | € | pv | Lisätietoa |
|--|---|----|------------|
| <input type="checkbox"/> Talouden hallinta                   |   |    |            |
| <input type="checkbox"/> Markkinointiosaaminen               |   |    |            |
| <input type="checkbox"/> Tietotekniikkaosaaminen             |   |    |            |
| <input type="checkbox"/> Työssä jaksaminen                   |   |    |            |
| <input type="checkbox"/> Johtaminen                          |   |    |            |
| <input type="checkbox"/> Oman toimialan/ammattialan koulutus |   |    |            |

**14 b) Mitä ratkaisuvaihtoehtoja yritys aikoo käyttää yrityksen kehittämisessä ?**

- Henkilöstön koulutus  
 Yrityskohtainen konsultointi  
 Muu

**Lisätietoa**

**15. Onko yrityksenne aloittanut tai aloittamassa merkittävää tuotekehityshanketta?**

- Kyllä  
 Ei

**Lisätietoa**

**16. Harjoittaako yritys tuontia tai vientiä?**

- Kyllä  
 Ei

|  |  |  |
|--|--|--|
| 1. Suunnitteletteko viennin aloittamista?                    |  |  |
| 2. Suunnitteletteko vientitoiminnan kehittämistä/lisäämistä? |  |  |
| 3. Suunnitteletteko rekrytointia ulkomailta?                 |  |  |
| 4. Jokin muu kansainväistymiseen liittyvä suunnitelma, mikä? |  |  |

16 b) Haluatteko lisätietoja kansainvälistymiseen liittyvistä palveluista viennin kehittämiseksi?

- Kyllä  
 Ei

Millaisesta palvelusta yritys on kiinnostunut?

**17. Onko sukupolvenvaihdos tai muu omistusjärjestelyt ajankohtainen asia yrityksessä kolmen vuoden sisällä?**

- Ei ajankohtainen  
 Ajankohtainen heti  
 Ajankohtainen lähivuosina  
 Yritys myytävänä  
 Haluaa lisätietoa

**18. lisäkysymys**

**19. lisäkysymys**

**20. lisäkysymys**

**21. Nuorten työttömyys on taloussuhdanteiden vaikutuksesta lisääntynyt vuodessa yli 50%. Onko teillä mahdollista tarjota nuorille**

- Oppisopimuspaikkaa  
 Pidempiaikaista työtä  
 Tilapäistä tai osa-aikaista työtä  
 Työharjoittelupaikkaa  
 Ei työpaikkaa tarjolla

**22. Kiitos haastattelusta. Tietoja käytetään viranomaistoimintojen kehittämiseen, jotta yrityksille syntyisi parempaa ja osuvampaa palvelua tulevaisuudessa.**

**23. Yhteenveto**



## Liite 2. Palveluryhmien määritelmät

| Palveluryhmän nimi ja organisaatio, jonka alle poimitaan | Selite   |
|--|--|
| Eläköityminen / ELY-keskus                               | Kysymys 10 ja 11: henkilöitä jäämässä eläkkeelle 5 vuoden sisällä yli 2 (kysymys 10) eikä suunnitelmaa eläkkeelle siirtyvien korvaamisesta (kysymys 11)  |
| Henkilöstön osaamisen kehittäminen / TE-toimisto         | Kysymys 14: kohdassa 14a on valittu oman toimialan/ammattialan koulutus sekä panokset seuraavalle vuodelle (joko euroa tai pv)   |
| Investointisuunnitelmat / ELY-keskus                     | Kysymys 18 aluekysymyksessä 1: jokin investointisuunnitelmakohta on valittu  |
| Kansainvälistyminen / ELY-keskus                         | Kysymys 16: ilmoittanut haluaa lisätietoa kansainvälistymiseen liittyvistä palveluista (kysymys 16b)   |
| Liiketoimintaosaaminen / ELY-keskus                      | Kysymys 14 : kohdassa 14a on valittu jokin kohdista taloushallinto, markkinointi, johtaminen, työssä jaksaminen sekä panokset seuraavalle vuodelle (joko euroa tai pv)   |
| Maahanmuutto / ELY -keskus                               | Kysymys 13: haluaa lisätietoa ulkomaalaistaustaisen työvoiman käytöstä   |
| Muutosturva / TE-toimisto                                | Kysymys 8 ja 9.2 e: yrityksellä on työvoiman vähentämistarve (kysymys 8) tai haluaa lisätietoa muutosturvapalvelusta (kysymys 9.2. e) ja yrityksessä henkilöstömäärä >1  |
| Oppisopimusmahdollisuus nuorille / TE-toimisto           | Kysymys 21: merkintä kohdassa oppisopimusta paikka   |
| Osaamisen kehittäminen / TE-toimisto                     | Kysymys 14: koulutus- tai kehittämistarve esitetty kysymyksessä 14 a sekä panokset seuraavalle vuodelle (joko euroa tai pv)  |
| Palvelumarkkinointi / TE-toimisto                        | Kysymys 9: merkintä kohdassa haluaa lisätietoa jossakin kohdista a, b, c ja e  |
| Rekrytointi ulkomailta / TE-toimisto                     | Kysymys 16: suunnittelee rekrytointia ulkomailta (kyllä kohdassa 3)  |
| Sukupolvenvaihdos / ELY-keskus                           | Kysymys 17: sukupolvenvaihdos ajankohtainen heti, lähiaikoina, yritys myytävänä tai haluaa lisätietoa (jos sukupolvenvaihdos ei ole ajankohtainen heti on yrityksen henkilöstömäärän oltava >2)                      |
| Syventävät työvoimapalvelutarpeet / TE-toimisto          | Kysymys 9: merkintä kohdassa haluaa lisätietoa jossakin kohdista c tai yhteenvetomuitiossa on maininta "kausi"   |
| Tuettu työllistäminen / TE-toimisto                      | Kysymys 12: merkintä kohdassa haluaa lisätietoa ja työtehtävien räätälöinti mahdollista  |
| Tutkimus ja tuotekehitys / ELY-keskus                    | Kysymys 15: merkintä kohdassa kyllä  |
| Työmahdollisuuksia nuorille / TE-toimisto                | Kysymys 21: merkintä kohdassa pidempiaikaista työtä, tilapäistä tai osa-aikaista työtä, työharjoittelupaikka   |
| Työpaikka-aktivointi / TE-toimisto                       | Kysymys 8: merkintä kohdassa lähiaikoina tarvetta uudelle työvoimalle  |
| Työvoimatarve / TE -toimisto                             | Kysymys 8: merkintä kohdassa heti tarvetta uudelle työvoimalle   |
| Yhteishankintakoulutus / TE-toimisto                     | Kysymys 6, 7, 8, 9, 10: merkintä haluaa lisätietoa (kysymys 9.1.d tai 9.2.b) sekä merkintä kohdassa lähiaikoina tarvetta uudelle työvoimalle (kysymys 8) tai henkilöstömäärä (kysymys 7) >henkilöstö nyt (kysymys 6) |

## Liite 3. Sukupolven-/omistajanvaihdoksista ilmoittaneiden yritysten lukumäärät ja osuudet kunnittain ja seutukunnittain

| Kunta/seutu-kunta             | Ei ajankohtainen |          | Ajankohtainen heti |          | Ajankohtainen lähivuosina |          | Yritys myytävänä |          | Yhteensä |          |
|-------------------------------|------------------|----------|--------------------|----------|---------------------------|----------|------------------|----------|----------|----------|
|                               | Lkm              | % -osuus | Lkm                | % -osuus | Lkm                       | % -osuus | Lkm              | % -osuus | Lkm      | % -osuus |
| Ikaalinen                     | 327              | 82 %     | 5                  | 1 %      | 50                        | 12 %     | 19               | 5 %      | 401      | 100 %    |
| Kihniö                        | 106              | 90 %     | 2                  | 2 %      | 8                         | 7 %      | 2                | 2 %      | 118      | 100 %    |
| Parkano                       | 349              | 92 %     | 4                  | 1 %      | 25                        | 7 %      | 3                | 1 %      | 381      | 100 %    |
| Luoteis-Pirkanmaan seutukunta | 782              | 87 %     | 11                 | 1 %      | 83                        | 9 %      | 24               | 3 %      | 900      | 100 %    |

|                                |     |      |    |     |    |      |    |     |     |       |
|--------------------------------|-----|------|----|-----|----|------|----|-----|-----|-------|
| Kuhmalampi                     | 46  | 81 % | 2  | 4 % | 4  | 7 %  | 5  | 9 % | 57  | 100 % |
| Pälkäne                        | 283 | 84 % | 11 | 3 % | 33 | 10 % | 11 | 3 % | 338 | 100 % |
| Kaakkois-Pirkanmaan seutukunta | 329 | 83 % | 13 | 3 % | 37 | 9 %  | 16 | 4 % | 395 | 100 % |

|                             |       |      |    |     |     |      |    |     |       |       |
|-----------------------------|-------|------|----|-----|-----|------|----|-----|-------|-------|
| Akaa                        | 437   | 84 % | 7  | 1 % | 67  | 13 % | 10 | 2 % | 521   | 100 % |
| Kylmäkoski                  | 56    | 86 % | 2  | 3 % | 4   | 6 %  | 3  | 5 % | 65    | 100 % |
| Urpala                      | 196   | 86 % | 9  | 4 % | 22  | 10 % | 2  | 1 % | 229   | 100 % |
| Valkeakoski                 | 484   | 82 % | 7  | 1 % | 82  | 14 % | 15 | 3 % | 588   | 100 % |
| Etelä-Pirkanmaan seutukunta | 1 173 | 84 % | 25 | 2 % | 175 | 12 % | 30 | 2 % | 1 403 | 100 % |

|                       |        |      |     |     |       |      |     |     |        |       |
|-----------------------|--------|------|-----|-----|-------|------|-----|-----|--------|-------|
| Hämeenkyrö            | 408    | 85 % | 8   | 2 % | 50    | 10 % | 12  | 3 % | 478    | 100 % |
| Kangasala             | 933    | 84 % | 43  | 4 % | 100   | 9 %  | 38  | 3 % | 1 114  | 100 % |
| Lempäälä              | 724    | 86 % | 20  | 2 % | 73    | 9 %  | 24  | 3 % | 841    | 100 % |
| Nokia                 | 865    | 85 % | 19  | 2 % | 100   | 10 % | 36  | 4 % | 1 020  | 100 % |
| Orivesi               | 363    | 81 % | 19  | 4 % | 46    | 10 % | 20  | 4 % | 448    | 100 % |
| Pirkkala              | 430    | 84 % | 14  | 3 % | 61    | 12 % | 7   | 1 % | 512    | 100 % |
| Tampere               | 6 146  | 84 % | 189 | 3 % | 927   | 13 % | 98  | 1 % | 7 360  | 100 % |
| Vesilahti             | 132    | 86 % | 4   | 3 % | 12    | 8 %  | 5   | 3 % | 153    | 100 % |
| Ylöjärvi              | 996    | 83 % | 24  | 2 % | 134   | 11 % | 45  | 4 % | 1 197  | 100 % |
| Tampereen seutu-kunta | 10 997 | 84 % | 340 | 3 % | 1 503 | 11 % | 285 | 2 % | 13 123 | 100 % |

|                           |       |      |    |     |     |      |    |     |       |       |
|---------------------------|-------|------|----|-----|-----|------|----|-----|-------|-------|
| Juupajoki                 | 92    | 88 % | 4  | 4 % | 6   | 6 %  | 2  | 2 % | 104   | 100 % |
| Mänttä-Vilppula           | 404   | 86 % | 4  | 1 % | 56  | 12 % | 7  | 1 % | 471   | 100 % |
| Ruovesi                   | 171   | 91 % | 1  | 1 % | 14  | 7 %  | 2  | 1 % | 188   | 100 % |
| Virrat                    | 344   | 89 % | 4  | 1 % | 35  | 9 %  | 2  | 1 % | 385   | 100 % |
| Ylä-Pirkanmaan seutukunta | 1 011 | 88 % | 13 | 1 % | 111 | 10 % | 13 | 1 % | 1 148 | 100 % |

|                               |       |      |    |     |     |      |    |     |       |       |
|-------------------------------|-------|------|----|-----|-----|------|----|-----|-------|-------|
| Punkalaidun                   | 140   | 84 % | 3  | 2 % | 18  | 11 % | 6  | 4 % | 167   | 100 % |
| Sastamala                     | 1020  | 84 % | 24 | 2 % | 149 | 12 % | 25 | 2 % | 1 218 | 100 % |
| Lounais-Pirkanmaan seutukunta | 1 160 | 84 % | 27 | 2 % | 167 | 12 % | 31 | 2 % | 1 385 | 100 % |

|                 |               |             |            |            |              |             |            |            |               |              |
|-----------------|---------------|-------------|------------|------------|--------------|-------------|------------|------------|---------------|--------------|
| <b>Yhteensä</b> | <b>15 465</b> | <b>84 %</b> | <b>429</b> | <b>2 %</b> | <b>2 076</b> | <b>11 %</b> | <b>399</b> | <b>2 %</b> | <b>18 369</b> | <b>100 %</b> |
|-----------------|---------------|-------------|------------|------------|--------------|-------------|------------|------------|---------------|--------------|

Liite 4. Eläköityvien lukumäärät ja osuudet kunnittain ja seutukunnittain

|                       | Henkilöstö tällä hetkellä | Eläköityminen 1 vuoden sisällä |            | Eläköityminen 1–2 vuoden sisällä |            | Eläköityminen 3–5 vuoden sisällä |            | Eläköityminen Yhteensä 5 vuoden sisällä |           |
|-----------------------|---------------------------|--------------------------------|------------|----------------------------------|------------|----------------------------------|------------|---|-----------|
|                       | lkm                       | lkm                            | % -osuus   | lkm                              | % -osuus   | lkm                              | % -osuus   | lkm                                     | % -osuus  |
| Ikaalinen             | 3 000,2                   | 19                             | 1 %        | 45                               | 1 %        | 113                              | 4 %        | 177                                     | 6 %       |
| Kihniö                | 326,5                     | 2,5                            | 1 %        | 2                                | 1 %        | 9                                | 3 %        | 13,5                                    | 4 %       |
| Parkano               | 1484                      | 13,5                           | 1 %        | 9                                | 1 %        | 70,5                             | 5 %        | 93                                      | 6 %       |
| Luoteis-Pirkanmaa     | 4 810,7                   | 35                             | 1 %        | 56                               | 1 %        | 192,5                            | 4 %        | 283,5                                   | 6 %       |
| Kuhmalahti            | 59                        | 0                              | 0 %        | 0                                | 0 %        | 6                                | 10 %       | 6                                       | 10 %      |
| Pälkäne               | 1 041,5                   | 8                              | 1 %        | 8                                | 1 %        | 37                               | 4 %        | 53                                      | 5 %       |
| Kaakkois-Pirkanmaa    | 1 100,5                   | 8                              | 1 %        | 8                                | 1 %        | 43                               | 4 %        | 59                                      | 5 %       |
| Akaa                  | 1 961,3                   | 23,5                           | 1 %        | 31                               | 2 %        | 143,5                            | 7 %        | 198                                     | 10 %      |
| Kylmäkoski            | 127,5                     | 0                              | 0 %        | 3                                | 2 %        | 7                                | 5 %        | 10                                      | 8 %       |
| Urjala                | 952,25                    | 5,5                            | 1 %        | 6,5                              | 1 %        | 69                               | 7 %        | 81                                      | 9 %       |
| Valkeakoski           | 4 003,25                  | 51                             | 1 %        | 75,5                             | 2 %        | 121                              | 3 %        | 247,5                                   | 6 %       |
| Etelä-Pirkanmaa       | 7 044,3                   | 80                             | 1 %        | 116                              | 2 %        | 340,5                            | 5 %        | 536,5                                   | 8 %       |
| Hämeenkyrö            | 1 777,8                   | 24,5                           | 1 %        | 37,5                             | 2 %        | 76                               | 4 %        | 138                                     | 8 %       |
| Kangasala             | 4 604,5                   | 51                             | 1 %        | 74                               | 2 %        | 173                              | 4 %        | 298                                     | 6 %       |
| Lempäälä              | 3 058,25                  | 35                             | 1 %        | 40                               | 1 %        | 125                              | 4 %        | 200                                     | 7 %       |
| Nokia                 | 5 386,2                   | 44                             | 1 %        | 77                               | 1 %        | 222                              | 4 %        | 343                                     | 6 %       |
| Orivesi               | 1 057,5                   | 18                             | 2 %        | 21                               | 2 %        | 66                               | 6 %        | 105                                     | 10 %      |
| Pirkkala              | 4 219,5                   | 15,5                           | 0 %        | 13                               | 0 %        | 93                               | 2 %        | 121,5                                   | 3 %       |
| Tampere               | 50 691,5                  | 289,5                          | 1 %        | 531,5                            | 1 %        | 2 189,5                          | 4 %        | 3 010,5                                 | 6 %       |
| Vesilahti             | 200,5                     | 1                              | 0 %        | 3                                | 1 %        | 10                               | 5 %        | 14                                      | 7 %       |
| Ylöjärvi              | 5 278,1                   | 94                             | 2 %        | 175,5                            | 3 %        | 278                              | 5 %        | 547,5                                   | 10 %      |
| Tampereen seutu-kunta | 76 273,85                 | 572,5                          | 1 %        | 972,5                            | 1 %        | 3 232,5                          | 4 %        | 4 777,5                                 | 6 %       |
| Juupajoki             | 370,5                     | 4                              | 1 %        | 3                                | 1 %        | 20                               | 5 %        | 27                                      | 7 %       |
| Mänttä-Vilppula       | 2 585,5                   | 29                             | 1 %        | 29                               | 1 %        | 108                              | 4 %        | 166                                     | 6 %       |
| Ruovesi               | 1 377,25                  | 5                              | 0 %        | 29,5                             | 2 %        | 55,5                             | 4 %        | 90                                      | 7 %       |
| Virrat                | 1 509,3                   | 8                              | 1 %        | 19                               | 1 %        | 78,5                             | 5 %        | 105,5                                   | 7 %       |
| Ylä-Pirkanmaa         | 5 842,55                  | 46                             | 1 %        | 80,5                             | 1 %        | 262                              | 4 %        | 388,5                                   | 7 %       |
| Punkalaidun           | 525,8                     | 1                              | 0 %        | 10                               | 2 %        | 29                               | 6 %        | 40                                      | 8 %       |
| Sastamala             | 5 083,2                   | 45                             | 1 %        | 111                              | 2 %        | 332                              | 7 %        | 488                                     | 10 %      |
| Sastamala             | 5 609                     | 46                             | 1 %        | 121                              | 2 %        | 361                              | 6 %        | 528                                     | 9 %       |
| <b>Yhteensä</b>       | <b>100 680,90</b>         | <b>741,5</b>                   | <b>1 %</b> | <b>1354</b>                      | <b>1 %</b> | <b>4 070,5</b>                   | <b>4 %</b> | <b>6 573</b>                            | <b>7%</b> |

Liite 5. Kasvupotentiaali-indeksin määrittelykset

| MÄÄRITYKSET   |                       |      |
|---|-----------------------|------|
| <b>KEHITYSNÄKYMÄT</b>                                 |                       |      |
| kasvaa  |                       | 1,25 |
| pysyy ennallaan                                       |                       | 1,00 |
| supistuu  |                       | 0,75 |
| ei osaa sanoa   |                       | 0,95 |
| <b>HENKILÖSTÖMÄÄRÄN KEHITYS KAHDEN VUODEN SISÄLLÄ</b> |                       |      |
| vähenee voimakkaasti                                  | (x > - 15 %)          | 0,75 |
| vähenee   | (- 5 % > x > -15 %)   | 0,85 |
| pysyy ennallaan                                       | (+ 5 % > x > - 5 %)   | 1,00 |
| kasvaa  | (+ 15 % > x > + 5 %)  | 1,15 |
| kasvaa voimakkaasti                                   | (+ 50 % > x > + 15 %) | 1,25 |
| kasvaa erittäin voimakkaasti                          | (x > + 50 %)          | 1,30 |
| <b>REKRYTOINNIT</b>                                   |                       |      |
| rekrytoimassa heti tai lähiaikoina                    |                       | 1,15 |
| vähentämistarve                                       |                       | 0,75 |
| rekrytoimassa ulkomailta                              |                       | 1,05 |
| <b>TUOTEKEHITYS</b>                                   |                       |      |
| aloittamassa tuotekehityshanketta                     |                       | 1,15 |
| <b>VIENTISUUNNITELMAT</b>                             |                       |      |
| suunnittelee viennin aloittamista                     |                       | 1,10 |
| suunnittelee viennin kehittämistä                     |                       | 1,15 |
| <b>INVESTOINNIT</b>                                   |                       |      |
| investoimassa lähiaikoina                             |                       | 1,15 |

Liite 6.Yritykset, joilla on koulutus- tai kehittämistarpeita toimialoittain ja koulutusteemoittain

| Toimiala / Koulutus-<br>tarve                          | Taloushallinto |   |   | Markkinointi |   |   |
|--|----------------|---|---|--------------|---|---|
|  | määrä          | osuus<br>alan<br>yrityk-<br>sistä,<br>joilla<br>koulu-<br>tustar-<br>ve | osuus<br>kaikis-<br>ta alan<br>yrityk-<br>sistä | määrä        | osuus<br>alan<br>yrityk-<br>sistä,<br>joilla<br>koulu-<br>tustar-<br>ve | osuus<br>kaikis-<br>ta alan<br>yrityk-<br>sistä |
| Metallituotteiden valmistus (TOL 25)                   | 6              | 9 %   | 1 %   | 9            | 13 %  | 2 %   |
| Talonrakentaminen (TOL 41)                             | 10             | 5 %   | 1 %   | 18           | 10 %  | 2 %   |
| Erikoistunut rakennustoiminta (TOL 43)                 | 20             | 9 %   | 1 %   | 13           | 6 %   | 1 %   |
| Moottoriajoneuvojen kauppa sekä korjaus (TOL 45)       | 7              | 7 %   | 1 %   | 8            | 8 %   | 1 %   |
| Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvot) (TOL 46)           | 26             | 12 %  | 3 %   | 38           | 18 %  | 4 %   |
| Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvot)(TOL 47)        | 49             | 15 %  | 3 %   | 76           | 23 %  | 4 %   |
| Maaliikenne ja putkijohtokuljetus (TOL 49)             | 14             | 6 %   | 1 %   | 9            | 4 %   | 1 %   |
| Ravitsemistoiminta (TOL 56)                            | 14             | 14 %  | 2 %   | 18           | 18 %  | 3 %   |
| Ohjelmistot ja konsultointi (TOL 62)                   | 12             | 11 %  | 3 %   | 26           | 25 %  | 6 %   |
| Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)                       | 9              | 13 %  | 2 %   | 11           | 16 %  | 3 %   |
| Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut (TOL 69)          | 20             | 15 %  | 5 %   | 4            | 3 %   | 1 %   |
| Pääkonttorit, liikkeenjohdon konsultointi (TOL 70)     | 14             | 16 %  | 3 %   | 19           | 22 %  | 4 %   |
| Arkkitehti- ja insinööripalvelut (TOL 71)              | 12             | 7 %   | 2 %   | 10           | 6 %   | 1 %   |
| Mainostoiminta ja markkina-<br>tutkimus (TOL 73)       | 10             | 16 %  | 4 %   | 14           | 22 %  | 5 %   |
| Muut erikoistuneet palvelut<br>liike-elämälle (TOL 74) | 16             | 12 %  | 3 %   | 31           | 24 %  | 6 %   |
| Kiinteistön- ja maisemanhoito<br>(TOL 81)              | 7              | 9 %   | 2 %   | 11           | 13 %  | 2 %   |
| Koulutus (TOL 85)                                      | 6              | 9 %   | 3 %   | 16           | 23 %  | 7 %   |
| Terveyspalvelut (TOL 86)                               | 17             | 8 %   | 3 %   | 17           | 8 %   | 3 %   |
| Kulttuuri- ja viihdetoiminta<br>(TOL 90)               | 4              | 8 %   | 2 %   | 8            | 16 %  | 3 %   |
| Muut henkilökohtaiset palvelut<br>(TOL 96)             | 24             | 7 %   | 2 %   | 31           | 9 %   | 3 %   |

| Toimiala / Koulutus-<br>tarve                          | Tietotekniikka |   |   | Työssäjaksaminen |   |   | Johtaminen |   |   |
|--|----------------|---|---|------------------|---|---|------------|---|---|
|  | määrä          | osuus<br>alan<br>yrityk-<br>sistä,<br>joilla<br>koulu-<br>tustar-<br>ve | osuus<br>kaikis-<br>ta alan<br>yrityk-<br>sistä | määrä            | osuus<br>alan<br>yrityk-<br>sistä,<br>joilla<br>koulu-<br>tustar-<br>ve | osuus<br>kaikis-<br>ta alan<br>yrityk-<br>sistä | määrä      | osuus<br>alan<br>yrityk-<br>sistä,<br>joilla<br>koulu-<br>tustar-<br>ve | osuus<br>kaikis-<br>ta alan<br>yrityk-<br>sistä |
| Metallituotteiden valmistus (TOL 25)                   | 6              | 9 %   | 1 %   | 4                | 6 %   | 1 %   | 3          | 4 %   | 1 %   |
| Talonrakentaminen (TOL 41)                             | 11             | 6 %   | 1 %   | 8                | 4 %   | 1 %   | 5          | 3 %   | 0 %   |
| Erikoistunut rakennustoiminta (TOL 43)                 | 22             | 10 %  | 2 %   | 7                | 3 %   | 0 %   | 4          | 2 %   | 0 %   |
| Moottoriajoneuvojen kauppa<br>sekä korjaus (TOL 45)    | 14             | 14 %  | 2 %   | 6                | 6 %   | 1 %   | 4          | 4 %   | 1 %   |
| Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvot) (TOL 46)           | 25             | 12 %  | 2 %   | 18               | 8 %   | 2 %   | 23         | 11 %  | 2 %   |
| Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvot)(TOL 47)        | 50             | 15 %  | 3 %   | 25               | 7 %   | 1 %   | 28         | 8 %   | 2 %   |
| Maaliikenne ja putkijohtokuljetus (TOL 49)             | 13             | 6 %   | 1 %   | 20               | 9 %   | 2 %   | 5          | 2 %   | 0 %   |
| Ravitsemistoiminta (TOL 56)                            | 11             | 11 %  | 2 %   | 9                | 9 %   | 2 %   | 9          | 9 %   | 2 %   |
| Ohjelmistot ja konsultointi (TOL 62)                   | 7              | 7 %   | 2 %   | 4                | 4 %   | 1 %   | 6          | 6 %   | 1 %   |
| Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)                       | 10             | 14 %  | 2 %   | 4                | 6 %   | 1 %   | 2          | 3 %   | 0 %   |
| Lakiasia- ja laskentatoimen<br>palvelut (TOL 69)       | 6              | 4 %   | 1 %   | 1                | 1 %   | 0 %   | 1          | 1 %   | 0 %   |
| Pääkonttorit, liikkeenjohdon<br>konsultointi (TOL 70)  | 18             | 21 %  | 4 %   | 1                | 1 %   | 0 %   | 6          | 7 %   | 1 %   |
| Arkkitehti- ja insinööripalvelut<br>(TOL 71)           | 29             | 17 %  | 4 %   | 7                | 4 %   | 1 %   | 7          | 4 %   | 1 %   |
| Mainostoiminta ja markkina-<br>tutkimus (TOL 73)       | 13             | 21 %  | 5 %   | 4                | 6 %   | 1 %   | 3          | 5 %   | 1 %   |
| Muut erikoistuneet palvelut<br>liike-elämälle (TOL 74) | 29             | 22 %  | 5 %   | 8                | 6 %   | 1 %   | 5          | 4 %   | 1 %   |
| Kiinteistön- ja maisemanhoito<br>(TOL 81)              | 7              | 9 %   | 2 %   | 9                | 11 %  | 2 %   | 6          | 7 %   | 1 %   |
| Koulutus (TOL 85)                                      | 8              | 11 %  | 4 %   | 3                | 4 %   | 1 %   | 4          | 6 %   | 2 %   |
| Terveyspalvelut (TOL 86)                               | 28             | 13 %  | 4 %   | 16               | 7 %   | 3 %   | 8          | 4 %   | 1 %   |
| Kulttuuri- ja viihdetoiminta<br>(TOL 90)               | 9              | 18 %  | 4 %   | 1                | 2 %   | 0 %   | 3          | 6 %   | 1 %   |
| Muut henkilökohtaiset palvelut<br>(TOL 96)             | 29             | 9 %   | 3 %   | 28               | 8 %   | 3 %   | 13         | 4 %   | 1 %   |



Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja  
ympäristökeskus (ELY-keskus)  
Pirkanmaan ennakointipalvelu  
PL 297, Kauppakatu 4,  
33101 Tampere

Pirkanmaan ELY-keskuksen julkaisuja 9/2010  
ISSN-L 1798-7970  
ISSN 1798-7970 (painettu)  
ISSN 1798-8861 (verkojulkaisu)  
ISBN 978-952-257-180-9 (painettu)  
ISBN 978-952-257-181-6 (PDF)